

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

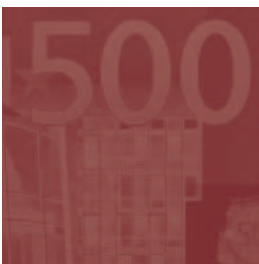
KONVERGENSRAPPORT MAJ 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

Alla ECB-
publikationer
under 2006
kommer
att ha ett
motiv från
5-eurosedeln.

KONVERGENSRAPPORT MAJ 2006

© Europeiska centralbanken, 2006

Besöksadress

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Tyskland

Postadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Tyskland

Telefonnummer

+49 69 1344 0

Webbplats

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Alla rättigheter förbehålls.

*Återgivande i utbildningssyfte och för
icke kommersiella ändamål är tillåtet
under förutsättning att källan anges.*

*Stoppdatum för den statistik som tas med
i konvergensrapporten var den 28 april
2006.*

ISSN 1725-9371 (tryckt version)

ISSN 1725-9584 (digital version)

INNEHÅLL

INNEHÅLL

INLEDNING OCH LANDSAMMANFATTNINGAR	3	DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS OBEROENDE	
INLEDNING	6	3.1 Centralbankens oberoende	59
LANDSAMMANFATTNINGAR	7	3.1.1 Funktionellt oberoende	60
KAPITEL I		3.1.2 Institutionellt oberoende	60
GRANSKNING AV DEN EKONOMISKA KONVERGENSEN		3.1.3 Personligt oberoende	61
I ANALYSRAM	12	3.1.4 Finansiellt oberoende	63
2 LANDUNDERSÖKNINGAR		3.2 Sekretess	64
2.1 Litauen	19	4 FÖRBUD MOT MONETÄR FINANSIERING OCH POSITIV SÄRBEHANDLING	
2.1.1 Prisutveckling	19	4.1 Förbud mot monetär finansiering	65
2.1.2 De offentliga finansernas utveckling	20	4.2 Förbud mot positiv särbehandling	66
2.1.3 Växelkursutvecklingen	22	5 ENHETLIG STAVNING AV EURON	67
2.1.4 Utvecklingen av långa räntor	23	6 DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS RÄTTSLIGA INTEGRERING I EUROSISTEMET	
2.1.5 Tabeller och diagram	24	6.1 Mål för den ekonomiska politiken	68
2.2 Slovenien	34	6.2 Uppgifter	68
2.2.1 Prisutveckling	34	6.3 Finansiella bestämmelser	69
2.2.2 De offentliga finansernas utveckling	35	6.4 Valutapolitik	69
2.2.3 Växelkursutvecklingen	37	6.5 Internationellt samarbete	69
2.2.4 Utvecklingen av långa räntor	38	6.6 Övrigt	70
2.2.5 Tabeller och diagram	39	7 LANDVISA BEDÖMNINGAR	
BILAGA		7.1 Litauen	70
STATISTISK METOD FÖR KONVERGENS-INDIKATORER	49	7.2 Slovenien	73
KAPITEL 2		ORDLISTA	78
FÖRENLIGHETEN MELLAN NATIONELL LAGSTIFTNING OCH FÖRDRAGET			
I INLEDNING			
1.1 Allmänna kommentarer	58		
1.2 Medlemsstater med undantag och rättslig konvergens	58		
1.3 Uppläggningsen av den rättsliga bedömningen	58		
2 ANPASSNINGENS OMFATTNING			
2.1 Områden för anpassning	58		
2.2 "Förenlighet" kontra "harmonisering"	59		

FÖRKORTNINGAR

LÄNDER

BE	Belgien	LU	Luxemburg
CZ	Tjeckien	HU	Ungern
DK	Danmark	MT	Malta
DE	Tyskland	NL	Nederländerna
EE	Estland	AT	Österrike
GR	Grekland	PL	Polen
ES	Spanien	PT	Portugal
FR	Frankrike	SI	Slovenien
IE	Irland	SK	Slovakien
IT	Italien	FI	Finland
CY	Cypern	SE	Sverige
LV	Lettland	UK	Storbritannien
LT	Litauen		

ÖVRIGA FÖRKORTNINGAR

BIS	Bank for International Settlements
BNP	bruttonationalprodukt
BPM5	IMF:s betalningsbalanshandbok (IMF Balance of Payments Manual) (femte utgåvan)
CD	bankcertifikat
c.i.f.	kostnader, försäkring och frakt vid importgräns
ECB	Europeiska centralbanken (European Central Bank)
ECBS	Europeiska centralbankssystemet (European System of Central Banks)
EER	effektiv växelkurs
EMI	Europeiska monetära institutet (European Monetary Institute)
EMU	Ekonomiska och monetära unionen
ENS 95	Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995
ERM	växelkursmekanism (Exchange rate mechanism)
EU	Europeiska unionen (European Union)
EUR	euro
f.o.b.	fritt vid exportgräns
HIKP	harmoniserat konsumentprisindex
HWWA	Hamburg Institute of International Economics
ILO	Internationella arbetsorganisationen (International Labour Organization)
IMF	Internationella valutafonden (International Monetary Fund)
KPI	konsumentprisindex
MFI	monetära finansinstitut
NACE Rev.1	statistisk klassificering av ekonomiska aktiviteter i Europeiska gemenskapen
NCB	nationell(a) centralbank(er)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PPI	producentprisindex
SITC Rev. 3	Standard International Trade Classification (revision 3)
ULCM	enhetsarbetskostnad i tillverkningsindustrin
ULCT	enhetsarbetskostnad i den totala ekonomin

I enlighet med praxis inom gemenskapen anges medlemsländerna i alfabetisk ordning efter landsnamnen enligt nationell stavning.

INLEDNING OCH LAND- SAMMANFATTNINGAR

INLEDNING

Euron infördes den 1 januari 1999 i elva medlemsstater och den 1 januari 2001 i Grekland. Efter Europeiska unionens (EU) utvidgning med tio nya medlemsstater den 1 maj 2004 är det i dag 13 medlemsstater som ännu inte är fullvärdiga deltagare i Ekonomiska och monetära unionen (EMU). Denna konvergensrapport har sammanställts efter en begäran om granskning den 2 mars 2006 från Slovenien och en begäran om granskning den 16 mars 2006 från Litauen. ECB uppfyller i och med utarbetandet av denna rapport sin skyldighet enligt artikel 122.2, jämte artikel 121.1, i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (fördraget) att rapportera till Europeiska unionens råd (EU-rådet) minst en gång vartannat år eller på begäran av en medlemsstat med undantag ”om hur medlemsstaterna fullgör sina förpliktelser när det gäller att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen”. Även Europeiska kommissionen har detta uppdrag och de två rapporterna har överlämnats parallellt till EU-rådet.

Europeiska centralbanken (ECB) använder samma analysram som i de tidigare konvergensrapporter som har sammanställts av ECB och Europeiska monetära institutet (EMI) för att undersöka om de två berörda länderna har uppnått en hög grad av varaktig ekonomisk konvergens, säkerställa att den nationella lagstiftningen är förenliga med fördraget samt om de uppfyller de lagstadgade kraven för att deras nationella centralbanker skall kunna bli en del av Eurosystemet.

Granskningen av den ekonomiska konvergensprocessen är starkt beroende av att det statistiska underlaget är tillförlitligt och av god kvalitet. Sammanställningen och rapporteringen av statistik, särskilt statistik över de offentliga finanserna, får inte påverkas av politiska hänsyn. Medlemsstaterna uppmanas betrakta statistikens kvalitet och tillförlitlighet som en prioriterad fråga, se till att det finns ordentliga kontrollsystem när statistiken sammanställs och tillämpa miniminormer på statistikområdet. Dessa normer bör befästa de nationella statistikmyndigheternas oberoende, integritet och ansvarighet och bidra till att

skapa förtroende för statistiken över den offentliga sektorns finanser (se statistikbilagan till kapitel 1).

Årets konvergensrapport innehåller två kapitel. I kapitel 1 beskrivs de viktigaste aspekterna och resultaten av undersökningen av ekonomisk konvergens. I kapitel 2 undersöks om Litauens och Sloveniens nationella lagstiftning, inbegripet deras nationella centralbankers stadgar, är förenliga med artiklarna 108 och 109 i fördraget och med stadgarna för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

LANDSAMMANFATTNINGAR

LITAUEN

Under referensperioden hade Litauen en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 2,7 %, vilket ligger över det referensvärde som fastställs i fördraget. Enligt den senaste informationen förväntas emellertid den genomsnittliga HIKP-inflationen över tolv månader gradvis stiga de närmaste månaderna.

Sett över en längre period har konsumentpris-inflationen i Litauen varit relativt låg under större delen av de senaste fem åren. Detta har främjats av en penningpolitik som har varit inriktad på att uppnå prisstabilitet, särskilt genom användningen av ett sedelfondssystem som har förankrat inflationsförväntningarna. Den låga inflationen har uppnåtts trots en relativt stark real BNP-tillväxt. Den låga inflationen i Litauen är dock i betydande grad även ett resultat av Litauens växelkursstrategi och utvecklingen för den nominella effektiva växelkursen. Till att börja med, när litasen var knuten till US-dollar i sedelfondssystemet, dämpades importpriserna av US-dollar starka appreciering. När den litauiska litasen väl återigen hade knutits till euron 2002 hölls importpriserna nere av eurons starka appreciering gentemot andra valutor ända fram till 2004. Deflationsperioden från 2002 fram till första hälften av 2004 berodde i hög grad på externa faktorer och ökad konkurrens på en del inhemska marknader. Sedan 2001 har den reala BNP-tillväxten varit relativt hög och stimulerats huvudsakligen av den inhemska efterfrågan, som bidrog till att minska arbetslösheten. Ökningstakten i ersättning per anställd har ökat kraftigt de senaste åren. Ökningstakten för enhetsarbetskostnaderna hölls tillbaka av den starka produktivitetsökningen fram till 2004 och steg till 3,8 % 2005. När det gäller utvecklingstendenserna på senare tid uppgick takten i den årliga genomsnittliga HIKP-inflationen till 2,7 % 2005, för att stiga till omkring 3,5 % i januari 2006 för att därefter sjunka till 3,1 % i mars.

Det finns flera upptrisker för inflationen under de kommande åren. Olika faktorer för-

väntas ha en uppåtriktad effekt på inflationen i Litauen under de närmaste åren. Priserna på gas som hushållen betalar är fortfarande bara omkring 50 % av det genomsnittliga priset i euroområdet och harmoniseringen av punktskatterna på bränsle, tobak och alkohol till EU-nivåer har ännu inte fullbordats. Harmoniseringen av punktskatten på tobaksprodukter kommer att ha en kumulativ uppåtriktad effekt på 2 procentenheter på inflationen fram till år 2010. En mycket stark produktionstillväxt, stimulerad av en stark kredit-tillväxt och låga räntor, samt flaskhalsar som håller på att uppstå på arbetsmarknaden medför en risk att enhetsarbetskostnaderna kommer att stiga liksom inhemska priser överhuvudtaget. Även om de förväntade höjningarna av energipriser, indirekta skatter och reglerade priser i sig bara förväntas resultera i enstaka prischocker innebär kombinationen av sådana prischocker i ett läge med en mycket stark tillväxt och stramare villkor på arbetsmarknaden risker för följd effekter och därmed för en mer betydande och möjligen också utdragen ökning av inflationen. Processen för att komma ikapp övriga EU-länder kommer dessutom sannolikt att påverka inflationen de kommande åren, även om det är svårt att bedöma exakt hur stor denna inverkan kommer att bli.

År 2005 hade Litauen ett budgetunderskott på 0,5 % av BNP, vilket var långt under referensvärdet. Litauen befinner sig således inte i en situation med ett alltför stort underskott. En liten ökning till 0,6 % av BNP prognostiseras av Europeiska kommissionen för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot sjönk till 18,9 % av BNP år 2005 och beräknas stiga till 19,2 % år 2006, vilket innebär att den fortfarande ligger långt under referensvärdet på 60 %. Det medelfristiga målet kvantifieras i konvergensprogrammet som ett underskott på 1 % av BNP. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten 2004 och 2005 inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska

kommissionen kan Litauen förvänta sig en måttlig nettoökning av utgifter som beror på befolkningens åldrande på motsvarande 1,4 procentenheter av BNP under perioden fram till 2050. Detta beror delvis på de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antas i prognoserna.

Den litauiska litasen har deltagit i ERM2 i ungefär 22 månader, dvs. i mindre än två år före ECB:s granskning. Under den del av referensperioden då litasen inte deltog i ERM2 låg den stabilt på sin senare centralkurs i ERM2 gentemot euron. Litauen anslöt sig till ERM2 med sitt nuvarande sedelfondssystem som ett ensidigt åtagande, vilket inte medförde några ytterligare skyldigheter för ECB. Sedan anslutningen till ERM2 har litasen legat kvar på sin centralkurs. Litauen har inte devalverat sin valutas centralkurs gentemot euron på eget initiativ. Även om sedelfondssystemet innebar att Lietuvos bankas regelbundet agerade på valutamarknaderna var volymerna på valutatransaktioner som genomfördes med litauiska affärsbanker sammantaget små. De reala växelkurserna – både bilateralt gentemot euron och i effektiva termer – ligger något över de historiska genomsnittet. Dessa mått bör emellertid tolkas med försiktighet eftersom Litauen under referensperioden genomgick en övergång till marknadsekonomi, vilket försvårar en historisk bedömning av den reala växelkursens utveckling. Trots detta var underskottet i bytes- och kapitalbalansen sammantaget ganska stort på omkring 6 % av BNP 2005. Nettoinflödet av utländska direktinvesteringar har täckt lite mindre än hälften av detta underskott.

De långa räntorna låg i genomsnitt på 3,7 % under referensperioden och var därmed betydligt lägre än referensvärdet för räntekriteriet. De fortsatte att närma sig de genomsnittliga obligationsräntorna i euroområdet, vilket berodde på sedelfondssystemets trovärdighet och marknadens förtroende för den allmänna

ekonomiska och statsfinansiella utvecklingen i Litauen.

För att säkra en hög grad av hållbar konvergens kommer det att vara viktigt för Litauen att genomföra lämpliga åtgärder för att strama åt finanspolitiken för att minska risken att efterfrågan ger upphov till ett inflationstryck. En stram budgetpolitik kommer också att främja en konsolidering av de offentliga finanserna. Den nuvarande starka kredittillväxten och det stora bytesbalansunderskottet måste också övervakas noga eftersom de kan vara ett tecken på att det håller på att uppstå obalanser. Dessutom kommer det att vara viktigt att stärka konkurrensen på produktmarknaderna ytterligare, att gå vidare med avregleringen av reglerade sektorer, implementera lämpliga åtgärder vad gäller lönepolitik som återspeglar arbetsproduktivitetsökning och utvecklingen i konkurrerande länder och att förbättra arbetsmarknadernas funktion. Sådana åtgärder kommer att bidra till ett klimat som främjar prisstabilitet och stödja konkurrenskraft och sysselsättning.

Den 25 april 2006 ändrades den litauiska grundlagen och lagen om Lietuvos bankas. Samtidigt upphävdes lagen om penningutgivning, lagen om ändring av valutans namn och valutaenheter, lagen om pengar, och lagen om litasens trovärdighet. Efter dessa ändringar är den litauiska grundlagen förenlig med kraven i fördraget och stadgan avseende etapp tre av Ekonomiska och monetära unionen.

SLOVENIEN

Under referensperioden hade Slovenien en genomsnittlig HIKP-inflation över tolv månader på 2,3 %, vilket ligger under det referensvärde för prisstabilitetskriteriet som fastställs i fördraget. Enligt den senaste informationen förväntas den genomsnittliga HIKP-inflationen över tolv månader vara oförändrad de närmaste månaderna.

Sett över en längre period har Slovenien bara haft låg inflation under en relativt kort tid.

Konsumentprisinflationen i Slovenien sjönk betydligt mellan 1995 och 2005. Denna inflationsutveckling är resultatet av flera viktiga politiska val, inte minst beslutet 2001 att införa en ny penningpolitisk ram som har som huvudmål att uppnå prisstabilitet, samt anslutningen till ERM2 i juni 2004. Under perioden efter anslutningen till ERM2 har Banka Slovenije använt valutasvappar för att upprätthålla en stabil växelkurs mellan euron och tolaren och samtidigt hållit de inhemska räntorna över dem i euroområdet. Denna politik, som ledde till en stor kortränteskillnad gentemot euroområdet, främjade en inflationsbegränsande utveckling. Under större delen av den granskade perioden bör inflationsutvecklingen ses mot bakgrund av den tämligen starka reala BNP-tillväxten och de ganska stabila arbetsmarknadsvillkoren. Löner inklusive kollektiva avgifter per anställd har stigit i ganska snabb takt, även om utvecklingen sedan 2000 har avtagit, medan ökningstakten för enhetsarbetskostnader gradvis har sjunkit sedan 2001. Den senaste utvecklingen visar att HIKP-inflationen på årsbasis var 2,5 % 2005. I januari 2006 låg inflationen på årsbasis på 2,6 % för att i mars sjunka till 2,0 %.

När det gäller förutsebara faktorer som kommer att utöva ett uppåtriktat tryck på inflationen i Slovenien förväntas harmoniseringen av punktskatter på tobak senast 2008 ha ägt rum i tre etapper och bidra till HIKP-inflationen med sammanlagt högst 0,5 procentenheter. Den eventuella momshöjning som enligt budgeten planeras införas den 1 januari 2007 kan vidare få en direkt uppåtriktad effekt på inflationen med omkring 0,7 procentenheter 2007. Det finns flera uppåtriktade risker för inflationen. För det första finns det risker som är knutna till den relativt starka inhemska efterfrågan, särskilt mot bakgrund av en allt snabbare kreditillväxt och ytterligare räntekonvergens. För det andra finns risker som gäller plötsliga höjningar av reglerade priser och att den ökade konkurrensens nedåtriktade effekter på inflationen börjar klinga av. Vidare finns det risker som rör löneutvecklingen och potentiella följd-effekter av den senaste tidens energiprishöj-

ningar. Processen för att komma ikapp övriga EU-länder kommer dessutom sannolikt att påverka inflationen de kommande åren, även om det är svårt att bedöma exakt hur stor denna inverkan kommer att bli.

År 2005 hade Slovenien ett budgetunderskott på 1,8 % av BNP, vilket var långt under referensvärdet. Slovenien befinner sig således inte i en situation med ett alltför stort underskott. Europeiska kommissionen prognostiserar en liten ökning av underskottet till 1,9 % av BNP för 2006. Den offentliga sektorns skuldkvot sjönk till 29,1 % av BNP 2005 och beräknas stiga till 29,9 % 2006, vilket innebär att den fortfarande ligger långt under referensvärdet på 60 %. Med tanke på de statsfinansiella obalanserna som beräknas i konvergensprogrammet krävs ytterligare konsolidering för Slovenien för att uppnå det medelfristiga målet som i konvergensprogrammet fastställs som ett underskott på 1 % av BNP. När det gäller andra statsfinansiella faktorer överskred underskottskvoten 2004 och 2005 inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP.

Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen kan Slovenien förvänta sig en betydande ökning av utgifter som beror på befolkningens åldrande på motsvarande 9,7 procentenheter av BNP under perioden fram till 2050. Denna börda måste hanteras i ett tidigt skede, vilket skulle underlättas om det skapades tillräckligt manöverutrymme i de offentliga finanserna innan den förväntade försämringen av den demografiska situationen.

Den slovenska tolaren har deltagit i ERM2 i ungefär 22 månader, dvs. i mindre än två år före ECB:s granskning. Under den del av referensperioden då tolaren inte deltog i ERM2 deprecierade den gradvis gentemot euron. Slovenien anslöt sig till ERM2 till en kurs på 239,64 tolar per euro, vilket var gällande marknadskurs vid denna tidpunkt. I samband med anslutningen till ERM2 utvecklades denna policy att depreciera tolaren gentemot euron. Inom ERM2 har Slovenien inte devalverat sin

valutas centralkurs gentemot euron på eget initiativ och har lyckats hålla tolaren nära centralkursen, samtidigt som de inhemska korta räntorna har hållits över dem i euroområdet. Banka Slovenije begränsade sin valutas volatilitet avsevärt med hjälp av valutasvappar. För att minska mängden ackumulerade utestående svappar genomfördes då och då direkta köp av utländsk valuta, vilket medförde betydande nettoköp av utländsk valuta för att absorbera potentiella uppåtriktade tryck mot valutans. Tolarens reala växelkurs – både bilateralt gentemot euron och i effektiva termer – låg i april 2006 nära de historiska genomsnitt som beräknas från och med januari 1996 och sedan införandet av euron. När det gäller andra externa faktorer har Slovenien haft en i stort sett balanserad position i bytes- och kapitalbalansen sammantaget under de senaste tio åren.

De långa räntorna låg i genomsnitt på 3,8 % under referensperioden och var därmed betydligt lägre än referensvärdet för räntekriteriet. De långa räntorna i Slovenien närmade sig stadiet de genomsnittliga obligationsräntorna i euroområdet, vilket särskilt berodde på förtroendet för Banka Slovenijes penning- och valutapolitik och den allmänna ekonomiska och statsfinansiella utvecklingen i Slovenien.

För att uppnå en hög grad av hållbar konvergens kommer det att vara viktigt för Slovenien att genomföra en ordentlig konsolidering av de offentliga finanserna – vilket även skulle minska potentiella efterfrågetryck i ekonomin – och bedriva en måttlig lönepolitik som återspeglar arbetsproduktivitetsökning och utvecklingen i konkurrerande länder. Det är också mycket viktigt att gå vidare med strukturreformerna. I synnerhet kommer ökad flexibilitet på arbetsmarknaden, genom avindexering, och fortsatta avregleringar av ekonomin som leder till ökad konkurrens på produktmarknaderna att bidra till att skapa gynnsamma förutsättningar för prisstabilitet.

Efter de senaste ändringarna av lagen om Banka Slovenije är bankens stadga förenlig med kraven i fördraget och ECBS-stadgan beträffande etapp tre av Ekonomiska och monetära unionen.

KAPITEL I

**GRANSKNING AV DEN
EKONOMISKA
KONVERGENSEN**

I ANALYSRAM

ECB använder en gemensam analysram för att undersöka graden av ekonomisk konvergens i de två medlemsstater som begärt granskning, Litauen och Slovenien. Den gemensamma analysramen utgår först och främst från fördragets bestämmelser om prisutveckling, budgetsaldon, skuldkvoter, växelkurser, långa räntor och andra relevanta faktorer, samt från ECB:s tillämpning av dessa bestämmelser. Den utgår även från en rad andra tillbakablickande och framåtblickande ekonomiska indikatorer som anses ge värdefull information för en mer ingående granskning av konvergensens varaktighet. I rutorna 1 - 4 återges kortfattat fördragets bestämmelser och där finns också metodinformation som visar hur ECB tillämpar dessa bestämmelser.

För att säkerställa kontinuitet och likabehandling utgår denna rapport från de principer som har fastställts i EMI:s och ECB:s tidigare rapporter. ECB följer ett antal vägledande principer i sin tillämpning av konvergenskriterierna. Den första principen är att varje kriterium tolkas och tillämpas strikt. Detta motiveras av att kriteriernas huvudsyfte är att se till att bara länder med ekonomiska förhållanden som främjar prisstabilitet och kan bidra till ett starkt euroområde får ansluta sig. Den andra principen är att konvergenskriterierna utgör en sammanhängande helhet, där varje kriterium måste uppfyllas. I fördraget ges kriterierna samma tyngd och det finns inte någon inbördes rangordning. Den tredje principen är att konvergenskriterierna måste uppfyllas på grundval av aktuella uppgifter. Den fjärde är att tillämpningen av konvergenskriterierna skall vara konsekvent, öppen och enkel. Det betonas dessutom än en gång att konvergenskriterierna

skall uppfyllas varaktigt och inte bara vid en viss tidpunkt. Därför görs det en noggrann undersökning av konvergensens varaktighet vid genomgången av de enskilda länderna.

I detta avseende granskas den ekonomiska utvecklingen i de berörda länderna först i ett tillbakablickande perspektiv som i princip omfattar de senaste tio åren. Detta gör det lättare att bedöma i vilken mån dagens förhållanden är resultatet av verkliga strukturanpassningar, vilket i sin tur gör det lättare att uppskatta varaktigheten i den ekonomiska konvergensens. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att uppgifterna för de senaste åren kan vara starkt påverkade av den omvandling som dessa länder har genomgått och att detta gäller flertalet nya medlemsstater. Uppgifterna betraktas dessutom i skälig omfattning i ett framåtblickande perspektiv. I detta sammanhang läggs särskild vikt vid att en varaktigt gynnsam ekonomisk utveckling i hög grad är beroende av en välavvägd och långsiktig politik för att hantera befintliga och framtida utmaningar. Det betonas generellt att en varaktigt ekonomisk konvergens är beroende av såväl ett starkt utgångsläge som den politik som förs efter det att euron har införts.

Den gemensamma analysramen tillämpas på var och en av de två granskade medlemsstaterna. Genomgången av länderna inriktas på utvecklingen i varje medlemsstat var för sig, i enlighet med bestämmelsen i artikel 121 i fördraget.

Fördragets bestämmelser om prisutvecklingen och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 1.

Ruta I

PRISUTVECKLINGEN**1 Fördragets bestämmelser**

Enligt artikel 121.1 första strecksatsen i fördraget krävs följande:

”En hög grad av prisstabilitet; detta skall framgå av att inflationstakten ligger nära den i de (högst tre) medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet.”

I artikel 1 i det protokoll om konvergenstkriterierna som nämns i artikel 121.1 i fördraget föreskrivs följande:

”Kriteriet om prisstabilitet enligt artikel 121.1 första strecksatsen i detta fördrag innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall uppvisa en hållbar prisutveckling och en genomsnittlig inflationstakt som inte med mer än 1,5 procentenheter överstiger inflationstakten i de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Inflationen skall mätas med hjälp av konsumentprisindex på en jämförbar grund, med beaktande av skillnader i nationella definitioner.”

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

I denna rapport tillämpar ECB fördragets bestämmelser på följande sätt:

- För det första beräknas den genomsnittliga inflationstakten ”under en tid av ett år före granskningen” som förändringen i senast tillgängliga tolv månadersgenomsnitt för det harmoniserade indexet för konsumentpriser (HIKP) jämfört med föregående tolv månadersgenomsnitt. Följaktligen är referensperioden för inflationstakten i denna rapport april 2005 till mars 2006.
- För det andra tillämpas begreppet ”de (högst tre) medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”, som används för att bestämma referensvärdet, genom att använda det ovägdade aritmetiska medelvärdet av inflationstakten i följande tre EU-länder med den lägsta inflationstakten: Sverige (0,9%), Finland (1,0 %) och Polen (1,5%). Genomsnittet uppgår därmed till 1,1% och med tillägget på 1½ procentenheter blir referensvärdet 2,6%.

Inflationen mäts på grundval av HIKP, som konstruerats för att göra det möjligt att bedöma konvergensten i fråga om prisstabilitet på ett jämförbart sätt (se statistikbilagan till kapitel 1). För information visas den genomsnittliga inflationstakten i euroområdet i statistikbilagan i den här rapporten.

För att göra det möjligt att granska prisutvecklingens hållbarhet mer ingående analyseras den genomsnittliga HIKP-inflationen under 12-månadersperioden från april 2005 till mars 2006 mot bakgrund av den ekonomiska utveck-

lingen i medlemsstaterna de senaste tio åren vad gäller prisstabilitet. I detta sammanhang fästs stor uppmärksamhet vid penningpolitikens inriktning, särskilt huruvida de monetära myndigheterna har haft som huvudmål att uppnå och

upprätthålla prisstabilitet samt hur andra delar av den ekonomiska politiken har bidragit till detta mål. Det tas även hänsyn till hur det makroekonomiska läget har inverkat på förutsättningarna att uppnå prisstabilitet. Prisutvecklingen granskas mot bakgrund av förhållandena på efterfråge- och utbudssidan, bland annat faktorer som påverkar enhetsarbetskostnaderna och importpriserna. Slutligen beaktas de pristrender som kommer till uttryck i andra relevanta prisindex (t.ex. HIKP, exklusive priserna på oförädlade livsmedel och energi, det nationella KPI, KPI exkl. ändrade indirekta skatter netto, defla-

tor för den privata konsumtionen, BNP-deflatorn samt producentpriserna). Sett framåt ges en bild av inflationsutvecklingen under den närmaste framtiden, däribland prognoser från viktigare internationella organisationer och marknadsaktörer. Vidare diskuteras strukturella aspekter som är av betydelse för att upprätthålla sådana förhållanden som främjar prisstabilitet efter införandet av euron.

Fördragets bestämmelser om utvecklingen av de offentliga finanserna och ECB:s tillämpning av bestämmelserna beskrivs i ruta 2.

Ruta 2

DE OFFENTLIGA FINANSERNAS UTVECKLING

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 121.1 andra strecksatsen i fördraget krävs följande:

”En hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn; detta skall framgå av att den offentliga sektorns finanser inte uppvisar ett alltför stort underskott enligt bestämmelserna i artikel 104.6”.

I artikel 2 i det protokoll om konvergenzkriterierna som nämns i artikel 121 i fördraget föreskrivs följande:

”innebär att medlemsstaten vid tidpunkten för granskningen inte får vara föremål för något beslut av rådet enligt artikel 104.6 i detta fördrag om att ett alltför stort underskott föreligger”.

Förfarandet vid alltför stora underskott beskrivs i artikel 104. Enligt artikel 104.2 och 3 skall kommissionen utarbeta en rapport om ett medlemsland inte uppfyller kravet på budgetdisciplin, särskilt om

- (a) andelen av det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser i procent av BNP överstiger ett visst referensvärde (som i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställts till 3 % av BNP), såvida inte
 - detta procenttal har minskat väsentligt och kontinuerligt och nått en nivå som ligger nära referensvärdet, eller
 - referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet.
- (b) skuldsättningen i den offentliga sektorn i procent av BNP överstiger ett visst referensvärde (som i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställs till 60 % av BNP),

såvida inte detta procenttal minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt.

Kommissionen skall i sin rapport dessutom ta hänsyn till om det offentliga underskottet överstiger de offentliga investeringsutgifterna och alla andra relevanta faktorer, bland annat medlemsstatens ekonomiska läge och budgetställning på medellång sikt. Även om kriterierna uppfylls kan kommissionen också utarbeta en rapport om den anser att det finns en risk för att det uppstår ett alltför stort underskott i en medlemsstat. Ekonomiska och finansiella kommittén skall avge ett yttrande om kommissionens rapport. I enlighet med artikel 104.6 skall EU-rådet slutligen på grundval av kommissionens rekommendation och efter att ha beaktat alla synpunkter som den berörda medlemsstaten kan vilja framföra, göra en övergripande bedömning och med kvalificerad majoritet besluta om det föreligger ett alltför stort underskott i en medlemsstat.

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

I syfte att granska konvergensen uttrycker ECB sin syn på de offentliga finansernas utveckling. När det gäller hållbarheten granskar ECB närmare olika nyckelindikatorer för de offentliga finansernas utveckling under perioden 1996–2005, bedömer framtidsutsikterna och utmaningarna för de offentliga finanserna och fokuserar på sambanden mellan underskotts- respektive skuldutvecklingen.

ECB har till skillnad från kommissionen ingen formell roll i förfarandet vid alltför stora underskott enligt artikel 104. I ECB:s rapport sägs bara om landet är föremål för ett underskotts förfarande.

När det gäller fördragets krav på att en skuldkvot över 60 % av BNP måste minska i tillräcklig utsträckning och närma sig referensvärdet i tillfredsställande takt granskar ECB tidigare och aktuella trender i skuldkvoten.

Granskningen av utvecklingen av de offentliga finanserna grundas på jämförbara data som sammanställts på nationalräkenskapsbasis, i enlighet med Europeiska nationalräkenskapsystemet 1995 (se statistikbilagan till kapitel 1). De flesta siffrorna i denna rapport lämnades av kommissionen i april 2006 och omfattar den offentliga sektorns finansiella ställning 1996 till 2005, samt kommissionens prognoser för 2006.

För att bedöma hållbarheten i de offentliga finanserna granskas utfallet för referensåret 2005 mot bakgrund av utvecklingen i medlemsstaterna de senaste tio åren. Till att börja med bedöms skuldkvotens utveckling under denna period och faktorerna bakom den, dvs. skillnaden mellan tillväxten i nominella BNP och räntorna, det primära saldot samt underskotts-/skuldanpassningen. Ett sådant perspektiv kan ge närmare information om i vilken grad det makroekonomiska läget,

särskilt relationen mellan tillväxt och räntor, har påverkat utvecklingen av skuldkvoten. Det kan också ge mer information om bidraget från insatserna för att konsolidera de offentliga finanserna, vilket avspeglas i det primära saldot, och om i vilken utsträckning särskilda faktorer i skuldutvecklingen har spelat in. Hänsyn tas också till den offentliga skuldens struktur, särskilt andelen skuld med kort löptid och andelen skuld i utländsk valuta och hur dessa andelar har utvecklats. En jämförelse av dessa

andelar med den nuvarande skuldkvoten belyser de offentliga finansernas känslighet för ränte- och växelkursförändringar.

I nästa steg undersöks underskottskvotens utveckling. Det är i detta sammanhang meningsfullt att komma ihåg att ett lands årliga underskottskvot normalt påverkas av flera underliggande krafter. Dessa brukar delas in dels i ”konjunkturberoende effekter”, som visar hur underskottet påverkas av konjunkturförändringar, dels i ”konjunkturoberoende effekter”, som ofta anses spegla strukturella eller permanenta justeringar av finanspolitiken. De konjunkturoberoende effekter som kvantifieras i denna rapport kan dock inte utslutande anses avspegla strukturella förändringar av budgetställningen, eftersom de även omfattar effekterna av sådana politiska åtgärder och särskilda faktorer som endast har tillfällig påverkan på budgetsaldot. Det görs också en mer ingående granskning av tidigare utgifts-

och inkomsttrender och huvuddragen av de områden som kan komma i fråga för konsolideringsinsatser anges.

I ett framåtblickande perspektiv återges nationella budgetplaner och Europeiska kommissionens senaste prognoser för 2006 samt den medelfristiga finanspolitiska strategin i konvergensprogrammet. Häri ingår en bedömning av hur det eftersträvade målet på medellång sikt beräknas kunna uppnås i enlighet med kraven i stabilitets- och tillväxtpakten. Vidare framhålls de långsiktiga utmaningar som kan hota budgetsaldonas hållbarhet, särskilt de som hänger samman med förekomsten av ofonderade offentliga pensionssystem, i ljuset av de demografiska förändringarna och garantier som ställs ut av staten.

Fördragets bestämmelser om växelkursutvecklingen och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 3.

Ruta 3

VÄXELKURSUTVECKLINGEN

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 121.1, tredje strecksatsen, i fördraget krävs följande:

”Ett iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism under minst två år utan devalvering i förhållande till någon annan medlemsstats valuta.”

I artikel 3 i det protokoll om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121.1 i fördraget föreskrivs följande:

”Kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism enligt artikel 121.1 tredje strecksatsen i detta fördrag innebär att kursrörelserna för en medlemsstats valuta skall ha legat inom det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism utan att allvarliga spänningar har uppstått under minst de senaste två åren före granskningen. Särskilt skall medlemsstaten inte på eget initiativ ha devalverat sin valutas bilaterala centralkurs i förhållande till någon annan medlemsstats valuta under denna period.”

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

När det gäller växelkursstabiliteten undersöker ECB om landet har deltagit i ERM2 (som ersatte ERM fr.o.m. januari 1999) i minst två år före konvergensgranskningen utan allvarliga

spänningar och särskilt utan att ha devalverat gentemot euron. I fall av kortare deltagande beskrivs växelkursutvecklingen under en referensperiod på två år, precis som gjorts i tidigare rapporter.

Bedömningen av växelkursstabiliteten gentemot euron fokuserar främst på om växelkursen har legat nära centralkursen i ERM2 samtidigt som hänsyn tas till faktorer som kan ha lett till en appreciering, vilket är i linje med den metod som har använts tidigare. Bredden på fluktuationsbandet inom ERM2 påverkar i detta sammanhang inte bedömningen av kriteriet om växelkursstabilitet.

Förekomsten av ”allvarliga spänningar” granskas dessutom vanligtvis genom i) att undersöka i vilken grad växelkurserna har avvikit från centralkurserna i ERM2 gentemot euron och ii) att använda indikatorer som växelkursvolatilitet gentemot euron och dess utveckling och skillnaden mot euroområdet när det gäller korta räntor och deras utveckling samt iii) att beakta vilken roll valutainterventioner har spelat.

Alla bilaterala växelkurser för referensperioden från maj 2004 till april 2006 är officiella ECB referenskurser (se statistikbilagan till kapitel 1).

Både Litauen och Slovenien har deltagit i ERM2 sedan den 28 juni 2004, dvs. i mindre än två år före ECB:s granskning. Valutornas utveckling i förhållande till euron visas för perioden 29 april 2004 till 28 april 2006.

Utöver den nominella växelkursens utveckling gentemot euron görs också en kortfattad genomgång av de faktorer som är relevanta för den nuvarande växelkursens hållbarhet. Detta sker utifrån de reala bilaterala och effektiva

växelkursernas utveckling, bytesbalansen, kapitalbalansen och de finansiella posterna i betalningsbalansen samt landets nettoställning avseende internationella investeringar över en längre period. Vad gäller marknadsintegration undersöks även euroområdets andel av landets totala utrikeshandel.

Fördragets bestämmelser om de långa räntornas utveckling och ECB:s tillämpning av dem beskrivs i ruta 4.

Ruta 4

UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

1 Fördragets bestämmelser

Enligt artikel 121.1, fjärde strecksatsen, i fördraget krävs följande:

”En varaktighet i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, såsom det kommer till uttryck i den långfristiga räntenivån”.

I artikel 4 i det protokoll om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121.1 i fördraget föreskrivs följande:

“Kriteriet om konvergens i räntesatserna enligt artikel 121.1 fjärde strecksatsen prisstabilitet i detta fördrag innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall ha haft

en genomsnittlig långfristig nominell räntesats som inte med mer än två procentenheter överstiger motsvarande räntesats i de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Räntesatserna skall beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper med beaktande av skillnader i nationella definitioner.”

2 Tillämpningen av fördragets bestämmelser

I denna rapport tillämpar ECB fördragsbestämmelserna på följande sätt:

- För det första, när det gäller ”en genomsnittlig långfristig nominell räntesats” som iakttagits ”under en tid av ett år före granskningen”, har den långa räntan beräknats som ett aritmetiskt medelvärde under de senaste tolv månader för vilka HIKP-uppgifter funnits tillgängliga. Referensperioden i denna rapport är april 2005 till mars 2006.
- För det andra tillämpas begreppet ”i de högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet”, som används för att bestämma referensvärdet, genom att använda det ovägdade aritmetiska medelvärdet av de långfristiga räntesatserna i samma länder som ingår i beräkningen av referensvärdet för kriteriet om prisstabilitet (se ruta 1). Under den referensperiod som används i denna rapport var de långa räntorna i dessa tre länder: 3,3 % (Sverige), 3,3 % (Finland) och 5,0 % (Polen). Den genomsnittliga räntan uppgår därmed till 3,9 % och med tillägget på 2 procentenheter blir referensvärdet 5,9 %.

Räntorna mäts på grundval av harmoniserade långa räntor som har tagits fram i syfte att bedöma konvergensen (se statistikbilagan till kapitel 1).

Som redan nämnts hänvisar fördraget uttryckligen till att ”varaktigheten i konvergensen” avspeglas i nivån på de långa räntorna. Utvecklingen under referensperioden från april 2005 till mars 2006 granskas därför mot bakgrund av de långa räntornas utveckling under de senaste tio åren (eller den tidsperiod för vilken uppgifter finns tillgängliga) och de viktigaste faktorerna bakom räntedifferensen gentemot de långa räntorna i euroområdet.

Slutligen skall, enligt artikel 121.1 i fördraget, denna rapport ta hänsyn till flera andra relevanta faktorer, nämligen ”ecus utveckling, resultaten av marknadsintegrationen, situationen för och utvecklingen av bytesbalansen samt utvecklingen av enhetsarbetskraftskostnader och andra prisindex”. Dessa faktorer granskas i nästa avsnitt i enlighet med de enskilda kriterier som redovisats ovan. Eftersom euron infördes den 1 januari 1999 behandlas inte längre ecus utveckling.

Den statistik som används i tillämpningen av konvergenskriterierna har tillhandahållits av Europeiska kommissionen (se även statistikbilagan till kapitel 1 samt tabeller och diagram), i samarbete med ECB när det gäller de långa räntorna. Konvergensuppgifter om utvecklingen när det gäller priser och långa räntor presenteras fram till mars 2006, som var den senaste månaden för vilken det fanns tillgängliga uppgifter om HIKP. För växelkurserna löper den period som beaktas i denna rapport fram till den 28 april 2006. Uppgifterna om de offentliga finansernas ställning omfattar perioden fram till 2005. Hänsyn tas även till prognoser från olika källor, tillsammans med de senaste konvergensprogrammen för de två medlemsstaterna och annan information som anses vara relevant för en framåtblickande bedömning av konvergensens varaktighet.

Stoppdatum för den statistik som tas med i konvergensrapporten var den 28 april 2006.

2 LANDUNDERSÖKNINGAR

2.1 LITAUEN

2.1.1 PRISUTVECKLING

Över referensperioden från april 2005 till mars 2006 var den genomsnittliga HIKP-inflationen i Litauen 2,7 %, dvs. strax över referensvärdet 2,6 % för prisstabilitetskriteriet (se tabell 1). Baserat på den senaste informationen väntas emellertid 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis stiga gradvis under de kommande månaderna.

I ett längre tidsperspektiv sjönk HIKP-inflationen markant under andra halvan av 1990-talet, från omkring 25 % 1996 till omkring 1,5 % 1999. I genomsnitt låg inflationen kvar på denna låga nivå till mitten av 2002 när den blev negativ på grund av en kombination av olika faktorer. Dessa inkluderade lägre priser i telekommunikationssektorn på grund av omfattande reformer och en betydande nedgång i enhetsarbetskostnader och importpriser. Inflationen blev positiv igen i mitten på 2004 och steg till 2,7 % 2005 (se diagram 1). Disinflationen efter 1996 återspeglar ett antal viktiga politiska val, särskilt den penningpolitiska inriktningen mot att uppnå prisstabilitet, vilket är det huvudmål som fastställts i centralbankslagen. Litauen antog 1994 ett sedelfondssystem med den litauiska litasen först kopplad till US-dollar och sedan till euron 2002, vilket fungerat som ett ankare mot inflationsförväntningar. Den låga inflationen i Litauen i början av 2000-talet var i betydande grad en återspeglning av Litauens växelkursstrategi och den relaterade utvecklingen av den nominella effektiva växelkursen. US-dollarns kraftiga uppgång mot flera andra valutor under 1999 och 2000 hade en kraftigt dämpande effekt på importpriserna i Litauen. Litasen knöts åter till euron 2002. Därefter dämpades importpriserna i Litauen genom eurons starka appreciering mot andra valutor fram till 2004. Disinflationen har också stöttats genom finanspolitiken, reformer för förbättrad konkurrens på produktmarknaden, progressiv avreglering av finansmarknaden samt arbetsmarknadsreformer. Deflationsperioden mellan 2002 och

första halvan av 2004 berodde huvudsakligen på externa faktorer och ökad konkurrens på vissa inhemska marknader.

I slutet av 1990-talet minskade inflationen trots relativt stark real BNP-tillväxt. På grund av den ryska krisens inverkan på Litauens exportmarknad blev den reala BNP-tillväxten negativ 1999, vilket ytterligare höll tillbaka inflationen (se tabell 2). Den litauiska ekonomin hämtade sig snabbt efter den ryska krisen och har sedan 2001 åter visat relativt hög tillväxt, främst driven av inhemska efterfrågan. Den starka ekonomiska tillväxten bidrog, tillsammans med emigration, till en avsevärd minskning av arbetslösheten, från 16,5 % 2001 till 8,2 % 2005. Mot denna bakgrund gick ökningen av löner inklusive kollektiva avgifter per anställd upp från 3,8 % 2001 till 8,7 % 2005. Enhetsarbetskostnadernas tillväxt var negativ från 2000 till 2001, vilket återspeglar utvecklingen av löner och arbetsproduktivitet. Den har blivit positiv igen de senaste åren och ökade från 1,0 % 2004 till 3,8 % 2005. Importpriserna var tämligen volatila under den granskade perioden, vilket huvudsakligen återspeglar växelkursen och oljeprisutvecklingen, men förändringstakten var negativ under hela perioden 2001 till 2004. Importdeflatoren steg till 8,2 % 2005, huvudsakligen på grund av energiprisökningar, vilket ökade inflationstrycket. I motsats till den totala HIKP-inflationen har HIKP-inflationen exkl. oförädlade livsmedel och energi visat en lägre och mer stabil utveckling under de senaste åren (se tabell 2).

Om man ser till de senaste trenderna uppgick den genomsnittliga HIKP-inflationen på årsbasis 2005 till 2,7 %. HIKP-inflationen på årsbasis steg till 3,5 % i januari 2006 innan den åter sjönk till 3,1 % i mars (se tabell 3a). De viktigaste bidragen till inflationen 2005 kom från energi, livsmedel och tjänster. Jämfört med året innan ökade tjänstesektorns bidrag till den totala inflationen kraftigt med nästan 1 procentenhet 2005. Lietuvos bankas beräknar att på det hela taget bidrog ändringar av direkta skatter och administrativt fastställda priser till inflationen med omkring 0,8 procentenheter 2005.

Inflationsuppgången under början av 2006 återspeglade till stor del ökande priser på tjänster och icke energirelaterade industrivaror. De aktuella utsikterna för inflationen skall ses mot en bakgrund av mycket dynamiska ekonomiska förhållanden. Under fjärde kvartalet 2005 ökade den reala BNP-tillväxten på årsbasis till 8,7 % och resulterade i en genomsnittlig tillväxttakt på 7,5 % för 2005. Produktionsökningen drivs av inhemsk efterfrågan, och återspeglar delvis låga räntor och kraftig kredit-tillväxt, och det negativa bidraget från nettoexporten har gradvis börjat neutraliseras, vilket återspeglar en betydande exportökning. Bärkraftigheten i aggregerad efterfrågan och arbetskraftsutflödet har också påverkat arbetsmarknaden och många inhemska producenter rapporterar en brist på framför allt utbildad arbetskraft, vilket fått till följd att arbetslösheten har minskat.

Det gradvisa genomslaget av prisökningarna på importerad gas i början av 2006 kommer framöver att ge en direkt uppåtriktad effekt på omkring 0,4 procentenheter på inflationen under året. Det finns flera uppåtrisker för inflationen. För det första var priserna på gas som hushållen i Litauen betalade 2005 fortfarande bara omkring 50 % av det genomsnittliga priset i euroområdet.¹ Alltså kan ytterligare energiprisjusteringar väntas. För det andra är harmoniseringen av punktskatterna på bränsle, tobak och alkohol till EU-nivåer ännu inte avslutad. Speciellt harmoniseringen av punktskatten på tobaksvaror, som ska vara avslutad den 1 januari 2010, kommer att ha en betydande kumulativ uppåtriktad effekt på inflationen på totalt cirka 2 procentenheter under de närmaste åren, med början 2007. Dessutom innebär den i dagsläget mycket starka produktionstillväxten, stimulerad av en mycket stark kredit-tillväxt och låga räntor och det faktum att flaskhalsar håller på att skapas på arbetsmarknaden risk för att enhetsarbetskostnaderna kommer att stiga ytterligare liksom inhemska priser överhuvudtaget. Även om de förväntade höjningarna av energipriser, indirekta skatter och reglerade priser i sig bara förväntas resultera i enstaka prischocker innebär kombinationen av sådana

priscocker i ett läge med en mycket stark tillväxt och stramare villkor på arbetsmarknaden risk för följd effekter och därmed för en mer betydande och utdragen ökning av inflationen. På längre sikt kommer processen för att komma ikapp övriga EU-länder dessutom sannolikt att påverka inflationen under de kommande åren med tanke på Litauens alltför relativt låga BNP per capita och prisnivå jämfört med euroområdet (se tabell 2). Det är dock svårt att bedöma den exakta omfattningen av inflationseffekten av denna upphämtningsprocess.

Ett klimat som främjar hållbar prisstabilitet i Litauen kräver bl.a. genomförandet av en tillräckligt åtstramad budgetpolitik. Detta skulle hjälpa till att balansera inflationstryck orsakat av efterfrågan. Det kommer att vara lika viktigt att stärka nationell politik inriktad på att ytterligare förbättra konkurrensen på produktmarknaderna och att fortsätta med avregleringen av reglerade sektorer. Arbetsmarknaderna behöver också fungera bättre med tanke på att den fortsatt höga arbetslösheten i Litauen sammanfaller med regionala och sektorspecifika flaskhalsar på arbetsmarknaden. Löneökningar borde återspegla ökad arbetsproduktivitet och därvid bör även utvecklingen i konkurrerande länder beaktas.

2.1.2 DE OFFENTLIGA FINANSERNAS UTVECKLING

Under referensåret 2005 var budgetunderskottet för den offentliga sektor 0,5 % av BNP, dvs. under referensvärdet på 3 %. Den offentliga sektorns skuldkvot i förhållande till BNP uppgick till 18,7 %, dvs. avsevärt under referensvärdet på 60 % (se tabell 4). Jämfört med föregående år minskade underskottskvoten med 1,0 procentenheter och skuldkvoten med 0,8 procentenheter. Europeiska kommissionen räknar med att underskottskvoten under 2006 ökar något till 0,6 % och att den offentliga sektorns skuldkvot beräknas till 18,9 %. Under 2004 och

¹ Importpriserna på gas beror på långfristiga avtal med en enda huvudleverantör.

2005 översteg budgetunderskottet inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP. Litauen befinner sig för närvarande inte i en situation med ett alltför stort underskott.

En tillbakablick över åren mellan 1996 och 2005 visar att den offentliga sektorns skuldkvot ökade kumulativt med 4,2 procentenheter (se diagram 2a och tabell 5). Den steg gradvis från 14,5 % 1996 till 16,8 % 1998 men ökade därefter kraftigt med 23,0 % 1999. Den steg under 2000 till 23,6 % innan den gradvis minskade till 18,7 % 2005. Som framgår närmare av diagram 2b bidrog t.o.m. 2000 de primära underskotten till den offentliga sektorns skuldökning, särskilt 1997. Underskotts-/skuldpassningar som speglar effekterna av privatiseringar samt värderingsvinster i den offentliga skulden i utländsk valuta var de viktigaste faktorerna bakom skuldkvotens minskning mellan 2000 och 2004 (se tabell 6). De mönster som framträtt under mitten av 1990-talet och början av 2000 kan ses som en indikation på det nära samband som råder mellan primära underskott och negativ skulddynamik, oberoende av på vilken nivå skulden ursprungligen befann sig, vilket i Litauens fall var på relativt låg nivå. I det sammanhanget kan påpekas att andelen offentlig skuld med kort löptid minskade kontinuerligt från 1997 till 2003. 2004 och 2005 ökade den andelen kumulativt med 5,7 procentenheter. Andelen skuld med kort löptid är märkbar men, med hänsyn till den nuvarande skuldkvoten, är budgetsaldot relativt okänsligt för ränteförändringar. Andelen offentlig skuld i utländsk valuta är hög men över 95 % av denna är denominerad i euro, ankaret i Litauens sedelfond. Budgetsaldon är således okänsliga för andra växelkursförändringar än euro-litas.

Sedan 1996 har ett mönster av initialt volatila och därefter allt bättre resultat observerats i underskottskvoten (se diagram 3a och tabell 7). Från att ha legat på 3,6 % 1996 nådde underskottskvoten sin högsta nivå på 11,4 % 1997. Denna ökning kan främst förklaras av en ändring i bokföringen av återlämnande av konfiskerad egendom och ersättning för förluster vid övergången från rubel till litas. Underskotts-

kvoten minskade sedan till 3,0 % 1998 och 2,9 % 1999 för att därefter åter stiga till 3,6 % 2000. Under följande år förbättrades det gradvis till 1,2 % 2003 för att sedan försämrats till 1,5 % 2004 och förbättras till 0,5 % 2005. Som framgår närmare av diagram 3b bidrog konjunkturoberoende faktorer enligt Europeiska kommissionens beräkningar att konjunkturoberoende faktorer endast hade liten effekt förändringar i budgetsaldot under de senaste åren. Konjunkturoberoende förändringar i budgetsaldot har i genomsnitt haft en i stort sett neutral effekt på saldot sedan 1998. Tillgängliga uppgifter tyder på att åtgärder med en tillfällig effekt inte hade något större effekt på underskottet 2004 och 2005.

Om man granskar trenderna för andra budgetindikatorer framgår det av diagram 4 och tabell 7 att den offentliga sektorns totala utgifter steg till över 50 % 1997 men att de stabiliserade på runt 40 % under åren mellan 1998 och 2000. Efter 2000 sjönk kvoten till följd av en minskning i alla större utgiftskategorier i förhållande till BNP och nådde 33,2 % 2003. Den låg i stort sett oförändrad kvar på 33,4 % 2004 och 33,7 % 2005. Sammantaget var utgiftskvoten 4,2 procentenheter lägre 2005 än 1996. De offentliga intäkterna i förhållande till BNP ökade kraftigt 1997 och minskade därefter för att åter öka 2005. Totalt minskade de med 1,2 procentenheter mellan 1996 och 2005.

Enligt Litauens finanspolitik på medellång sikt, vilken redovisas i konvergensprogrammet för 2006-2008 från december 2005, och skiljer sig från kommissionens prognoser som visas i tabell 4 och budgetunderskottet förväntas ligga på 1,4 % av BNP 2006 jämfört med en beräknad BNP på 1,5 % för 2005 och den offentliga sektorns skuld förväntas ligga på 19,9 % av BNP. De totala inkomst- och utgiftskvoterna förväntas förbli i stort sett oförändrade jämfört med de uppgifter för 2005 som presenteras i programmet. Det finns för närvarande inga uppgifter om åtgärder med en betydande tillfällig effekt i budgeten för 2006. Under 2007 beräknas underskottskvoten minska till 1,3 %, medan skuldkvoten beräknas ligga kvar på

ungefär samma nivå som 2006. Det medelfristiga målet som anges i stabilitets- och tillväxtpakten har i konvergensprogrammet kvantifierats som ett underskott på 1 % av BNP.

När det gäller den potentiella framtida utvecklingen av skuldkvoten tyder den aktuella trenden på att den offentliga sektorns skuld kommer att öka men ligga kvar under 60 % av BNP under överskådlig framtid.

Som framgår av tabell 8 förväntas dessutom befolkningen åldras markant. Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen,² kan Litauen förvänta sig en måttlig nettoökning av utgifter som beror på befolkningens åldrande på motsvarande 1,4 procentenheter av BNP under perioden fram till 2050. Detta beror delvis på de pensionsreformer som landet redan har genomfört. Det är emellertid nödvändigt att iaktta vaksamhet eftersom den faktiska demografiska, ekonomiska och finansiella utvecklingen kan visa sig vara mindre gynnsam än vad som antas i prognoserna.

Andra utmaningar för de offentliga finanserna är att i tillräcklig grad strama åt finanspolitiken för att begränsa efterfrågan med tanke på Litauens stora bytesbalansunderskott och starka kreditillväxt samt i syfte att begränsa inflationstrycket. Vad gäller den strukturella biten är ändringar i budgeten för att finansiera ytterligare utgifter ett tillvägagångssätt som leder till frågor om noggrannheten i budgetgenomförandet.

2.1.3 VÄXELKURSENTVECKLINGEN

Den litauiska litasen har deltagit i ERM2 från och med den 28 juni 2004, dvs. under ungefär 22 månader av den 2-åriga referensperioden mellan maj 2004 och april 2006 (se tabell 9a). Efter en noggrann bedömning av lämpligheten och hållbarheten i Litauens sedelfondssystem när landet anslöt sig till ERM2 gick Litauen in i växelkursmekanismen med sitt nuvarande sedelfondssystem enligt ett ensidigt åtagande

utan några ytterligare förpliktelser från ECB:s sida. Ett normalt fluktuationsband på $\pm 15\%$ antogs för centralkursen 3,45280 litas per euro.

I den del av referensperioden som föregick anslutningen till ERM2 låg litasen stabilt på den kurs som sedan blev centralkursen i ERM2 mot euron. Efter inträdet i ERM2 har litasen fortsatt vara stabil och har inte uppvisat någon avvikelse från centralkursen mot euron, vilket återspeglar Litauens växelkurspolitik under sedelfondens styre (se tabell 9a och diagram 5). Litauen har inte på eget initiativ devalverat sin valutas centralkurs mot euron inom ERM2. Även om sedelfondssystemet innebar att Lietuvos bankas regelbundet agerade på valutamarknaderna var nettovolymerna på valutatransaktioner som genomfördes med litauiska affärsbanker sammantaget små. Skillnaderna i de korta räntorna gentemot 3-månaders Euribor minskade under referensperioden, från 0,6 procentenheter under de tre månader som slutade i juli 2004 till försumbara nivåer under de tre månader som slutade i april 2006 (se tabell 9b).

I ett längre perspektiv låg litasens reala växelkurs i april 2006, särskilt med effektiva mått mätt, något över sitt historiska genomsnitt räknat från januari 1996, men ändå nära sitt genomsnitt efter eurons införande (se tabell 10). Det är emellertid viktigt att tolka dessa mått med en viss försiktighet eftersom Litauen var inne i en övergångsperiod till marknadsekonomi under referensperioden, vilket komplicerar historiska bedömningar av den reala växelkursutvecklingen. När det gäller den externa utvecklingen har Litauen i betalningsbalansen konsekvent haft stora underskott i bytes- och kapitalbalansen. Den steg till 11,7 % av BNP 1998 innan den sjönk till 4,7 % 2002 för att därefter öka igen till 5,6 % 2005 (se tabell 11). Å ena sidan skulle underskott av den här storleksordningen kunna visa på problem i priskonkurrens. Å andra sidan skulle de kunna

2 "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)", Ekonomiskpolitiska kommittén och Europeiska kommissionen (2006).

vara motiverade i ekonomier som befinner sig i en process för att komma ikapp övriga EU-länder, som t.ex. Litauen gör. Under de senaste tio åren har nettoinflödet av utländska direktinvesteringar täckt något mindre än hälften av dessa underskott. Portföljinvesteringarna visade 2005 ett nettoutflöde efter en lång period med nettoinflöde. Allt eftersom ytterligare finansieringsbehov har täckts genom inflöden till ”andra investeringar” under de senaste åren, främst i form av banklån, har Litauens bruttoutlandsskuld ökat. Nettoställningen mot utlandet har varit negativ. Den ökade mellan 1996 och 1999 och stabiliserades runt 35 % av BNP under åren därefter.

Litauen är en liten, öppen ekonomi där exporten och importen av varor och tjänster som andel av BNP uppgick till 58,3 % respektive 65,3 % enligt de senaste tillgängliga uppgifterna. Under 2005 uppgick exporten av varor till euroområdet och EU som en andel av den totala exporten till 28,5% respektive 65,3%. Motsvarande siffror för importen i procent av den totala importen 2005 var 32,3 % respektive 59,0 %.

2.1.4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Under referensperioden från april 2005 till mars 2006 låg den långa räntan i Litauen på i genomsnitt 3,7 % och understeg alltså referensvärdet för räntekriteriet på 5,9 % (se tabell 12).

De långa räntorna har följt en fallande trend sedan 2001 (se diagram 6a).³ Nedgången var särskilt markant fram till början av 2002, för att därefter bli något långsammare. På motsvarande sätt krympte ränteskillnaden mellan Litauen och genomsnittet för euroområdets långa räntor relativt snabbt och låg kvar på en låg nivå efter att sedelfonderna konverterats till euro 2002 (se diagram 6b). I mars 2006 låg räntorna på samma nivå. De viktigaste faktorer som låg till grund för att differensen mellan de långa räntorna krympte var den positiva utvecklingen inom den litauiska ekonomin och framstegen i övergången till marknadseko-

nomi. Marknadernas förväntningar om att Litauen skulle gå med i ERM2 i ett tidigt skede samt det faktum att Litauen sedan juni 2004 på ett smidigt sätt har ingått i denna mekanism och därvid behållit sitt nuvarande sedelfondssystem är faktorer som också har gynnat denna process för att minska skillnaden mellan de långa räntorna. Processen för att uppnå räntekonvergens fick ytterligare stöd av förväntningarna om ett införande av euron. Sammantaget är det faktum att skillnaden mellan långa räntor i Litauen och i euroområdet har krympt till en låg nivå ett tecken på att sedelfondssystemet är trovärdigt samt att marknaden har förtroende för den allmänna ekonomiska utvecklingen och de offentliga finansernas utveckling i Litauen.

3 2001 är det första år för vilket det finns uppgifter om referensvärdet för den långa räntan i Litauen.

2.1.5 TABELLER OCH DIAGRAM

LITAUEN

I PRISUTVECKLINGEN

Tabell 1: HIKP-inflation

Diagram 1: Prisutveckling

Tabell 2: Inflationsmått och relaterade indikatorer

Tabell 3: De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen
a) De senaste trenderna i HIKP
b) Inflationsprognoser

2 UTVECKLINGEN AV OFFENTLIGA FINANSER

Tabell 4: Offentliga sektorns finansiella ställning

Diagram 2: Offentliga sektorns bruttoskuld
a) Nivåer
b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Tabell 5: Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken

Diagram 3: Offentliga sektorns överskott (+)/och underskott (-)
a) Nivåer
b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Tabell 6: Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning

Diagram 4: Offentliga sektorns utgifter och inkomster

Tabell 7: Offentliga sektorns budgetsaldo

Tabell 8: Prognoser om den demografiska utvecklingens påfrestning på de offentliga finanserna

3 VÄXELKURSUTVECKLINGEN

Tabell 9: a) Växelkursstabilitet
b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för litauisk litas

Diagram 5: Litauisk litas: avvikelse från centralkursen inom ERM2

Tabell 10: Litauisk litas: real växelkursutveckling

Tabell 11: Extern utveckling

4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Tabell 12: Lång ränta

Diagram 6: a) Lång ränta
b) Lång ränta och HIKP-inflation – skillnader i förhållande till euroområdet

I PRISUTVECKLINGEN

KAPITEL I

GRANSKNING AV DEN EKONOMISKA KONVERGENSEN

LITAUEN

Tabell 1 HIKP-inflation

(årliga procentuella förändringar)

	2005 dec	2006 jan	2006 feb	2006 mar	apr 2005 till mar 2006
HIKP-inflation	3,0	3,5	3,4	3,1	2,7
Referensvärde ¹⁾	-	-	-	-	2,6
Euroområdet ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

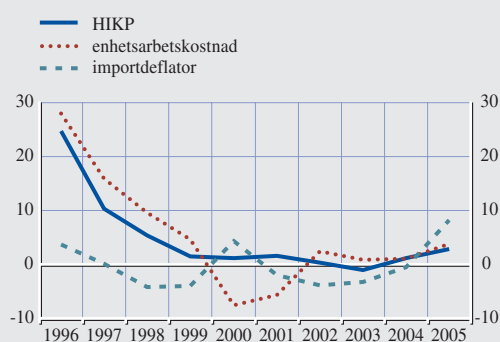
Källa: Europeiska kommissionen (Eurostat).

1) Beräkningarna för perioden april 2005 till mars 2006 är baserade på det ovägda aritmetiska genomsnittet av de årliga procentuella förändringarna i HIKP för Polen, Finland och Sverige, plus 1,5 procentenheter.

2) Uppgifter från euroområdet anges endast i informations-syfte.

Diagram 1 Prisutveckling

(årliga procentuella förändringar)

Källa: Europeiska kommissionen (Eurostat) och nationella uppgifter.

Tabell 2 Inflationmått och relaterade indikatorer

(årliga procentuella förändringar, om inte annat anges)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Inflationmått										
Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)	24,7	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7
HIKP exklusive oförädlade livsmedel och energi	-	10,3	4,5	1,7	-1,1	0,1	0,6	0,7	0,7	1,3
KPI	24,6	8,9	5,1	0,8	1,0	1,3	0,3	-1,2	1,2	2,7
KPI exkl. förändringar i indirekta skatter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Privatkonsumtionsdeflator	18,2	9,5	5,4	-0,4	-1,5	2,4	-0,1	-2,7	1,1	3,3
BNP-deflator	20,6	14,0	5,0	-0,6	1,8	-0,5	0,2	-1,1	2,8	5,9
Producentpriser ¹⁾	-	-	-0,5	1,0	10,2	-0,6	-0,7	-0,7	2,4	5,9
Relaterade indikatorer										
Real BNP-tillväxt	4,7	7,0	7,3	-1,7	3,9	6,4	6,8	10,5	7,0	7,5
BNP per capita, mätt i köpkraftsparitet (euroområdet = 100)	31,8	33,5	35,3	34,1	35,1	36,9	38,9	42,2	44,8	.
Jämförda prisnivåer (euroområdet = 100)	33,7	41,4	43,9	45,4	51,7	52,8	54,0	53,4	53,2	.
Produktionsgap ²⁾	-6,3	-3,0	0,0	-5,2	-4,9	-2,5	-1,6	2,1	2,1	2,2
Arbetslöshet (%) ³⁾	-	14,1	13,2	13,7	16,4	16,5	13,5	12,4	11,4	8,2
Enhetsarbetskostnader, hela ekonomin	28,0	15,9	6,8	1,9	-6,5	-5,7	2,4	0,8	1,0	3,8
Ersättning per anställd, hela ekonomin	32,7	23,3	15,5	2,5	1,3	3,8	5,1	8,9	8,2	8,7
Arbetsproduktiviteten, hela ekonomin	3,7	6,4	8,1	0,5	8,3	10,1	2,7	8,0	7,1	4,7
Importprisdeflator	3,7	0,1	-4,2	-4,0	4,3	-2,0	-3,9	-3,3	-0,5	8,2
Nominell effektiv växelkurs ⁴⁾	3,2	11,3	3,3	2,9	10,8	3,2	4,6	4,9	1,5	-0,8
Penningmängd (M3) ⁵⁾	-3,6	35,7	13,6	7,2	16,1	21,9	17,0	20,1	27,5	30,6
Bankutlåning ⁵⁾	-10,1	9,5	21,4	9,7	-3,2	24,8	29,4	56,2	40,6	63,5
Aktiekurser (OMX-index) ⁵⁾	-	-	-	-	-	-18,5	12,2	105,8	68,2	52,9
Huspriser	-	-	-	-	-9,6	23,6	9,8	17,8	9,6	50,2

Källor: Europeiska kommissionen (Eurostat), nationella uppgifter (KPI, huspriser) och Europeiska kommissionen (produktionsgap).

1) Industri, totalt, exkl. byggnadsverksamhet, inhemsk försäljning.

2) Procent av potentiell BNP. Ett plustecken anger faktisk BNP högre än potentiell BNP.

3) Definition enligt Internationella arbetsorganisationens (ILO) riktlinjer.

4) Ett plus- (minus) tecken visar en appreciering (depreciering)

5) Årlig procentuell tillväxttakt vid slutet av perioden sammanställd av ECB.

Tabell 3 De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen

(årliga procentuella förändringar)

(a) De senaste trenderna i HIKP

	2005		2006		
	nov	dec	jan	feb	mar
HIKP					
Årlig procentuell förändring	2,9	3,0	3,5	3,4	3,1
Ändring i genomsnittet för de senaste 3 månaderna jämfört med föregående 3 månader, årstakt, säsongrensad	5,5	4,5	3,4	3,2	3,1
Ändring i genomsnittet för de senaste 6 månaderna jämfört med föregående 6 månader, årstakt, säsongrensad	3,1	3,5	3,9	4,1	3,9

Källor: Europeiska kommissionen (Eurostat) och ECB:s beräkningar.

(b) Inflationsprognoser

	2006	2007
HIKP Europeiska kommissionen (våren 2006)	3,5	3,3
KPI OECD (december 2005) ¹⁾	-	-
KPI IMF (april 2006)	3,2	2,7
KPI Consensus Economics (mars 2006)	2,6	2,3

Källor: Europeiska kommissionen, OECD, IMF, och Consensus Economics.

1) Litauen är inte medlem i OECD.

2 UTVECKLINGEN AV OFFENTLIGA FINANSER

KAPITEL I

GRANSKNING AV DEN
EKONOMISKA
KONVERGENSEN

LITAUEN

Tabell 4 Offentliga sektorns finansiella ställning

(procent av BNP)	2004	2005	2006 ¹⁾
Offentliga sektorns överskott (+)/underskott (-)	-1,5	-0,5	-0,6
<i>Referensvärde</i>	-3,0	-3,0	-3,0
Överskott (+)/underskott (-), exkl. offentliga sektorns investeringsutgifter, netto ²⁾	2,0	3,0	2,9
Offentliga sektorns bruttoskuld	19,5	18,7	18,9
<i>Referensvärde</i>	60,0	60,0	60,0

Källor: Europeiska kommissionen och ECB:s beräkningar.

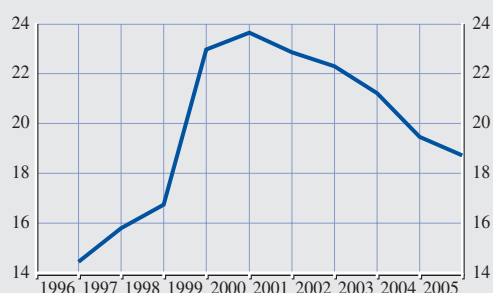
1) Europeiska kommissionens beräkningar.

2) Plustecken anger att det offentliga underskottet är lägre än investeringsutgifterna.

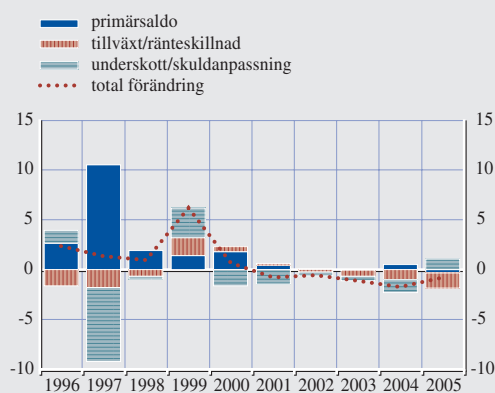
Diagram 2 Offentliga sektorns bruttoskuld

(procent av BNP)

(a) Nivåer

(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Källor: Europeiska kommissionen och ECB.

Anm.: I diagram 2(b) anger negativa värden ett bidrag från respektive faktor till en minskning av skuldkvoten, medan positiva värden anger ett bidrag till en ökning. Skulden 1999 är inte jämförbar med skulden fr.o.m. 1999 och underskottet före 2000 är inte jämförbart med underskottet fr.o.m. 2000 p.g.a. ändringar av metoder och källor.

Tabell 5 Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total skuld (procent av BNP)	14,5	15,8	16,8	23,0	23,6	22,9	22,3	21,2	19,5	18,7
Valutasammansättning (procent av total)										
Inhemska valutor	30,5	37,3	36,4	23,4	25,9	26,1	33,4	35,2	29,4	29,5
Utländska valutor	69,5	62,7	63,6	76,6	74,1	73,9	66,6	64,8	70,6	70,5
Euro ¹⁾	9,0	9,0	19,6	33,5	40,6	44,5	53,8	54,6	62,5	68,6
Övriga utländska valutor	60,4	53,8	44,0	43,1	33,5	29,4	12,8	10,2	8,1	1,9
Inhemska ägarskap (procent av total)	23,2	39,6	38,9	27,4	32,1	35,3	40,0	39,8	39,5	40,0
Genomsnittlig löptid	5,2	6,0	5,5	5,2	5,0	4,8	5,2	4,1	4,3	4,8
Löptidsfördelning ²⁾ (år)										
Kortfristig, upp till och med 1 år	24,0	29,1	24,2	15,4	11,3	6,8	5,3	5,0	5,6	10,7
Medel- och långfristig, över 1 år	76,0	70,9	75,8	84,6	88,7	93,2	94,7	95,0	94,4	89,3

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

Anm.: Uppgifter vid årets slut. Skillnader mellan totaler och summorna av de ingående komponenterna beror på avrundning.

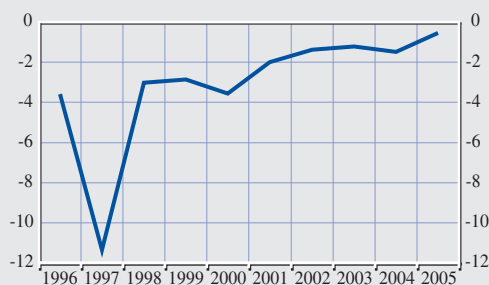
1) Omfattar skuld denominerad i euro och, före 1999, i ecu eller i någon av valutorna i de medlemsländer som har infört euron.

2) Ursprunglig löptid.

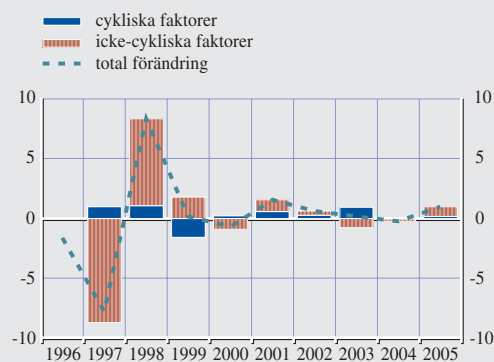
Diagram 3 Offentliga sektorns överskott (+) och underskott (-)

(procent av BNP)

(a) Nivåer

(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Källor: Europeiska kommissionens bedömningar och ECB.

Anm.: I diagram 3(b) anger negativa värden ett bidrag till en ökning av underskottet, medan positiva värden anger ett bidrag till deras minskning.

Tabell 6 Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning

(procent av BNP)										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Förändring av den offentliga sektorns skuld	4,9	4,0	2,7	5,8	1,9	0,5	0,9	0,8	0,2	1,6
Offentliga sektorns överskott (+)/underskott (-)	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Underskott/skuldanpassning	1,3	-7,4	-0,3	3,0	-1,6	-1,4	-0,4	-0,4	-1,3	1,1
Förvärv (+)/försäljning (-)										
netto av finansiella tillgångar	1,4	2,3	-1,8	-0,1	0,0	-0,8	0,8	-0,8	-0,7	0,4
Sedlar, mynt och inlåning	0,1	1,6	1,4	-2,2	0,5	0,2	1,2	0,9	-0,1	0,3
Lån och andra värdepapper än aktier	1,0	1,0	1,7	2,8	1,0	0,1	0,0	-0,1	-0,3	-0,2
Aktier och andelar	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Privatiseringar	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Kapitaltillskott	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga finansiella tillgångar	0,3	-0,2	0,0	0,3	0,3	0,0	0,2	0,1	0,4	0,6
Värdet förändring av offentliga sektorns skuld	0,0	-0,3	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,5	0,0	0,0
Innehav av utländsk valuta, vinster (-)/förluster (+)	0,5	0,0	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,4	-0,1	0,1
Andra värderingseffekter ¹⁾	-0,6	-0,3	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Andra förändringar av den offentliga sektorns skuld²⁾	0,0	-9,5	1,4	3,4	-0,9	0,0	-0,2	0,9	-0,6	0,7

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

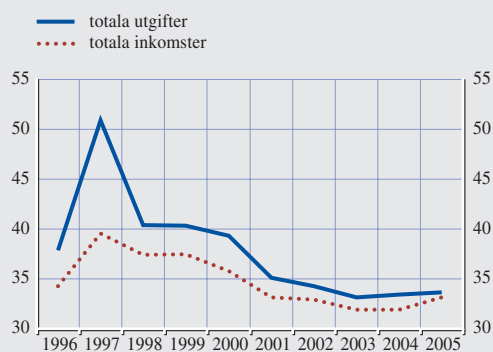
Anm.: Skillnader mellan totaler och summan av deras komponenter beror på avrundning.

1) Inbegriper skillnaden mellan nominellt värde och marknadsvärde på offentliga sektorns skuld vid utgivning.

2) Transaktioner i andra kortfristiga skulder (offentliga sektorns skulder) och omklassificeringar av sektorer och statistiska avvikelser. Denna post kan även omfatta vissa fall av övertagande av skulder.

Diagram 4 Offentliga sektorns utgifter och inkomster

(procent av BNP)

Källa: ECBS.

Tabell 7 Offentliga sektorns budgetsaldo

(procent av BNP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totala inkomster	34,3	39,6	37,4	37,5	35,8	33,1	32,9	31,9	31,9	33,1
Löpande inkomster	34,3	39,5	37,4	37,4	35,7	33,1	32,4	31,5	31,5	32,4
Direkta skatter	8,3	9,0	9,1	9,2	8,4	7,8	7,5	8,0	8,7	9,1
Indirekta skatter	11,9	14,6	14,0	13,8	12,6	12,2	12,4	11,8	11,1	11,2
Socialförsäkringsavgifter	8,0	8,6	9,1	9,3	9,4	9,0	8,7	8,6	8,7	8,6
Andra löpande inkomster	6,2	7,3	5,1	5,0	5,4	4,1	3,8	3,2	2,9	3,5
Kapitalinkomster	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,5	0,4	0,5	0,8
Totala utgifter	37,9	50,9	40,4	40,3	39,3	35,1	34,3	33,2	33,4	33,7
Löpande utgifter	32,7	35,4	36,7	36,8	34,7	32,2	30,8	29,7	29,6	30,0
Löner och kollektiva avgifter	10,9	11,4	12,8	13,5	12,7	11,7	11,4	10,8	10,8	10,4
Sociala förmåner andra än i natura	8,9	9,3	10,0	11,4	10,7	10,6	9,3	9,1	9,1	9,0
Räntebetalningar	0,9	0,8	1,1	1,4	1,7	1,5	1,3	1,2	0,9	0,8
av vilka: effekter av räntesvappar och terminkontrakt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andra löpande utgifter	12,0	13,9	12,8	10,4	9,6	8,5	8,8	8,5	8,8	9,7
Kapitalutgifter	5,1	15,5	3,8	3,6	4,6	2,9	3,5	3,4	3,8	3,7
Överskott (+)/underskott (-)	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Primärsaldo	-2,7	-10,5	-1,9	-1,5	-1,8	-0,5	-0,1	0,0	-0,5	0,3
Överskott/underskott, exkl. offentliga investeringsutgifter	-1,1	-9,0	-0,5	-0,3	-1,2	0,2	1,5	1,8	2,0	3,0

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

Anm.: Skillnader mellan totaler och summan av deras komponenter beror på avrundning. Faktiska räntebetalningar rapporterade enligt förfarandet vid alltför stora underskott. Posten "effekter av räntesvappar och terminkontrakt" motsvarar skillnaden mellan ränta (eller underskott/överskott) enligt definitionen i förfarandet vid alltför stora underskott och ENS 95. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2558/2001 av den 3 december 2001 vad gäller omklassificering av betalningar som grundar sig på svappkontrakt och framtida räntesäkringsavtal.

Tabell 8 Prognoser för den demografiska utvecklingens påfrestning på de offentliga finanserna

(i procent)

	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Äldrekvoten (befolkningen som är 65 år och äldre i förhållande till befolkningen mellan 15 och 64 år)	22,3	23,4	26,0	33,4	39,3	44,9
Förändring av åldrerelaterade offentliga utgifter (procent av BNP) jämfört med 2004	-	-0,7	-0,9	0,3	0,8	1,4

Källa: Europeiska kommissionen (2006) "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, longterm care, education and unemployment transfers (2004-2050)." Rapport utarbetad av Ekonomiska och finansiella kommittén och Europeiska kommissionen (GD ECFIN) om den åldrande befolkningens effekt på de offentliga utgifterna.

3 VÄXELKURSENTVECKLINGEN

Tabell 9 (a) Växelkursstabilitet

Deltagande i växelkursmekanismen (ERM2)		Ja
Deltagande sedan		28 juni 2004
Devalvering av bilateral centralkurs mot euron på landets eget initiativ		Nej
Maximala avvikelser uppåt och nedåt ¹⁾	Maximal avvikelse uppåt	Maximal avvikelse nedåt
28 juni 2004 till 28 april 2006		
Euro	0,0	0,0

Källa: ECB.

1) Maximal procentuella avvikelser från ERM2:s centralkurs. Tio dagars glidande genomsnitt för dagsnoteringar på affärsfrekvens.

(b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för litauisk litas

(genomsnitt för tre månader fram till angiven månad)

	2004		2005				2006	
	jul	okt	jan	apr	jul	okt	jan	apr
Växelkursvolatilitet ¹⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Differenser i kort ränta ²⁾	0,6	0,6	0,5	0,4	0,2	0,2	0,1	0,0

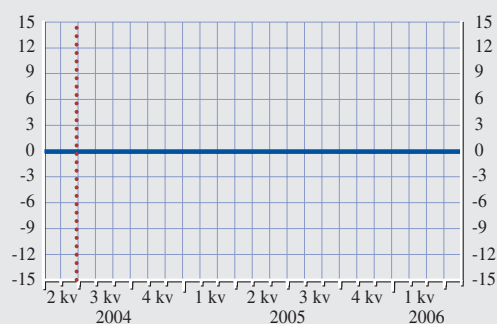
Källor: Nationella uppgifter och ECB:s beräkningar.

1) Årlig standardavvikelse i årstakt (som procent) för daglig procentuell växelkursförändring mot euron.

2) Skillnaden (i procentenheter) mellan 3-månaders interbankränta och 3-månaders Euriborränta.

Diagram 5 Litauisk litas: avvikelse från centralkursen inom ERM2

(dagliga uppgifter; procentuell avvikelse
1 maj 2004 till 28 april 2006)

Källa: ECB.

Anm.: Den vertikala linjen visar datum för inträde i ERM2 (28 juni 2004).

En positiv/negativ avvikelse från centralkursen betyder att valutans värde är på den starka/svaga sidan av bandet.

För litauisk litas är fluktationsbandet $\pm 15\%$. Avvikelser före den 28 juni 2004 hänvisar till litauisk litas centralkurs vid inträde i ERM2.

Tabell 10 Litauisk litas: real växelkursutveckling

(månadsuppgifter, avvikelser i procent, april 2006 jämfört med olika valda perioder)

	Genomsnitt januari 1996 till april 2006	Genomsnitt januari 1999 till april 2006
Real bilateral växelkurs mot euron ¹⁾	9,5	1,8
<i>Memo:</i>		
Nominell effektiv växelkurs ²⁾	13,8	6,5
Real effektiv växelkurs ^{1), 2)}	11,3	4,4

Källa: ECB.

Anm.: Plustecken (minustecken) anger en appreciering (depreciering).

1) Baserat på utvecklingen av HIKP och KPI.

2) Effektiv växelkurs mot euroområdet; EU-medlemsländer utanför euroområdet och 10 andra viktiga handelspartner.

Tabell 11 Extern utveckling

(procent av BNP, om inte annat anges)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bytesbalans plus kapitalbalans	-8,9	-9,9	-11,7	-11,0	-5,9	-4,7	-4,7	-6,4	-6,4	-5,6
Sammantagen direkt- och portföljinvesteringsbalans ¹⁾	4,2	5,3	8,1	9,1	5,6	5,8	5,1	2,3	3,2	1,1
Direktinvesteringsbalans	1,9	3,3	8,3	4,4	3,3	3,6	5,0	0,8	2,3	2,6
Portföljinvesteringsbalans	2,3	2,0	-0,2	4,7	2,3	2,2	0,1	1,5	0,9	-1,5
Internationell investeringsbalans, netto	-13,9	-18,5	-22,5	-34,3	-35,0	-34,6	-32,9	-33,4	-34,7	-35,4
Export av varor och tjänster ²⁾	52,2	53,1	45,7	39,1	44,6	49,8	52,8	51,3	52,2	58,3
Import av varor och tjänster ²⁾	61,8	63,4	57,2	49,2	50,9	55,2	58,3	57,0	59,2	65,3
Export av varor till euroområdet ^{3), 4)}	29,7	27,4	30,4	36,4	32,0	26,7	25,7	27,5	30,4	28,5
Import av varor från euroområdet ^{3), 4)}	31,8	34,7	36,8	35,3	32,3	34,7	35,4	34,7	35,6	32,3
<i>Memo:</i>										
Varuexport inom EU25 ^{3), 4)}	54,5	50,8	58,8	73,5	74,6	73,4	69,2	62,5	66,9	65,3
Varuimport inom EU25 ^{3), 4)}	53,6	57,7	60,7	60,0	54,5	54,8	56,5	55,8	63,3	59,0

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen (Eurostat).

1) Skillnader mellan totaler och summan av komponenter beror på avrundning.

2) Betalningsbalansstatistik.

3) Extern handelsstatistik.

4) Procent av total export/import.

4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Tabell 12 Lång ränta

(procent; genomsnitt av observationerna under perioden)

	2005 dec	jan	2006 feb	mars	apr 2005 till mar 2006
Lång ränta ¹⁾	3,8	3,6	3,5	3,7	3,7
Referensvärde ²⁾					5,9
Euroområdet ³⁾	3,4	3,4	3,6	3,7	3,4

Källor: ECB och Europeiska kommissionen.

1) Den långa räntan baseras på emissionsräntan.

2) Beräkningar för perioden april 2005 till mars 2006 baseras på ovägda aritmetiska genomsnitt för räntenivåerna i Polen, Finland och Sverige plus 2 procentenheter.

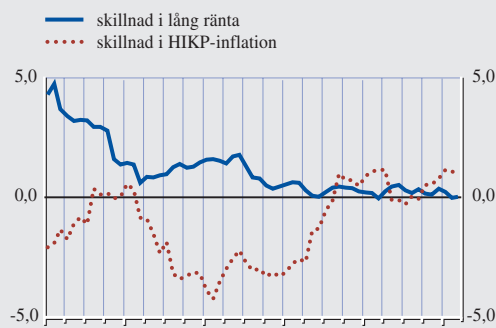
3) Genomsnitt för euroområdet är medtaget för information.

Diagram 6

(a) Lång ränta
(månadsgenomsnitt i procent)

(b) Lång ränta och HIKP-inflation – skillnader i
förhållande till euroområdet
(månadsgenomsnitt i procent)

Källor: ECB och Europeiska kommissionen.

2.2 SLOVENIEN

2.2.1 PRISUTVECKLING

Över referensperioden från april 2005 till mars 2006 var den genomsnittliga HIKP-inflationen i Slovenien 2,3%, dvs. under referensvärdet 2,6% för prisstabilitetskriteriet (se tabell 1). Enligt den senaste informationen väntas 12-månadersgenomsnittet för HIKP-inflationen på årsbasis vara oförändrad de närmaste månaderna.

I ett längre tidsperspektiv har Slovenien bara haft låg inflation under en relativt kort tid. Konsumentprisinflationen i Slovenien minskade gradvis fram till 1999, då nedåttrenden bröts för att därefter börja sjunka igen efter 2000 (se diagram 1). HIKP-inflationen sjönk gradvis från 9,9 % 1996 till 6,1 % 1999 och steg sedan igen till 8,9 % 2000. Denna nya ökning berodde på flera faktorer, speciellt införandet av mervärdesskatt, ett uppsving av inhemsk efterfrågan, stora löneökningar och ökande importpriser. Disinflationen tog fart igen efter 2000, och inflationen gick gradvis ned till 2,5 % 2005. Detta inflationsmönster återspeglar ett antal viktiga politiska val. En ny penningpolitisk ram antogs 2001. Dess huvudsakliga mål är att uppnå prisstabilitet, vilket har fastställts i den nya lagen om Banka Slovenije. Strävan att uppnå ett mellanliggande mål för penningmängdstillväxt övergavs och ett system med två pelare infördes inom penningpolitiken för att täcka både den monetära och den realekonomiska utvecklingen. Samtidigt kompletterades penningpolitiken med en växelkurspolitik som styrdes av den osäkrade räntepariteten, vilken möjliggjorde för penningpolitiken att upprätthålla tillräckligt höga räntor för att stödja disinflation. Sedan den 28 juni 2004, då Slovenien gick med i ERM2, har penningpolitiken inriktats på att hålla växelkursen stabil mot euron. Under den granskade perioden använde Banka Slovenije sina valutamarknadssvappar för att hålla växelkursen mellan euro och tolar stabil och samtidigt hålla de inhemska räntorna relativt höga för att på så vis bibehålla en positiv

spread mot jämförbara räntor i euroområdet.¹ Detta i sin tur förenklade övergången till prisstabilitet. Disinflationen har också stöttats av finanspolitiken och strukturreformer, vilket även omfattar en progressiv minskning av indexreglering för finansiella kontrakt och löner och en gradvis avreglering av finansmarknaderna.

Under den större delen av perioden mellan 1996 och 2005 ska inflationsutvecklingen ses mot bakgrund av tämligen stark produktionsökning. Efter att BNP-tillväxten varit något mer dämpad mellan 2001 och 2003 har den tagit ny fart sedan 2004 (se tabell 2). Situationen på arbetsmarknaden har varit relativt stabil under en längre tid med en arbetslöshet på omkring 6-7 %. Ökningen av löner inklusive kollektiva avgifter per anställd ökade till tvåsiffriga tal 2000 och 2001 innan den sjönk till 7,7 % 2004². Tillsammans med en tillfällig avsakning av ökningen av arbetsproduktiviteten resulterade detta i en betydande ökning av enhetsarbetskostnaderna 2000 och 2001, vilket följdes av en gradvis minskning till 3,8 % 2004. Importpriserna har varit tämligen volatila under granskningsperioden, vilket huvudsakligen återspeglar utvecklingen av växelkursen och oljepriserna. Relativt små öknningar i importpriserna 2002 och 2003 förenklade disinflationen under dessa två år. Det allmänna mönstret för att bromsa inflationsutvecklingen framgår tydligt även av andra index, som t.ex. HIKP-inflationen exkl. oförändrade livsmedel och energi och KPI-inflationen exkl. förändringar i nettot av indirekta skatter (se tabell 2).

Om man ser till de senaste trenderna uppgick den genomsnittliga HIKP-inflationen på årsbasis till 2,5 % 2005. HIKP-inflationen på årsbasis var 2,6 % i januari 2006 för att därefter sjunka till 2,0 % i mars (se tabell 3a). I fråga om icke energirelaterade industrivarupriser och livsmedelspriser minskade inflationen på

¹ Se avsnittet om växelkursutveckling för ytterligare detaljer.

² Uppgifter om ersättning per anställd finns ännu inte tillgängliga för 2005. Tillväxttakten för genomsnittlig bruttolön per månad var 4,9 % 2005, en uppgång från 4,6 % 2004.

grund av internationell och inhemsk konkurrens, vilket motverkade de uppåtriktade effekterna av oljeprisökningar. Effekterna av de senaste oljeprishöjningarna har också lindrats av ett flertal justeringar av punktskatter, vilket, enligt Banka Slovenije, minskade inflationen under referensperioden med 0,06 procentenheter. Banka Slovenije beräknar att på det hela taget bidrog ändringar av direkta skatter och administrativt fastställda priser med omkring 1,9 procentenheter till inflationen 2005, varav cirka 1,3 procentenheter berodde på högre energipriser. De aktuella utsikterna för inflationen ska ses mot en bakgrund av relativt dynamiska ekonomiska förhållanden. Under det fjärde kvartalet 2005 var den reala BNP-tillväxten på årsbasis 3,7 % vilket resulterade i en genomsnittlig tillväxttakt på 3,9 % för året som helhet.

Vad gäller de faktorer som kan väntas leda till ett tryck uppåt på inflationen i Slovenien väntas harmoniseringen av punktskatt på tobak genomföras i tre steg till 2008 och totalt bidra med 0,5 procentenheter till HIKP-inflationen. Dessutom kan den möjliga momshöjningen som förutses i budgeten för den 1 januari 2007 som kompensation för det gradvisa avskaffandet av löneskatter komma att ha en direkt uppåtriktad effekt på inflationen med ungefär 0,7 procentenheter 2007. Därutöver kan ett antal uppåtrisker identifieras för inflationsutsikterna. För det första kan den nuvarande relativt starka tillväxten i inhemsk efterfrågan, underblåst av snabb kreditexpansion, stärkas ännu mer i och med ökad räntekonvergens mot nivån i euroområdet. För det andra finns det sedan mitten av 2004 risker på inflationen som hör samman med avtagande effekter av ökad konkurrens. Detta beror delvis på Sloveniens anslutning till EU. Slutligen kan potentiella andrahandseffekter av den senaste tidens energiprishöjningar, förenat med en förstärkning av inhemska efterfrågan och möjliga justeringar av administrativt fastställda priser innebära ett betydande uppåtriktat tryck på löner och inflation. En särskild osäkerhetsfaktor i samband med löneutvecklingen är att det nya löneavtalet för 2006 och framåt ännu inte har slutits. På

längre sikt kommer processen för att komma ikapp övriga EU-länder sannolikt att påverka inflationen de kommande åren med tanke på Sloveniens alltfjämt låga BNP per capita och prisnivå jämfört med euroområdet (se tabell 2). Det är dock svårt att bedöma den exakta omfattningen av inflationseffekten efter denna upphämningsprocess.

För att kunna skapa ett klimat som främjar hållbar prisstabilitet i Slovenien måste man bl.a. genomföra en sund finanspolitik som även minskar potentiellt efterfrågetryck i ekonomin. Dessutom kommer arbetet med ytterligare strukturreformer att behöva påskyndas, till exempel när det gäller att fortsatt minska indexregleringarna i ekonomin, i synnerhet i fråga om löner och vissa sociala transfereeringar, som i stor utsträckning fortfarande är indexerade till inflationen. Detta kommer att bli avgörande för att prisstabiliteten ska kunna upprätthållas. I detta sammanhang kommer det av vara viktigt att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden genom att öka regional mobilitet och hantera bristande överensstämmelser i yrkesutbildningar. Samtidigt ska arbetsmarknadernas parter säkerställa att löneökningarna motsvarar produktivitetsökningen och ta hänsyn till utvecklingen i konkurrerande länder. Lika viktigt kommer det att vara att fortsätta med avregleringsprocessen på alla områden i ekonomin och att stärka nationell politik inriktad på att ytterligare förbättra konkurrensen på produktmarknaden.

2.2.2 DE OFFENTLIGA FINANSERNAS UTVECKLING

Under referensåret 2005 var budgetunderskottet för den offentliga sektor 1,8% av BNP, dvs. under referensvärdet på 3 %. Den offentliga sektorns skuldkvot i förhållande till BNP uppgick till 29,1%, dvs. avsevärt under referensvärdet på 60 % (se tabell 4). Jämfört med föregående år minskade underskottet med 0,5 procentenheter och skuldkvoten med 0,4 procentenheter. Europeiska kommissionen beräknar att underskottskvoten under 2006 ökar till 1,9% och den offentliga sektorns skuldkvot

beräknas öka till 29,9 %. Under 2004 och 2005 översteg budgetunderskottet inte de offentliga investeringarna i förhållande till BNP. Slovenien befinner sig således inte i en situation med ett alltför stort underskott.

En tillbakablick över åren mellan 1999 (det första år för vilket jämförbara uppgifter om statsskulden finns tillgängliga) och 2005 visar att den offentliga sektorns skuldkvot ökade kumulativt med 4,2 procentenheter (se diagram 2a och tabell 5). Den ökade kraftigt från 24,6 % 1999 till 29,7% 2002 och låg kvar över 29 % under åren fram till 2005. I diagram 2b visas mer detaljerat att primära underskott bidrog till ökningen av den offentliga sektorns skuldkvot från och med 2000 (det första året med jämförbara uppgifter). Underskott/skuldanpassningarna ökade den offentliga sektorns skuldkvot speciellt under 2002, huvudsakligen på grund av förändringar av budgetsystemet (se tabell 6). Produktionsöknings-/räntedifferentialen hade, sammantaget, en minskande effekt på skuldkvoten under den granskade perioden. De mönster som framträtt sedan 2000 kan ses som en indikation på det nära samband som råder mellan primära underskott och negativ skuld-dynamik, oberoende av på vilken nivå skulden ursprungligen befann sig, vilket i Sloveniens fall var på relativt låg nivå. I det sammanhanget kan påpekas att andelen skuld med kort löptid ökade till 7,7 % mellan 1999 och 2002 innan den åter minskade med 2,8 procentenheter under perioden fram till 2005. Andelen skuld med kort löptid är låg och, med beaktande av den nuvarande skuldkvoten, är budgetsaldot relativt okänsligt för ränteförändringar. Andelen skuld denominerad i utländsk valuta är hög men över 95 % av denna är denominerad i euro. Budgetsaldon är således relativt okänsliga för andra växelkursförändringar än euro-tolar.

Sedan 2000 (första året med jämförbara data för offentliga sektorns underskott) har ett mönster med, i stort, förbättrade resultat kunnat ses i underskottskvoten (se diagram 3a och tabell 7). Från en nivå på 3,9 % 2000 försämrades underskottskvoten till 4,3 % 2001, förbättrades sedan till 2,3 % 2004 och till 1,8 % 2005.

Som framgår närmare av diagram 3b, bidrog konjunkturberoende faktorer enligt Europeiska kommissionens beräkningar negativt till förändringar i budgetsaldot framför allt 2001 och 2003. Konjunkturoberoende förändringar i budgetsaldot har i genomsnitt haft en positiv effekt på balansen framför allt 2002. Sådana förändringar kan återspegla antingen varaktiga strukturförändringar eller effekterna av tillfälliga åtgärder. Tillgängliga uppgifter tyder på att tillfälliga åtgärder inte hade någon verkan under 2004 och 2005.

Trenderna i andra budgetindikatorer som visas i diagram 4 och tabell 7 pekar på att den offentliga sektorns totala utgifter ökade från 48,1 % av BNP 2000 (första året med jämförbara uppgifter) till 49,0 % 2001. Därefter stabiliserades de på runt 48 % fram till 2003 och minskade därefter något. Efter 2001 utgjordes ungefär hälften av denna minskning av lägre ränteutgifter. Sammantaget var utgiftskvoten 0,8 procentenheter lägre 2005 än 2000. De offentliga inkomsterna i förhållande till BNP ökade med 1,1 % mellan 2000 och 2002 och stabiliserades i stort sett därefter. Intäktskvoten var 45,3 % 2005.

Enligt Sloveniens finanspolitik på medellång sikt, som redovisas i konvergensprogrammet för 2006-2008 från december 2005, och skiljer sig något från kommissionens prognoser som visas i tabell 4 och budgetunderskottet förväntas minska något till 1,7 % av BNP 2006 och den offentliga sektorns skuld förväntas öka till 29,6% av BNP. Både totala utgifter och inkomster väntas minska med omkring 0,5 % av BNP jämfört med uppgifterna i programmet för 2005, det senare beroende på att arbetsgivaravgifterna gradvis avskaffas. Detta underskott väntas dock delvis uppvägas av en ökning av andra skatter. I dagsläget förutses i budgeten för 2007 en höjning av moms (från 8,5 % till 9 % och från 20 % till 21 %), under förutsättning att parlamentet ger sitt godkännande. Det finns för närvarande inga uppgifter om mera omfattande åtgärder med en tillfällig effekt i budgeten för 2006. Under 2007 beräknas underskottskvoten minska till 1,4 %, medan skuldkvoten beräknas ligga kvar på ungefär

samma nivå som 2006. Baserat på de budget-saldon som förutspås i konvergensprogrammet kommer ytterligare konsolidering att erfordras för att Slovenien skall uppnå det medelfristiga målet i stabilitets- och tillväxtpakten som i konvergensprogrammet kvantifierats som ett underskott på 1 % av BNP.

När det gäller den potentiella framtida utvecklingen av skuldkvoten tyder den aktuella trenden på att den offentliga sektorns skuld kommer att öka men att den ligger kvar under 60 % av BNP under överskådlig framtid.

Som framgår av tabell 8 förväntas dessutom befolkningen åldras markant. Enligt de senaste prognoserna från EU:s kommitté för ekonomisk politik och Europeiska kommissionen,³ kan Slovenien förvänta sig en betydande ökning av offentliga utgifter som beror på befolkningens åldrande på motsvarande 9,7 procentenheter av BNP under perioden fram till 2050. Denna börda måste åtgärdas och detta skulle underlättas om det skapades tillräckligt manöverutrymme i de offentliga finanserna innan den förväntade försämringen av den demografiska situationen.

Avseende framtida finanspolitiska utmaningar kommer det att vara viktigt för Slovenien att genomföra en sund konsolidering av de offentliga finanserna, som även skulle bidra till att dämpa potentiellt efterfrågetryck i ekonomin framför allt mot bakgrund av den starka kredit-tillväxten och räntekonvergens av de korta räntorna. Sloveniens utgiftsstruktur verkar karakteriseras av en relativt hög grad av stelhet vilket kan hindra en utgiftsbaserad anpassning av de offentliga finanserna. Enligt information från Europeiska kommissionen från slutet av 2003 uppgick utestående ansvarsförbindelser, huvudsakligen i form av statliga garantier till offentliga sektorns organ för finansiering av infrastruktur, samt exportgarantier till omkring 8 % av BNP. Denna nivå verkar ha ökat något 2004 och 2005. Det finns emellertid ingen fastställd metod för att beräkna den fullständiga omfattningen av utestående ansvarsförbindelser och beräkningarna kan variera kraftigt.

2.2.3 VÄXELKURSUTVECKLINGEN

Den slovenska tolaren har deltagit i ERM2 från och med den 28 juni 2004, dvs. under ungefär 22 månader av den 2-åriga referensperioden mellan maj 2004 och april 2006 (se tabell 9a). Centralkursen för den slovenska tolaren fastställdes till 239,64 tolar per euro, vilket var gällande marknadskurs vid tidpunkten för anslutningen. Ett normalt fluktuationsband på $\pm 15\%$ antogs för centralkursen.

I början av referensperioden, före tolarens anslutning till ERM2, förde de slovenska myndigheterna en växelkurspolitik gentemot euron som ledde till att tolaren gradvis deprecierades mot euron i avtagande takt. Den här politiken som även hade bedrivits under tidigare år styrdes av hänsyn till osäkrad ränteparitet och inriktades på att främja den nominella konvergensprocessen. Den avvecklades stegvis efter anslutningen till ERM2. Sedan anslutningen till ERM2 har tolaren handlats inom ett mycket snävt intervall nära sin centralkurs (se diagram 5). Slovenien har inte på eget initiativ devalverat sin valutas centralkurs mot euron inom ERM2. Banka Slovenije intervenerade tillfälligt på valutamarknaden strax efter anslutningen till ERM2 för att markera sina avsikter att bibehålla tolarens nominella växelkurs nära centralkursen. Under den granskade perioden lyckades centralbanken hålla växelkursen euro-tolar stabil medan de inhemska korta räntorna låg över de i euroområdet. Centralbanken lyckades begränsa volatiliteten i sin valuta genom valutavappar. Denna facilitet möjliggör för centralbankerna att erhålla likviditet i inhemsk valuta genom att svappa innehav av utländsk valuta på centralbanken på 7-dagarsbasis. Den premie som tas ut på dessa transaktioner i kombination med neutraliseringsoperationer baserade på räntan på växlar i tolarer gjorde det möjligt att bibehålla en avsevärd räntekil mellan slovenska räntor och rän-

3 "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)", Ekonomiskpolitiska kommittén och Europeiska kommissionen (2006).

torna i euroområdet. Till viss del kan den här kilen även förklaras med riskpremier. För att minska volymen utestående svappar genomfördes ibland köp av valuta vilket ibland ledde till stora nettoköp av utländsk valuta för att absorbera potentiellt uppåttryck på valutan. Under referensperioden var volatiliteten i tolarens växelkurs gentemot euron mycket låg. Efter anslutningen till ERM2 har ränteskillnaden på korta räntor gentemot 3-månaders Euribor minskat gradvis men uppgick till 1,7 procentenheter sista kvartalet 2005 (se tabell 9b). Efter det att Banka Slovenije sänkte sin styrränta med kumulativt 50 punkter i februari och mars 2006 minskade den till 0,7 procentenheter i april 2006.

Före anslutningen till ERM2 innebar den slovenska växelkurspolitiken gentemot euron att tolarens nominella effektiva växelkurs sjönk stadigt. Denna nedgång återspeglar att det tidigare fanns stora inflationsskillnader mellan Slovenien och euroområdet. Som resultat var tolarens reala växelkurs, både bilateralt gentemot euron och i effektiva termer, i april 2006 nära de historiska genomsnitten som beräknats från januari 1996 och sedan euron infördes (se tabell 10). Det är emellertid viktigt att tolka dessa mått med en viss försiktighet eftersom Slovenien var inne i en övergångsperiod mot marknadsekonomi vilket komplicerar historiska bedömningar av den reala växelkursutvecklingen.

När det gäller den externa utvecklingen har bytes- och kapitalbalansen i Slovenien i genomsnitt varit i stort sett balanserad under de senaste tio åren. 1999 och 2000 var undantag. Då registrerades underskott på 3 % av BNP. Följaktligen rörde sig den sammantagna bytes- och kapitalbalansen i betalningsbalansen under 2001 och 2002 till ett litet överskott. Underskott i intervallet 1 % till 2,5 % av BNP observerades dock igen fr.o.m. 2003 i den sammanlagda bytes- och kapitalbalansen (se tabell 11). Slovenien har under de senaste 10 åren uppvisat endast måttliga nettoinflöden av utländska direktinvesteringar. Nettoställningen mot utlandet har varit negativ och nådde 2005 sin högsta nivå på 19,3 % av BNP.

Slovenien är en liten, öppen ekonomi där exporten och importen av varor och tjänster som andel av BNP uppgick till 64,8 % respektive 65,3 % enligt de senast tillgängliga uppgifterna. Under 2005 uppgick exporten av varor till euroområdet och EU som en andel av den totala exporten till 52,9 % respektive 66,4 %. Motsvarande siffror för importen i procent av den totala importen 2005 var 66,7 % respektive 78,2 %.

2.2.4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Under referensperioden från april 2005 till mars 2006 låg den långa räntan i Slovenien på i genomsnitt 3,8 % och understeg alltså referensvärdet för räntekriteriet på 5,9 % (se tabell 12).

Under de senaste åren har de långa räntorna följt en allmänt nedåtgående trend (se diagram 6a).⁴ Skillnaden i långa räntor mellan Slovenien och genomsnittet i euroområdet har således krympt stadigt från och med 2002 (se diagram 6b), vilket har resulterat i en skillnad på ungefär 0,1 procentenheter i mars 2006. De viktigaste faktorerna som ligger till grund för denna trend var att den ekonomiska och finansiella osäkerheten minskade på grund av en försiktig finans- och penningpolitik samt att skillnaden i inflation mellan Slovenien och euroområdet krympte. Dessutom har processen för att minska skillnaden mellan de långa räntorna gynnats av marknadens förväntningar om att Slovenien skulle ansluta sig till ERM2 i ett tidigt skede, vilket landet gjorde i juni 2004, samt av tolarens relativt stabila växelkurs gentemot euron sedan dess. Processen för att uppnå räntekonvergens fick också stöd av förväntningarna om ett införande av euron. Sammantaget har de långa räntorna i Slovenien rört sig stadigt mot räntorna i euroområdet, vilket återspeglar det faktum att marknaderna har förtroende för den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen av offentliga finanser i Slovenien samt att penning- och valutapolitiken är trovärdig.

4 Mars 2002 är den första månad för vilken det finns uppgifter om referensvärden för den långa räntan i Slovenien.

2.2.5 TABELLER OCH DIAGRAM

SLOVENIEN

I PRISUTVECKLINGEN

- Tabell 1: HIKP-inflation
 Diagram 1: Prisutveckling
 Tabell 2: Inflationsmått och relaterade indikatorer
 Tabell 3: De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen
 a) De senaste trenderna i HIKP
 b) Inflationsprognoser

2 UTVECKLINGEN AV OFFENTLIGA FINANSER

- Tabell 4: Offentliga sektorns finansiella ställning
 Diagram 2: Offentliga sektorns bruttoskuld
 a) Nivåer
 b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer
 Tabell 5: Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken
 Diagram 3: Offentliga sektorns överskott (+)/och underskott (-)
 a) Nivåer
 b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer
 Tabell 6: Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning
 Diagram 4: Offentliga sektorns utgifter och inkomster
 Tabell 7: Offentliga sektorns budgetsaldo
 Tabell 8: Prognoser om den demografiska utvecklingens påfrestning på de offentliga finanserna

3 VÄXELKURSUTVECKLINGEN

- Tabell 9: a) Växelkursstabilitet
 b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för slovensk tolar
 Diagram 5: Slovensk tolar: avvikelse från centralkursen inom ERM2
 Tabell 10: Slovensk tolar: real växelkursutveckling
 Tabell 11: Extern utveckling

4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

- Tabell 12: Lång ränta
 Diagram 6: a) Lång ränta
 b) Lång ränta och HIKP-inflation – skillnader i förhållande till euroområdet

I PRISUTVECKLINGEN

Tabell 1 HIKP-inflation

(årliga procentuella förändringar)					
	2005	2006		apr 2005	
	dec	jan	feb	mar	till mar 2006
HIKP-inflation	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3
Referensvärde ¹⁾					2,6
Euroområdet ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

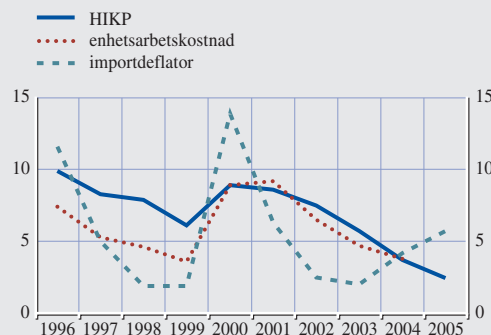
Källa: Europeiska kommissionen (Eurostat).

1) Beräkningarna för perioden april 2005 till mars 2006 är baserade på det ovägda aritmetiska genomsnittet av de årliga procentuella förändringarna i HIKP för Polen, Finland och Sverige, plus 1,5 procentenheter.

2) Uppgifter från euroområdet anges endast i informations-syfte.

Diagram 1 Prisutveckling

(årliga procentuella förändringar)

Källa: Europeiska kommissionen (Eurostat) och nationella uppgifter.

Tabell 2 Inflationsmått och relaterade indikatorer

(årliga procentuella förändringar om inte annat anges)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Inflationsmått										
Harmoniserat										
konsumentprisindex (HIKP)	9,9	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5
HIKP exklusive oförädlade livsmedel och energi	-	-	-	-	-	7,4	8,4	6,3	3,7	1,3
KPI	9,8	8,4	7,9	6,2	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6	2,5
KPI exkl. förändringar i indirekta skatter										
Privatkonsumtionsdeflator	10,7	8,6	6,8	6,4	7,9	7,7	7,9	5,4	3,5	1,6
BNP-deflator	11,1	8,4	6,8	6,4	5,4	8,7	7,9	5,8	3,2	1,0
Producentpriser ¹⁾	6,1	6,0	6,1	2,2	7,7	8,9	5,1	2,6	4,3	2,7
Relaterade indikatorer										
Real BNP-tillväxt	3,7	4,8	3,9	5,4	4,1	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9
BNP per capita, mätt i köpkraftsparitet (euroområdet = 100)	63,2	65,0	65,8	67,6	67,0	68,0	69,2	70,8	74,1	.
Jämförda prisnivåer (euroområdet = 100)	68,8	70,9	73,3	73,6	73,2	73,0	74,7	75,7	73,8	.
Produktionsgap ²⁾	-	0,1	0,2	1,2	1,0	-0,3	-0,5	-1,6	-1,2	-0,9
Arbetslöshet (%) ³⁾	6,9	6,9	7,4	7,3	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,3
Enhetsarbetskostnader, hela ekonomin	7,3	5,3	4,6	3,6	8,9	9,2	6,5	4,7	3,8	.
Ersättning per anställd, hela ekonomin	13,6	12,6	8,9	7,7	12,4	11,6	8,5	7,8	7,7	.
Arbetsproduktiviteten, hela ekonomin	5,9	6,9	4,1	3,9	3,3	2,2	1,9	2,9	3,7	3,1
Importprisdeflator	11,6	5,0	1,9	1,9	13,9	6,3	2,5	2,0	4,2	5,7
Nominell effektiv växelkurs ⁴⁾	-9,8	-5,5	-1,2	-6,4	-9,3	-5,1	-2,8	0,5	-0,9	-0,8
Penningmängd (M3) ⁵⁾	19,7	20,0	19,1	10,2	17,2	29,4	10,6	6,5	8,6	-3,0
Bankutlåning ⁵⁾	20,2	14,2	26,9	29,9	18,8	18,7	10,2	16,4	17,0	23,7
Aktiekurser (SBI-index) ⁵⁾	-18,3	18,7	21,4	5,9	0,1	19,0	55,2	17,7	24,7	-5,6
Huspriser	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Källor: Europeiska kommissionen (Eurostat), nationella uppgifter (KPI) och Europeiska kommissionen (produktionsgap).

1) Industri, totalt, exkl. byggnadsverksamhet, inhemsk försäljning.

2) Procent av potentiell BNP. Ett plustecken anger faktisk BNP högre än potentiell BNP.

3) Definition enligt Internationella arbetsorganisationens (ILO) riktlinjer.

4) Ett plus- (minus) tecken visar en appreciering (depreciering)

5) Årlig procentuell tillväxttakt vid slutet av perioden sammanställd av ECB

Tabell 3 De senaste trenderna och prognoserna avseende inflationen

(årliga procentuella förändringar)

(a) De senaste trenderna i HIKP

	2005		2006		
	nov	dec	jan	feb	mar
HIKP					
Årlig procentuell förändring	2,1	2,4	2,6	2,3	2,0
Ändring i genomsnittet för de senaste 3 månaderna jämfört med föregående 3 månader, årstakt, säsongrensat	4,8	2,8	0,8	0,3	0,7
Ändring i genomsnittet för de senaste 6 månaderna jämfört med föregående 6 månader, årstakt, säsongrensat	2,8	3,0	2,8	2,9	2,4

Källor: Europeiska kommissionen (Eurostat) och ECB:s beräkningar.

(b) Inflationsprognoser

	2006	2007
HIKP Europeiska kommissionen (våren 2006)	2,4	2,5
KPI OECD (december 2005) ¹⁾	-	-
KPI IMF (april 2006)	2,4	2,4
KPI Consensus Economics (mars 2006)	2,3	2,1

Källor: Europeiska kommissionen, OECD, IMF, och Consensus Economics.

1) Slovenien är inte medlem i OECD.

2 UTVECKLINGEN AV OFFENTLIGA FINANSER

Tabell 4 Offentliga sektorns finansiella ställning

(procent av BNP)

	2004	2005	2006 ¹⁾
Offentliga sektorns överskott (+)/underskott (-)	-2,3	-1,8	-1,9
<i>Referensvärde</i>	-3,0	-3,0	-3,0
Överskott (+)/underskott (-), exkl. offentliga sektorns investeringsutgifter, netto ²⁾	1,1	1,5	1,5
Offentliga sektorns bruttoskuld	29,5	29,1	29,9
<i>Referensvärde</i>	60,0	60,0	60,0

Källor: Europeiska kommissionen och ECB:s beräkningar.

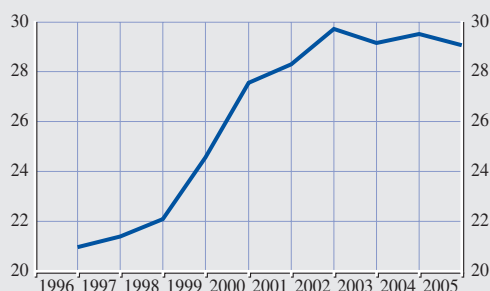
1) Europeiska kommissionens beräkningar.

2) Plustecken anger att det offentliga underskottet är lägre än investeringsutgifterna.

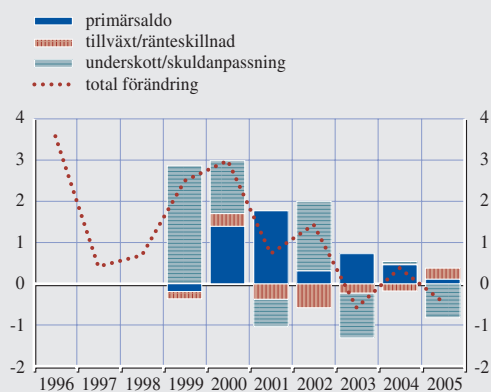
Diagram 2 Offentliga sektorns bruttoskuld

(procent av BNP)

(a) Nivåer

(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Källor: Europeiska kommissionen och ECB.

Anm.: I diagram 2(b) anger negativa värden ett bidrag från respektive faktor till en minskning av skuldkvoten, medan positiva värden anger ett bidrag till en ökning. Skulden 1999 är inte jämförbar med skulden fr.o.m. 1999 och underskottet före 2000 är inte jämförbart med underskottet fr.o.m. 2000 p.g.a. ändringar av metoder och källor.

Tabell 5 Offentliga sektorns bruttoskuld – strukturella kännetecken

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total skuld (procent av BNP)	21,0	21,4	22,1	24,6	27,6	28,3	29,7	29,1	29,5	29,1
Valutasammansättning (procent av total)										
Inhemsk valuta	38,2	47,9	50,8	46,5	42,9	42,2	45,5	46,6	53,0	60,0
Utländska valutor	61,8	52,1	49,2	53,5	57,1	57,8	54,5	53,4	47,0	40,0
Euro ¹⁾	29,9	22,4	32,0	37,9	43,5	53,7	52,4	51,9	45,8	39,0
Övriga utländska valutor	31,9	29,7	17,2	15,7	13,6	4,1	2,1	1,5	1,1	1,0
Inhemskt ägarskap (procent av total)	-	-	-	53,3	50,4	51,3	59,2	62,4	68,6	72,6
Genomsnittlig löptid	.	.	.	6,7	6,7	7,2	6,5	5,9	5,6	5,6
Löptidsfördelning ²⁾ (år)										
Kortfristig, upp till och med 1 år	0,1	0,1	2,3	3,0	5,0	5,9	7,7	7,2	5,5	4,9
Medel- och långfristig, över 1 år	99,9	99,9	97,7	97,0	95,0	94,1	92,3	92,8	94,5	95,1

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

Anm.: Uppgifter vid årets slut. Skillnader mellan totaler och summorna av de ingående komponenterna beror på avrundning. Skulden före 1999 är inte jämförbara med skulden fr.o.m. 1999 p.g.a. ändringar av metoder och källor.

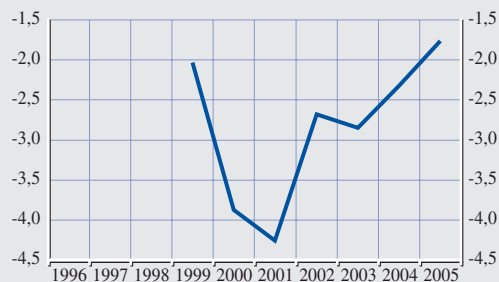
1) Omfattar skuld denominerad i euro och, före 1999, i ecu eller i någon av valutorna i de medlemsländer som har infört euron.

2) Ursprunglig löptid.

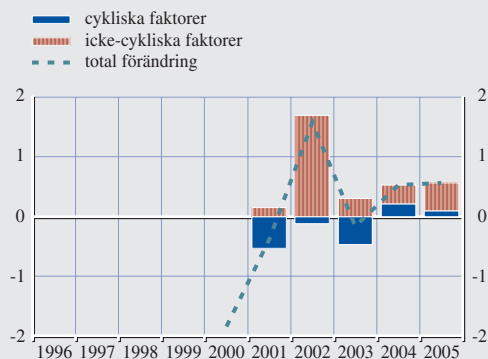
Diagram 3 Offentliga sektorns överskott (+) och underskott (-)

(procent av BNP)

(a) Nivåer

(b) Årliga förändringar och bakomliggande faktorer

Källor: Europeiska kommissionens bedömningar och ECB.

Anm.: I diagram 3(b) anger negativa värden ett bidrag till en ökning av underskottet, medan positiva värden anger ett bidrag till deras minskning. Underskottet före 2000 är inte jämförbart med underskottet fr.o.m. 2000 p.g.a. ändringar av metoder och källor.

Tabell 6 Offentliga sektorns underskott/skuldanpassning

(procent av BNP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Förändring av den offentliga sektorns skuld	5,9	2,9	2,8	4,9	5,2	3,6	4,4	1,8	2,4	0,9
Offentliga sektorns överskott (+)/underskott (-)	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Underskott/skuldanpassning	-	-	-	2,9	1,3	-0,7	1,7	-1,1	0,1	-0,8
Förvärv (+)/försäljning (-)										
netto av finansiella tillgångar	-	-	-	0,9	0,6	-0,4	0,1	-2,2	2,0	-0,9
Sedlar, mynt och inlåning	-	-	-	0,7	0,8	0,7	3,0	-1,1	0,3	-0,9
Lån och andra värdepapper än aktier	-	-	-	0,3	0,1	-0,2	0,7	-0,1	-0,1	0,2
Aktier och andelar	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,2	-3,9	-0,7	-0,1	-0,6
Privatiseringar	-	-	-	-	-0,9	-0,7	-3,6	-0,7	-0,6	-1,1
Kapitaltillskott	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	-	-	-	-	0,7	0,5	-0,4	-0,1	0,5	0,5
Övriga finansiella tillgångar	-	-	-	-0,1	0,0	-0,8	0,3	-0,3	1,9	0,4
Värdoförändring av offentliga sektorns skuld	-	-	-	0,8	1,1	0,7	1,1	0,3	-0,8	0,0
Innehav av utländsk valuta, vinster (-)/förluster (+)	-	-	-	0,9	1,3	0,9	0,5	0,3	0,2	0,0
Andra värderingseffekter ¹⁾	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,1	0,6	0,0	-1,0	0,0
Andra förändringar av den offentliga sektorns skuld ²⁾	-	-	-	1,2	-0,4	-1,0	0,5	0,9	-1,1	0,1

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

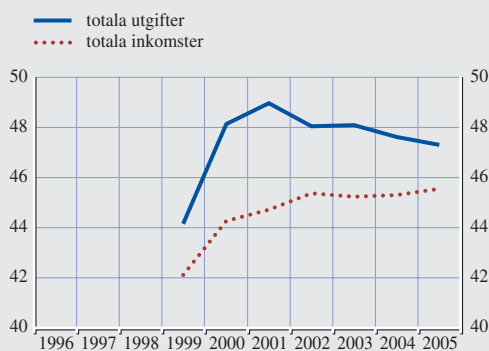
Anm.: Skillnader mellan totaler och summan av deras komponenter beror på avrundning. Förändringen i skulden och underskottet före 2000 är inte jämförbara med förändringen i skulden och underskottet fr.o.m. 2000 p.g.a. ändringar av metoder och källor.

1) Inbegriper skillnaden mellan nominellt värde och marknadsvärde på offentliga sektorns skuld vid utgivning.

2) Transaktioner i andra kortfristiga skulder (offentliga sektorns skulder) och omklassificeringar av sektorer och statistiska avvikelser. Denna post kan även omfatta vissa fall av övertagande av skulder

Diagram 4 Offentliga sektorns utgifter och inkomster

(procent av BNP)

Källa: ECBS.

Anm. Inkomster och utgifter före 2000 är inte jämförbara med inkomster fr.o.m. 2000 p.g.a. ändringar av metoder och källor.

Tabell 7 Offentliga sektorns budgetsaldo

(procent av BNP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totala inkomster	-	-	-	42,1	44,3	44,7	45,4	45,2	45,3	45,5
Löpande inkomster	-	-	-	41,9	44,1	44,5	45,2	45,1	45,1	45,3
Direkta skatter	-	-	-	9,1	7,5	7,6	7,9	8,2	8,4	8,6
Indirekta skatter	-	-	-	16,2	16,3	16,1	16,4	16,6	16,2	16,2
Socialförsäkringsavgifter	-	-	-	14,3	15,0	15,2	15,1	15,0	15,0	15,2
Andra löpande inkomster	-	-	-	2,3	5,3	5,5	5,8	5,4	5,5	5,3
Kapitalinkomster	-	-	-	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
Totala utgifter	-	-	-	44,1	48,1	49,0	48,0	48,1	47,6	47,3
Löpande utgifter	-	-	-	39,4	43,2	44,3	43,8	43,3	43,0	43,1
Löner och kollektiva avgifter	-	-	-	10,5	11,6	12,2	12,0	12,1	12,0	12,1
Sociala förmåner andra än i natura	-	-	-	.	17,0	17,0	17,1	17,0	16,9	16,9
Räntebetalningar av vilka: effekter av räntesvappar och terminskontrakt	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Andra löpande utgifter	-	-	-	.	12,1	12,6	12,4	12,1	12,3	12,4
Kapitalutgifter	-	-	-	4,8	4,9	4,7	4,2	4,7	4,6	4,2
Överskott (+)/underskott (-)	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Primärsaldo	-	-	-	0,2	-1,4	-1,8	-0,3	-0,7	-0,5	-0,1
Överskott/underskott, exkl. offentliga investeringsutgifter	-	-	-	0,7	-0,7	-1,1	0,3	0,5	1,1	1,5

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen.

Anm.: Skillnader mellan totaler och summan av deras komponenter beror på avrundning. Faktiska räntebetalningar rapporterade enligt förfarandet vid alltför stora underskott. Posten "effekter av räntesvappar och terminskontrakt" motsvarar skillnaden mellan ränta (eller underskott/överskott) enligt definitionen i förfarandet vid alltför stora underskott och ENS 95. Se Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2558/2001 av den 3 december 2001 vad gäller omklassificering av betalningar som grundar sig på svappkontrakt och framtida räntesäkringsavtal. Inkomster, utgifter och överskott/underskott före 2000 är inte jämförbara med inkomster, utgifter och överskott/underskott fr.o.m. 2000 p.g.a. ändringar av metoder och källor.

Tabell 8 Prognoser för den demografiska utvecklingens påfrestning på de offentliga finanserna

(i procent)

	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Äldrekvoten (befolkningen som är 65 år och äldre i förhållande till befolkningen mellan 15 och 64 år)	21,4	23,6	30,8	40,4	47,7	55,6
Förändring av äldrerelaterade offentliga utgifter (procent av BNP) jämfört med 2004	-	-0,2	1,3	4,4	7,5	9,7

Källa: Europeiska kommissionen (2006) "The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, longterm care, education and unemployment transfers (2004-2050)". Rapport utarbetad av Ekonomiska och finansiella kommittén och Europeiska kommissionen (GD ECFIN) om den åldrande befolkningens effekt på de offentliga utgifterna.

3 VÄXELKURSUTVECKLINGEN

Tabell 9 (a) Växelkursstabilitet

Deltagande i växelkursmekanismen (ERM2)		Ja
Deltagande sedan		28 juni 2004
Devalvering av bilateral centralkurs mot euron på landets eget initiativ		Nej
Maximala avvikelser uppåt och nedåt ¹⁾	Maximal avvikelse uppåt	Maximal avvikelse nedåt
28 juni 2004 till 28 april 2006		
Euro	0,1	-0,2

Källa: ECB.

1) Maximal procentuella avvikelser från ERM2:s centralkurs. Tio dagars glidande genomsnitt för dagsnoteringar på affärsfrekvens.

(b) Nyckelindikatorer på växelkurstryck för slovensk tolar

(genomsnitt för tre månader fram till angiven månad)

	2004		2005				2006	
	jul	okt	jan	apr	jul	okt	jan	apr
Växelkursvolatilitet ¹⁾	0,4	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
Differenser i kort ränta ²⁾	2,3	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,6	0,9

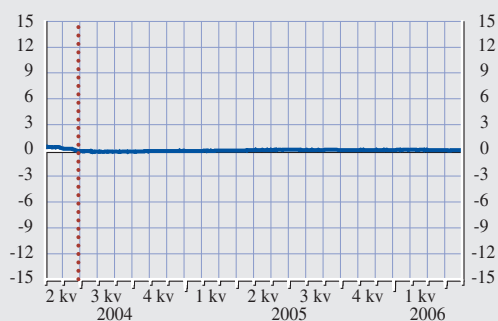
Källor: Nationella uppgifter och ECB:s beräkningar.

1) Årlig standardavvikelse i årstakt (som procent) för daglig procentuell växelkursförändring mot euron.

2) Skillnaden (i procentenheter) mellan 3-månaders interbankränta och 3-månaders Euriborränta.

Diagram 5 Slovensk tolar: avvikelse från centralkursen inom ERM2

(dagliga uppgifter; procentuell avvikelse 1 maj 2004 till 28 april 2006)

Källa: ECB.

Anm.: Den vertikala linjen visar datum för inträde i ERM2 (28 juni 2004).

En positiv/negativ avvikelse från centralkursen betyder att valutans är på den starka/svaga sidan av bandet.

För slovensk tolar är fluktuationsbandet $\pm 15\%$. Avvikelser före den 28 juni 2004 hänvisar till slovensk tolar centralkurs vid inträde i ERM2.

Tabell 10 Slovensk tolar: real växelkursutveckling

(månadsuppgifter, avvikelser i procent, april 2006 jämfört med olika valda perioder)

	Genomsnitt januari 1996 till april 2006	Genomsnitt januari 1999 till april 2006
Real bilateral växelkurs mot euron ¹⁾	1,7	0,4
<i>Memo:</i>		
Nominell effektiv växelkurs ²⁾	-12,2	-5,5
Real effektiv växelkurs ^{1), 2)}	3,2	2,6

Källa: ECB.

Anm.: Plustecken (minustecken) anger en appreciering (depreciering).

1) Baserat på utvecklingen av HIKP och KPI.

2) Effektiv växelkurs mot euroområdet, EU-medlemsländer utanför euroområdet och 10 andra viktiga handelspartner.

Tabell 11 Extern utveckling

(procent av BNP, om inte annat anges)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bytesbalans plus kapitalbalans	0,2	0,3	-0,6	-3,3	-2,7	0,2	0,8	-1,0	-2,5	-1,5
Sammantagen direkt- och portföljinvesteringsbalans ¹⁾	3,9	2,7	1,5	1,8	1,2	1,5	6,2	-1,4	-1,3	-4,6
Direktinvesteringsbalans	0,8	1,5	1,1	0,3	0,4	1,1	6,5	-0,5	0,8	-0,1
Portföljinvesteringsbalans	3,1	1,2	0,4	1,6	0,8	0,3	-0,3	-0,9	-2,2	-4,5
Internationell investeringsbalans, netto	-2,7	-2,1	-4,6	-9,9	-12,5	-6,7	-2,6	-11,2	-16,2	-19,3
Export av varor och tjänster ²⁾	51,3	53,0	52,7	48,8	55,5	57,2	57,1	55,8	60,1	64,8
Import av varor och tjänster ²⁾	52,2	53,7	54,1	52,9	59,0	57,8	55,6	55,8	61,3	65,3
Export av varor till euroområdet ^{3), 4)}	61,4	60,4	62,1	62,3	60,0	57,6	55,1	54,4	53,0	52,9
Import av varor från euroområdet ^{3), 4)}	63,7	63,2	65,1	63,4	62,5	63,5	64,0	63,5	69,1	66,7
<i>Memo:</i>										
Varuexport inom EU25 ^{3), 4)}	70,3	69,5	71,8	72,9	71,2	69,6	67,5	66,9	66,0	66,4
Varuimport inom EU25 ^{3), 4)}	74,2	74,9	76,1	76,4	75,9	76,1	76,4	75,6	81,3	78,2

Källor: ECBS och Europeiska kommissionen (Eurostat).

1) Skillnader mellan totaler och summan av komponenter beror på avrundning.

2) Betalningsbalansstatistik.

3) Extern handelsstatistik.

4) Procent av total export/import.

4 UTVECKLINGEN AV LÅNGA RÄNTOR

Tabell 12 Lång ränta

(procent; genomsnitt av observationerna under perioden)

	2005 dec	jan	2006 feb	mar	april 2005 till mars 2006
Lång ränta	3,7	3,7	3,7	3,8	3,8
Referensvärde ¹⁾					5,9
Euroområdet ²⁾	3,4	3,4	3,6	3,7	3,4

Källor: ECB och Europeiska kommissionen.

1) Beräkningar för perioden april 2005 till mars 2006 baseras på ovägda aritmetiska genomsnitt för räntenivåerna i Polen, Finland och Sverige plus 2 procentenheter.

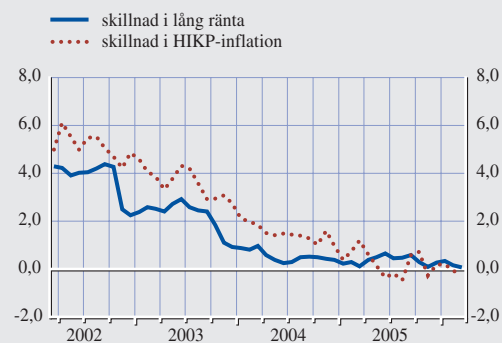
2) Genomsnitt för euroområdet är medtaget för information.

Diagram 6

(a) Lång ränta
(månadsgenomsnitt i procent)

(b) Lång ränta och HIKP-inflation – skillnader i förhållande till euroområdet
(månadsgenomsnitt i procent)

Källor: ECB och Europeiska kommissionen.

Anm. Harmoniserade långa räntor är endast tillgängliga fr.o.m. mars 2002.

BILAGA

STATISTISK METOD FÖR KONVERGENSINDIKATORER

STATISTISK METOD
FÖR KONVERGENS-
INDIKATORER

Granskningen av konvergensutvecklingen är starkt beroende av kvaliteten och objektiviteten i den bakomliggande statistiken. Sammanställningen och rapporteringen av statistiken, särskilt när det gäller statistiken över de offentliga finanserna, får inte kunna påverkas av politiska överväganden. Medlemsstaterna uppmanas prioritera kvalitet och objektivitet i sin statistik, ombesörja ordentliga kontrollsystem när statistiken sammanställs och att tillämpa vissa standarder avseende styrning och kvalitet inom området statistik.

Denna praxiskod för statistikbyråerna i de olika länderna och på gemenskapsnivå (nedan kallad koden), förväntas förstärka oberoendet och objektiviteten hos de nationella statistikbyråerna och stärka deras ansvarstagande för sin verksamhet samt stärka tilltron till kvaliteten i statistiken för offentliga finanser.¹ Koden omfattar inte bara tillämpningen av minimistandarder. I den rekommenderas även vissa institutionella och organisatoriska åtgärder för de nationella statistikbyråernas framtagande av statistikuppgifter. Dessutom syftar koden till att förbättra kvaliteten på denna statistik genom att främja tillämpningen av de bästa internationella statistiska principerna, metoderna och förfarandena.

Följande avsnitt innehåller en granskning av kvaliteten och objektiviteten i de viktigaste konvergensindikatorerna med tanke på den bakomliggande statistiken. Detta avsnitt innehåller vissa institutionella grunddrag vad gäller statistikens kvalitet och integritet samt övergripande information om de statistiska metoderna för konvergensindikatorerna och uppgifter om huruvida den bakomliggande statistiken är förenlig med de standarder som behövs för att utvärdera konvergensprocessen på ett lämpligt sätt.

I INSTITUTIONELLA GRUNDDRAG AVSEENDE KVALITETEN PÅ STATISTIKEN FÖR UTVÄRDERING AV KONVERGENSPROCESSEN

Koden omfattar flera olika principer som skall tillämpas. Dessa principer gäller den institutio-

nella miljön som t.ex. professionellt oberoende, mandat för insamling av uppgifter, resursernas tillräcklighet, kvalitetsåtagande, statistiksekretess och opartiskhet och objektivitet samt även statistiska processer och resultat.²

Under 2005 har Eurostat och de nationella statistikmyndigheterna genomfört en självbedömning i form av en enkät om huruvida de följer koden. I tabell 1³ ges en översikt över ett antal av dessa institutionella krav på statistik kvaliteten, dvs. lagstadgat oberoende för nationella statistikinstitut, deras ansvar för administrativ tillsyn och budgetberoende, lagstadgat mandat för statistikinsamling och rättsbestämmelser avseende insynsskydd för statistiska uppgifter.

2 HIKP-INFLATION

Detta avsnitt behandlar metod och kvalitet för den statistik som ligger till grund för mätningen av prisutvecklingen och särskilt det harmoniserade konsumentprisindexet (HIKP). HIKP utvecklades i syfte att bedöma konvergens i fråga om prisstabilitet på ett jämförbart sätt. Europeiska kommissionen (Eurostat) publicerar det för alla medlemsstaterna.⁴ HIKP för euroområdet som helhet har varit det viktigaste måttet på prisutveckling för ECB:s gemensamma penningpolitik sedan januari 1999.

- 1 Se "Kommissionens rekommendation om medlemsstaternas och gemenskapens statistikmyndigheters oberoende, integritet och ansvar", KOM (2005) 217 slutlig, Bryssel den 25 maj 2005.
- 2 Principerna avseende de statistiska förfarandena skall även se till att metoderna fungerar, att de statistiska förfarandena är väl avpassade, att respondenterna inte får belastas alltför mycket, samt att kostnadseffektivitet beaktas. De principer som gäller för det statistiska resultatet är förenliga med de kvalitetskriterier som Eurostat har fastställt för statistikuppgifter. Dessa kriterier är relevans, exakthet, aktualitet och punktlighet, konsekvens och jämförbarhet samt tillgänglighet och tydlighet. Se <http://epp.eurostat.cec.eu.int> (april 2006).
- 3 En del information om det institutionella upprättandet av de nationella statistikmyndigheterna har hämtats från webbsidorna <http://epp.eurostat.cec.eu>, <http://www.std.lt> och <http://www.stat.si> (april 2006).
- 4 För mer information om metodologiska aspekter av HIKP, var god se "Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs) – A Short Guide for Users", Europeiska gemenskapernas statistik-kontor, Luxemburg 2004.

Tabell I Kvalitet och objektivitet i de främsta konvergensindikatorerna

	Litauen	Slovenien
Institutionella grunddrag avseende kvaliteten och objektiviteten på statistiken för utvärdering av konvergensprocessen		
Lagstadgat oberoende för nationella statistikinstitut (NSI)	I enlighet med artikel 4 i statistiklagen är statistik baserad på objektivitet, yrkesmässigt oberoende, transparens vad gäller metoder, överensstämmelse med internationella klassificeringar och standarder, samt konfidentialitet. Chef för NSI tillsatt av premiärministern baserat på ett officiellt urvalsförfarande som regleras genom statstjänstemannalagen, mandatperiod ej fastställd.	I enlighet med artikel 2 i den nationella statistiklagen skall nationell statistik implementeras i enlighet med principer om neutralitet, objektivitet, yrkesmässigt oberoende, rationalitet, konfidentialitet och transparens. Chef för NSI tillsatt av premiärministern enligt finansministerns rekommendation; mandatperiod fastställd (5 år, förlängning av förordnandet möjligt).
Administrativ kontroll och oberoende budget	NSI är en avdelning som lyder under Republiken Litauens regering. Det har en oberoende budget som utgörs av ett årsbelopp som anslagits ur statsbudgeten.	NSI är ett regeringskansli som är direkt ansvarigt inför premiärministern. Det har en oberoende budget som utgörs av ett årsbelopp som anslagits ur statsbudgeten.
Lagstadgat mandat för statistikinsamling	Huvudprinciperna för datainsamling har fastställts i statistiklagen.	Huvudprinciperna för datainsamling har fastställts i den nationella statistiklagen.
Rättsliga bestämmelser avseende insynsskydd för statistikuppgifter	I enlighet med artikel 13 i statistiklagen säkerställs insynsskydd för statistikuppgifter. Se även "Rules and Regulations for Data Acknowledgement as Confidential One and its Usage" (Statistics Lithuania).	Insynsskyddet för statistiska uppgifter säkerställs i enlighet med artikel 34 i den nationella statistiklagen.
HIKP-inflation		
Överensstämmelse med rättsliga minimistandarder	Bekräftad av Eurostat 2004 (28:e CMFB-mötet, juni 2004, övervakning av att HIKP efterföljs – lägesrapport) och 2006.	Bekräftad av Eurostat 2004 (28:e CMFB-mötet, juni 2004, övervakning av att HIKP efterföljs – lägesrapport) och 2006.
Övriga frågor	År 2006 lämnade Litauen reviderade HIKP-uppgifter för perioden 1996-2000. De nya uppgifterna har samma täckning och vikt som de standarder som gäller från och med 2001.	Slovenien lämnade uppgifter för perioden 1995-1999 för hela indexet och 12 COICOP delindex baserat på definition och täckning av KPI.
Statistik över offentliga finanser		
Uppgiftstäckning	.	Uppgifter om intäkter, utgifter har inte lämnats för åren före 1999.
Utestående statistikfrågor	Enligt tillgänglig information finns inga utestående statistikfrågor rörande Litauen.	Effekten av en förändring avseende bokföring av mervärdeskatt i budgeten för underskotts-/skuldjusteringen 2002 är fortfarande under diskussion
Samstämmighet i statistiken för de offentliga finanserna	Inga olikheter har observerats.	Från 1999 till 2001 överensstämmer inte de uppgifter som angivits för nettotransaktioner i finansiella tillgångar/skulder med de uppgifter som lämnats för transaktioner i tillgångar och transaktioner i skulder.
Underskotts-/skuldjustering	Inga viktiga frågor har noterats.	Transaktioner i Maastrichtskulden för perioden 1999-2001 har bokförts till nominellt värde i stället för marknadsvärde. Följaktligen finns ingen konsekvent sammanjämkning mellan lånebehov och skuldförändring för de här åren.
Institution med ansvar för sammanställning av uppgifter om förfarande vid alltför stora underskott	Det nationella statistikinstitutet samlar i samarbete med finansministeriet in aktuella uppgifter om alltför stora underskott, och finansministeriet gör framtidsbedömningar. Den nationella centralbanken är inte direkt inblandad i sammanställning av denna statistik men följer noga insamlingsprocessen genom metoddiskussioner.	Det nationella statistikinstitutet samlar i samarbete med finansministeriet in aktuella uppgifter om alltför stora underskott, och finansministeriet gör framtidsbedömningar. Den nationella centralbanken är inte direkt inblandad i sammanställning av denna statistik men följer noga insamlingsprocessen genom metoddiskussioner.

Enligt artikel 1 i protokoll nr 21 om konvergenskriterierna, som det hänvisas till i artikel 121 i fördraget, skall priskonvergensen mätas med hjälp av konsumentprisindex på ett jämförbart sätt med beaktande av skillnader i nationella definitioner. I oktober 1995 antog EU-rådet förordning nr 2494/95 om harmoniserade konsumentprisindex. De harmoniseringsåtgärder som vidtagits för HIKP har grundats på ett antal förordningar som antagits av EU-rådet och Europeiska kommissionen. HIKP baseras på en gemensam täckning i fråga om varor och tjänster, geografiskt område och befolkning (alla dessa tre faktorer är viktiga skäl till skillnaderna mellan de nationella konsumentprisindexen). Gemensamma standarder har även fastställts inom flera andra områden (t.ex. behandlingen av nya varor och tjänster).

I HIKP används utgiftsvikter som uppdateras årligen (eller mindre frekventa uppdateringar om detta inte i betydande grad påverkar indexet). De omfattar alla varor och tjänster som ingår i hushållens slutliga monetära konsumtionsutgifter. Hushållens slutliga monetära konsumtionsutgifter härleds från nationalräkenskapernas begrepp för hushållens slutliga konsumtionsutgifter, med undantag av egna-hemskostnader. De priser som har noterats är de priser som hushållen betalar för varor och tjänster i penningtransaktioner och inkluderar således alla skatter (förutom subventioner) på produkter, dvs. moms och punktskatter. Utgifter för hälsovård, utbildning och sociala tjänster omfattas i den mån de finansieras genom hushållens ”egna resurser” och inte återbetalas.

2.1 LÄNDERS UPPFYLLANDE AV RÄTTSLIGA MINIMISTANDARER

I mars 2004 bekräftade Eurostat att Litauen och Slovenien uppfyller de rättsliga minimistandarderna för HIKP. Detta bekräftades igen 2006 när behandlingen av administrativt fastställda priser och särskilt energipriser validerades. De två nationella HIKP-måtten täcker i enlighet med EU-kraven hushållens slutliga monetära konsumtionsutgifter. Utgiftsvikter och produktkorgar revideras varje år. Övriga HIKP-stan-

darder avseende detaljnivå för publicerade prisindex och tidsramar för publicering uppfylls också. Eftersom de harmoniserade prisindexen har harmoniserats successivt kan HIKP-statistik före 2001 inte jämföras fullt ut med de senaste uppgifterna.

3 STATISTIK ÖVER OFFENTLIGA FINANSER

I detta avsnitt granskas metoden och kvaliteten i statistiken som används för att bedöma de offentliga finansernas utveckling. Statistik över offentliga finanser grundar sig på de begrepp som gäller för nationalräkenskaperna och bör överensstämma med Europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i gemenskapen (ENS 95)⁵ samt rådets förordning (EG) nr 3605/93, av den 22 november 1993, ändrad genom rådets förordning (EG) nr 2103/2005 av den 12 december 2005 för skulder. I protokoll nr 20 om förfarandet vid alltför stora underskott, samt i rådets förordning (EG) nr 3605/93 om tillämpningen av protokollet vid alltför stora underskott i dess ändrade lydelse⁶, definieras begrepp såsom ”offentlig”, ”överskott/underskott”, ”ränteutgifter”, ”investering”, ”skuld” och ”bruttonationalprodukt (BNP)” med hänvisning till ENS 95. ENS 95 är förenligt med andra internationella standarder som t.ex. nationalräkenskapssystemet 1993 (SNA 93). Statistik om förfarandet vid alltför stora underskott hänvisar till området ”offentliga sektorn” inom ramen för ENS 95. Detta innefattar staten, delstater (i medlemsstater med en federal struktur), regionala och lokala myndigheter samt socialförsäkringsfonder. Offentliga företag ingår vanligtvis inte.

5 Rådets förordning (EG) nr 2223/96 av den 25 juni 1996 om de europeiska national- och regionalräkenskaperna i gemenskapen, EUT L 310, 30.11.1996, s. 1-469.

6 Relevanta rättsakter är Artikel 104 i EG-fördraget; Protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott bifogat fördraget; Rådets förordning nr 3605/93 om tillämpningen av protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott; Stabilitets- och tillväxtpakten, som inbegriper: (i) Rådets förordning nr 1467/97 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott; och (ii) Rådets förordning nr 1056/2005 om ändring av förordning (EG) nr 1467/97 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott.

Förfarandet vid alltför stora underskott (-)/överskott (+) i de offentliga finanserna är enligt definitionerna i ENS 95 "nettoutlåning (+)/nettopplåning (-) plus "nettoavveckling till följd av svappavtal och terminskontrakt". Enligt ENS 95 är nettoutlåning (+)/nettopplåning (-) lika med "totala intäkter" minus "totala utgifter". Medan de flesta transaktioner inom den offentliga sektorns undersektorer inte är konsoliderade, är räntan på omfördelningstransaktionerna, andra löpande transfereringar, transfereringsstöd och andra kapitaltransfereringar konsoliderade. Den offentliga sektorns huvudsakliga underskott/överskott är den offentliga sektorns underskott/överskott exklusive ränteutgifter.

Förfarandet vid alltför stora underskott i den offentliga sektorns skuldsättning avser den samlade utestående bruttoskulden i nominellt värde, uppdelad i ENS 95-kategorierna sedlar, mynt och inlåning, värdepapper andra än aktier, exklusive finansiella derivat (t.ex. statliga skuldväxlar, skuldsedlar och obligationer), och lån. Den omfattar inte finansiella derivat som svappar, handelskrediter eller andra skulder som inte har formen av finansiella dokument, t.ex. överskjutande preliminärskatt. Den utesluter även latent skulder såsom statliga garantier och pensionsåtaganden. Än så länge finns det ingen fastställd metod för att samla in och bedöma utestående ansvarsförbindelser i full skala. Uppskattningar av sådana måste baseras på långsökta antaganden och kan variera mycket. Även om den offentliga sektorns skuldsättning är ett bruttobegrepp i den meningen att varken finansiella eller icke-finansiella tillgångar dras ifrån ansvarsförbindelserna, är den konsoliderad inom den offentliga sektorn och innefattar därför inte statsskulder som hålls av andra offentliga enheter.

Det mått på BNP som används vid sammanställningen av underskotts- och skuldkvoter är BNP enligt ENS 95 till löpande marknadpriser.

Europeiska kommissionen lämnade i april 2006 uppgifter om statistik över den offentliga sek-

torns finansiella ställning (underskott/överskott och skuld) för perioden 1996-2005 samt prognoserna för 2006 till ECB. De nationella centralbankerna i Eurosystemet lämnar detaljerad statistik över de offentliga finanserna till ECB i enlighet med ECB:s riktlinje (ECB/2005/5).⁷ Även om denna riktlinje endast är bindande för de nationella centralbankerna i euroområdet lämnar även de nationella centralbanker som inte ingår i euroområdet dessa statistikuppgifter till ECB och tillämpar därvid samma tidsfrister och förfaranden. Inom ramen för denna riktlinje begärs inte bara detaljerade uppgifter om fördelningen av den offentliga sektorns inkomster och utgifter utan även om komponenterna i underskotts-/skuldjusteringen. Dessutom krävs uppgifter om olika fördelningar av skulden i form av instrument, av ursprunglig och återstående löptid samt av innehavare.

3.1 LÄNDERTÄCKNING

Vad gäller efterlevnaden av det rättsliga kravet att årligen överlämna statistik om de offentliga finanserna till Europeiska kommissionen, har Litauen överlämnat uppgifter om intäkter och utgifter, underskott och skuld för perioden 1996 till 2005. Slovenien har ännu inte lämnat uppgifter om intäkter, utgifter och underskott för åren före 1999. P.g.a. ändringar i metoder och källor är uppgifter om underskott före 2000 inte jämförbara med uppgifterna om underskott fr.o.m. 2000. På samma sätt är uppgifter om skuld före 1999 inte jämförbara med uppgifter om skuld fr.o.m. 1999. Den faktor som främst påverkar jämförbarheten av denna statistik är en annan avbildning av den offentliga sektorn.

3.2 UTESTÅENDE STATISTIKFRÅGOR

Statistik för förfarandet vid alltför stora underskott skall även återspegla beslut som fattats av Eurostat i linje med ENS 95 för speci-

⁷ Europeiska centralbankens riktlinje av den 17 februari 2005 om Europeiska centralbankens krav på statistikrapportering och förfarandena för utbytet av statistiska uppgifter om den offentliga sektorns finanser inom Europeiska centralbankssystemet (ECB/2005/5).

fika fall rörande den offentliga sektorn. En närmare förklaring av tillämpningen av de beslut som fattats av Eurostat ges i Eurostats ENS 95-handledning för den offentliga sektorns underskott och skuld. De beslut som nyligen fattats berör klassificering av fonderade pensionssystem där staten ansvarar för eller garanterar dessa system samt bokföring av militära utgifter.

Den 2 mars 2004 fattade Eurostat beslut om klassificering av fonderade pensionssystem där staten antingen är involverad som förvaltare av bidragen och pensionsförmåner eller som borgensman om pensionsfonderna riskerar att gå i konkurs. Eurostat har beslutat att om en statlig enhet har ansvaret för förvaltningen av ett avgiftsbestämt fonderingssystem, utan att det finns en statlig garanti som skyddar majoriteten av deltagarna mot risken för betalningsinställelse, kan systemet inte behandlas som ett socialförsäkringssystem i nationalräkenskaperna. Enheten som förvaltar systemet skall klassificeras som ett statligt finansföretag. Flöden av avgifter och förmåner i systemet bokförs inte som offentliga inkomster och utgifter och påverkar inte heller statens underskott/överskott. En statlig garanti för ett system som inte klassificeras som ett socialförsäkringssystem är inte i sig ett villkor för att omklassificera förmånssystemet som socialförsäkringssystem.

Vad gäller genomförandet av detta beslut har Eurostat låtit vissa medlemsstater få en övergångsperiod, vilken löper ut i och med anmälan våren 2007. Eftersom dessa anmälningar kommer att omfatta åren 2003 till 2007 kommer de medlemsstater som drar nytta av övergångsperioden att behöva sammanställa sina statistikserier bakåt i tiden i slutet av den perioden.

Effekterna av pensionsreformer på offentliga underskott inom ramen för ENS 95 måste granskas noggrant i samband med konvergensprocessen. Följaktligen måste pensionsreformer redovisas tillräckligt detaljerat för att stärka tillförlitligheten i de uppgifter som ligger till grund för konvergensbedömningen.

Kostnaderna för pensionsreformer bör mätas mot räkenskaperna för pensionssystemen. Uppgifter måste lämnas för intäkter, kostnader och underskott/överskott för det nyskapade pensionssystemet. Kostnaderna för pensionsreformer utgör skillnaden mellan uppgifterna för den offentliga sektorn inklusive systemet och dessa uppgifter exklusive systemet.

2004 inrättades ett avgiftsbestämt fonderingssystem i Litauen och det har klassificerats utanför den offentliga sektorn. Sloveniens pensionssystemen har dock klassificerats utanför den offentliga sektorn.

Vad gäller militära utgifter fattade Eurostat den 9 mars 2006 ett beslut som anger tiden för redovisning och således effekterna på den offentliga sektorns underskott. Leasing av militär utrustning organiserad av den privata sektorn skall behandlas som finansiell leasing och inte som operationell leasing. Vid långa kontrakt som omfattar komplexa system måste de offentliga utgifterna bokföras vid leverans av enskilda delar av systemet och i allmänhet inte när kontraktet slutförs. Ännu så länge är Litauens och Sloveniens utgifter för militär utrustning relativt små.

Vad gäller Slovenien är effekten av en förändring 2002 avseende bokföring av mervärdeskatt fortfarande under diskussion mellan Eurostat och de slovenska myndigheterna. Frågan rör vilken komponent i underskotts-/skuldjusteringen som påverkas under det att den offentliga sektorns underskott/överskott förblir oförändrat. I det sammanhanget används finansräkenskaperna som de sammanställs av den nationella centralbanken ännu inte för sammanställning av fördelningen av underskotts-/skuldjustering i anmälan som görs inom ramen för förfarandet vid alltför stora underskott.

3.3 SAMSTÄMMIGHET I STATISTIKEN FÖR DE OFFENTLIGA FINANSERNA

De principer i koden som gäller för statistikframställning är inriktade på de kvalitetskriterier för konsekvens och jämförbarhet som har

fastställts och som innebär att europeisk statistik skall vara konsekvent över tiden och jämförbar mellan regioner och länder och att det skall vara möjligt att kombinera och använda relaterade uppgifter från olika källor. Således skall aritmetiska identiteter och redovisningsidentiteter observeras, statistiken skall vara konsekvent eller jämkningsbar under en rimlig tidsperiod samt statistiken skall sammanställas på grundval av gemensamma standarder med hänsyn till omfattning, definitioner, enheter och klassificeringar i de olika enkäterna och källorna. Litauen har lämnat en fullständig uppsättning uppgifter om de offentliga finanserna. Större insatser krävs dock för att jämkna samman icke-finansiella och finansiella transaktioner samt mellan flödesstatistik och betalningsbalansstatistik. För Slovenien krävs insatser för att jämkna samman de icke-finansiella räkenskaperna med det nyligen publicerade systemet för integrerade finansräkenskaper för perioden mellan 2001 och 2004. För perioden 1999 till 2001 överensstämmer inte uppgifterna för nettotransaktioner i finansiella tillgångar/ skulder med de uppgifter som lämnats för transaktioner i tillgångar och transaktioner i skulder.

3.4 UNDERSKOTTS-/SKULDJUSTERING

Förändringen av den offentliga sektorns utestående skuld vid slutet av ett år jämfört med den utestående skulden för året innan kan skilja sig avsevärt från storleken på den offentliga sektorns underskott för det granskade året. Den offentliga sektorns skuldsättning kan t.ex. minska med hjälp av intäkter från privatisering av offentliga företag eller försäljning av andra finansiella tillgångar, utan att detta har någon (omedelbar inverkan) på den offentliga sektorns underskott. Förklaringen av skillnaden mellan underskottet och förändringen av den offentliga sektorns skuldsättning, "underskotts-/skuldjusteringen", anses vara en viktig indikator för att bedöma kvaliteten och strukturen på statistiken för de offentliga finanserna.⁸ Komponenterna i denna differens är nettoköp av utländska tillgångar, förändringar i värderingen av den offentliga sektorns skuld och andra skuldändringar. För att sam-

manställa dessa komponenter måste ett fullständigt system av ENS 95-finansräkenskaper sammanställas (transaktioner, andra flöden och stockar) och bringas i överensstämmelse med nominell skuld.

Vad gäller de uppgifter som rapporterats för 1997 så nådde det offentliga underskottet i Litauen en topp på 11,4 % av BNP, främst beroende på en ändring i bokföringen av återlämnande av konfiskerad egendom och ersättning till insättare för förlorade sparmedel i rubel, när dessa konton frös vid övergången till litas.⁹ Detta följer en rekommendation från Eurostat om att bokföra en kapitaltransferering det år då regeringen erkände denna skuld och inte när kontantbetalningen till hushållen faktiskt utfördes, med en motbokning i kredit som övriga skulder. Huvuddelen av dessa skulder hänför sig till 1997.

Sloveniens integrerade finansräkenskapssystem för 2001-2004 visar "från-vem-till-vem" och underlättar en fullständig bedömning av förhållandet mellan offentligt underskott och offentlig skuld. Transaktioner i Maastrichtskulden för perioden 1999-2001 har bokförts till nominellt värde i stället för marknadsvärde.

4 VÄXELKURSER

I artikel 3 i protokoll 21 om konvergenskriterierna som nämns i artikel 121 i fördraget specificeras vad som menas med kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets

8 Se Eurostat, Stock-flow adjustment for the euro-zone and the EU 25 2001 to 2004 reported in the second 2005 EDP notification, 26 september 2005 (<http://epp.eurostat.cec.eu.int>) (april 2006).

9 Se "First notification of deficit and debt data for 2004", Eurostats pressmeddelande STAT/05/39, den 18 mars 2005. I pressmeddelandet informeras om diskussionerna mellan Eurostat och Litauen om redovisningen av restitution som skulle kunna leda till en nedrevidering i det statliga underskottet för 2004 och tidigare år. Medan det i Eurostats pressmeddelande, hösten 2005, 120/2005 av den 26 september 2005 om tillhandahållande av uppgifter om underskott och skuld framgår att minskningen av offentliga sektorns underskott 2003 och 2004 huvudsakligen berodde på en ändring av offentliga sektorns registrering av förlorade sparmedel och fastigheter, tas denna fråga inte upp i pressmeddelandet 48/2006 av den 24 april.

växelkursmekanism. I policybeslutet av den 18 december 2003 förtydligade ECB-rådet att kriteriet hänvisar till deltagande i växelkursmekanismen ERM2 utan allvarliga spänningar, framför allt utan devalvering mot euron, under en period på åtminstone två år före konvergensbedömningen.

Bilaterala växelkurser för medlemsstaternas valutor gentemot euron som granskas är de dagliga referenskurser som noteras av ECB kl. 14.15 (efter det dagliga avstämningsförfarandet mellan centralbankerna). De publiceras på ECB:s webbplats. Reala bilaterala växelkurser konstrueras genom att deflatera nominella växelkursindex med hjälp av HIKP eller KPI. Nominella och reala växelkurser skapas genom att generella handelsvikter (baserade på geometrisk viktning) tillämpas på de bilaterala nominella och reala växelkurserna för valutorna i medlemsstaterna mot valda handelspartners valutor. Både statistik över nominell och real växelkurs beräknas av ECB. En ökning i dessa index motsvaras av en appreciering av medlemsstatens valuta. Generella handelsvikter avser handel med tillverkade varor och beräknas för att ta hänsyn till tredjemarknadseffekter. De effektiva växelkursindexen baseras på rörliga vikter för perioderna från 1995 till 1997 och 1999 till 2001, vilka sammanlänkades i januari 1999. Gruppen av handelspartner består av EU-medlemsstater i och utanför euroområdet, Australien, Förenta staterna, Hongkong, Japan, Kanada, Kina, Norge, Schweiz, Singapore och Sydkorea.

5 LÅNGA RÄNTOR

Enligt artikel 4 i protokoll nr 21 om konvergenskriterierna, som nämns i artikel 121 i fördraget, skall räntorna beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper med beaktande av skillnader i nationella definitioner. Även om det enligt artikel 5 är Europeiska kommissionen som skall tillhandahålla det statistiska underlaget för tillämpningen av protokollet hjälper ECB med sin expertis inom området till med att definiera representativ statistik för de långa räntorna och med att samla in uppgifter från de nationella centralbankerna för vidare befordran till Europeiska kommissionen. Detta är en fortsättning av det arbete som utfördes av EMI som del av förberedelserna för etapp tre av EMU i nära samarbete med kommissionen.

Det begreppsmässiga arbetet resulterade i sju grundprinciper som skall beaktas vid beräkning av de långa räntorna, se tabell 2. Långa räntor avser obligationer i nationell valuta.

6 ANDRA FAKTORER

I det sista stycket i artikel 121.1 i fördraget sägs att Europeiska kommissionens och ECB:s rapporter, förutom de fyra huvudkriterierna, även skall ta hänsyn till ecuns utveckling, resultaten av marknadsintegrationen, situationen och utvecklingen beträffande den nationella bytesbalansen och en granskning av

Tabell 2 Statistiskt ramverk för definition av långa räntor för bedömning av konvergens

Begrepp	Rekommendation
Obligationsemittent	Obligationerna skall emitteras av staten.
Löptid	Med en återstående löptid så nära tio år som möjligt. Eventuellt utbyte av obligationer skall minimera löptidsavvikelse. Den strukturella likviditeten på marknaden skall beaktas.
Kupongeffekter	Ingen direkt justering
Beskattnings	Brutto före skatt
Val av obligationer	De valda obligationerna skall vara tillräckligt likvida. Detta krav skall avgöra valet mellan benchmarking och sampling, beroende på nationella marknadsförhållanden.
Ränteformel	"Ränta till förfall" ISMA-formel "Inlösen"
Aggregering	Om det finns mer än en obligation i urvalet skall ett enkelt genomsnitt av avkastning användas för att ge en representativ nivå.

utvecklingen av enhetsarbetskostnaderna och andra prisindex.

Medan det i protokoll nr 21 i fråga om de fyra huvudkriterierna beskrivs mer ingående vilka uppgifter som skall användas och fastställs att Europeiska kommissionen skall tillhandahålla de uppgifter som skall användas vid bedömningen av om dessa kriterier uppfylls, står det ingenting i protokollet om dessa "andra faktorer".

De begrepp och definitioner som används i statistiken avseende betalningsbalansen och den finansiella utlandsställningen har sammanställts av de nationella centralbankerna i enlighet med begrepp och definitioner fastställda i den femte utgåvan av IMF:s betalningsbalanshandbok (BPM5) och följer de metodstandarder som fastställts av ECB och Eurostat. Denna rapport undersöker på samma sätt som i ECB:s konvergensrapport 2004 summan av bytesbalansen och betalningsbalansen vilken motsvarar hela ekonomins nettoinlåning/nettoutlåning. Dessutom ska det noteras att skillnaden mellan löpande transfereringar (delkomponenter av bytesbalansen) och kapitaltransfereringar (delkomponenter till kapitalkontot) inte alltid är lätt att identifiera i praktiken eftersom den beror på mottagarens användning av transfereringen. Särskilt uppträder svårigheten när det gäller klassificering av kapitaltransfereringar och löpande transfereringar mellan EU-institutionerna och medlemsländerna.¹⁰

I betalningsbalansen och kapitalbalansen redovisas både kredit- och debettransaktioner med ett plustecken. Nettotransaktioner i betalningsbalansen i finansräkenskaper (t.ex. direktinvesteringar och portföljinvesteringar) följer konventionerna i BPM5 där ett minustecken visar på antingen en ökning i nettotillgångar eller en minskning i nettoskulder och där det motsatta gäller för plustecken. Ett plustecken i den finansiella nettoutlandsställningen visar utländska nettotillgångar (dvs. tillgångarna är större än skulderna) medan ett minustecken motsvarar utländska nettoskulder (dvs. skul-

derna överstiger tillgångarna).

Vad gäller producentprisindex avser dessa inhemsk försäljning av alla industrivaror exkl. bygg- och anläggning. Statistiken samlas in på harmoniserad grund i enlighet med rådets förordning om konjunkturstatistik.¹¹

Statistik om enhetsarbetskostnader (löner inklusive kollektiva avgifter per anställd i förhållande till BNP i löpande priser per anställd) utvinns från uppgifter som lämnats inom ramen för ENS 95.

7 STOPPDATUM

Stoppdatum för den statistik som medtas i konvergensrapporten var den 28 april 2006.

¹⁰ Se även European Union balance of payments/international investment position statistical methods" ECB november 2005.

¹¹ Rådets förordning (EG) nr1165/98 av den 19 maj 1998 om konjunkturstatistik, EUT L 162, 5.6.1998, s.1 ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr1158/2005 av den 6 juli 2005, EUT L 191, 22.07.2005 s.1.

**FÖRENLIGHETEN
MELLAN NATIONELL
LAGSTIFTNING OCH
FÖRDRAGET**

I INLEDNING

1.1 ALLMÄNNA KOMMENTARER

Enligt artikel 122.2 i fördraget skall ECB (och kommissionen) minst en gång vartannat år, eller på begäran av en medlemsstat med undantag, rapportera till EU-rådet i enlighet förfarandet i artikel 121.1. Dessa rapporter skall innehålla en granskning av förenligheten mellan å ena sidan den nationella lagstiftningen i varje medlemsstat med undantag, inklusive dess nationella centralbanks stadga, och å andra sidan artiklarna 108 och 109 i fördraget och stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (nedan kallad stadgan). Denna skyldighet enligt fördraget som gäller för medlemsstater med undantag kallas även för ”rättslig konvergens”.

1.2 MEDLEMSSTATER MED UNDANTAG OCH RÄTTLIG KONVERGENS

Slovenien och Litauen, vars nationella lagstiftning granskas i den här rapporten, har ställning som medlemsstater med undantag. I artikel 4 i akten om villkoren för anslutning¹ stadgas att: ”Var och en av de nya medlemsstaterna skall delta i den ekonomiska och monetära unionen från och med dagen för anslutningen som medlemsstat med undantag i enlighet med artikel 122 i EG-fördraget”.

ECB har granskat den rättsliga konvergensnivån i Slovenien och Litauen, liksom vilka lagstiftningsåtgärder som har vidtagits eller måste vidtas av dem för att uppnå detta mål.

Syftet med att granska den rättsliga konvergen- sen är att underlätta EU-rådets beslut avseende vilka medlemsstater som ”uppfyller de nödvändiga villkoren för införande av den gemensamma valutan”. På det rättsliga området gäller sådana villkor särskilt centralbankernas oberoende och de nationella centralbankernas rättsliga integrering i Eurosystemet.

1.3 UPPLÄGGNINGEN AV DEN RÄTTLIGA BEDÖMNINGEN

Den rättsliga bedömningen följer i stort sett uppläggningsen i ECB:s och EMI:s tidigare rapporter om rättslig konvergens, särskilt ECB:s konvergensrapporter från 2004 (om Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien, Slovakien och Sverige), från 2002 (om Sverige) och från 2000 (om Grekland och Sverige) och EMI:s konvergensrapport från 1998. Granskningen av den nationella lagstiftningens förenlighet görs också mot bakgrund av eventuella lagändringar som antagits före den 27 april 2006.

2 ANPASSNINGENS OMFATTNING

2.1 OMRÅDEN FÖR ANPASSNING

För att identifiera de områden där den nationella lagstiftningen måste anpassas, bedöms följande frågor:

- förenlighet med bestämmelserna om de nationella centralbankernas oberoende i fördraget (artikel 108) och stadgan (artiklarna 7 och 14.2) samt med bestämmelser om sekretess (artikel 38 i stadgan),
- förenlighet med förbuden mot monetär finansiering (artikel 101 i fördraget) och positiv särbehandling (artikel 102 i fördraget) och förenlighet med den enhetliga stavning av euron som krävs enligt gemenskapsrätten,
- de nationella centralbankernas rättsliga integrering i Eurosystemet (särskilt när det gäller artiklarna 12.1 och 14.3 i stadgan).

¹ Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska Unionen och om anpassning av fördragen (EUT L 236, 23.9.2003, s. 33).

2.2 "FÖRENLIGHET" KONTRA "HARMONISERING"

Enligt artikel 109 i fördraget måste den nationella lagstiftningen vara "förenlig" med fördraget och stadgan; eventuell oförenlighet måste därför åtgärdas. Denna skyldighet påverkas varken av det faktum att fördraget och stadgan har företrädare framför den nationella lagstiftningen eller av arten av oförenlighet.

Kravet på att den nationella lagstiftningen skall vara "förenlig" innebär inte att fördraget kräver att de nationella centralbankernas stadgar måste "harmoniseras", varken sinsemellan eller med stadgan. Nationella särdrag får bestå, såvida de inte påverkar gemenskapens exklusiva behörighet i monetära frågor. Enligt artikel 14.4 i stadgan får de nationella centralbankerna utföra andra uppgifter än dem som anges i stadgan såvida de inte strider mot ECBS mål och uppgifter. Bestämmelser som tillåter sådana ytterligare uppgifter i en nationell centralbanks stadga är ett tydligt exempel på en situation där skillnader får finnas kvar. Med "förenlig" antyds snarare att den nationella lagstiftningen och de nationella centralbankernas stadgar måste anpassas för att undanröja bristande överensstämmelse med fördraget och stadgan och för att de nationella centralbankerna i erforderlig utsträckning skall kunna integreras i ECBS. I synnerhet måste alla bestämmelser som inkräktar på en nationell centralbanks oberoende, så som denna definieras i fördraget, och på dess roll som en integrerad del av ECBS anpassas. Det räcker därför inte att enbart förlita sig på gemenskapslagstiftningens företrädare framför den nationella lagstiftningen för att uppnå detta.

Skyldigheten enligt artikel 109 i fördraget gäller endast bristande förenlighet med fördraget och stadgan. Emellertid bör även nationell lagstiftning som är oförenlig med sekundär gemenskapslagstiftning anpassas till sådan sekundärlagstiftning. Gemenskapsrättens företrädare påverkar inte skyldigheten att anpassa den nationella lagstiftningen. Detta generella krav härleds inte endast från artikel 109 i fördraget, utan också från Europeiska gemenskapernas domstols praxis².

Varken fördraget eller stadgan föreskriver det sätt på vilket den nationella lagstiftningen skall anpassas. Det kan ske genom hänvisningar till fördraget och stadgan, genom att införliva bestämmelser från dessa i den nationella lagstiftningen och hänvisa till deras härkomst eller genom att stryka oförenligheter eller genom en kombination av dessa metoder.

Som ett medel bl.a. för att uppnå och upprätthålla den nationella lagstiftningens förenlighet med fördraget och stadgan skall ECB dessutom höras av gemenskapsinstitutionerna och av medlemsstaterna om varje förslag till rättsregler inom ECB:s behörighetsområde, i enlighet med artikel 105.4 i fördraget och artikel 4 i stadgan. I rådets beslut 98/415/EG av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler³ krävs uttryckligen att medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att uppfylla denna skyldighet.

3 DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS OBEROENDE

När det gäller centralbankernas oberoende och sekretessfrågor, krävdes att den nationella lagstiftningen i de medlemstater som anslöt sig till EU 2004 skulle anpassas för att uppfylla de relevanta bestämmelserna i fördraget och stadgan och vara i kraft den 1 maj 2004. Vad gäller Sverige skulle alla nödvändiga anpassningar vara i kraft vid inrättandet av ECBS den 1 juni 1998.

3.1 CENTRALBANKENS OBEROENDE

År 1997 upprättade EMI en förteckning över de aspekter på centralbanksoberoendet (se EMI:s konvergensrapport från 1998 för en närmare

² Se bl.a. mål 167/73 Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike (REG 1974, s.359) ("Lagen om arbete till sjöss").

³ EUT L 189, 3.7.1998, s. 42.

beskrivning) som låg till grund för bedömningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning vid den tidpunkten, särskilt av de nationella centralbankernas stadgar. Konceptet centralbanksberoende omfattar olika aspekter av oberoende som måste bedömas separat; nämligen funktionellt, institutionellt, personligt och finansiellt oberoende. Under de senaste åren har analysen av dessa aspekter av centralbanksberoendet finlipats genom yttranden som ECB har antagit. Dessa aspekter ligger till grund för bedömningen av vilken konvergenznivå som uppnåtts i den nationella lagstiftningen för medlemsstater med undantag i förhållande till fördraget och stadgan.

3.1.1 FUNKTIONELLT OBEROENDE

Centralbanksberoende är inte ett mål i sig utan bidrar snarare till att uppnå ett tydligt formulerat mål som skall ha företräde framför varje annat mål. Funktionellt oberoende kräver att varje nationell centralbanks huvudmål är utformat på ett tydligt sätt och är rättssäkert och att det förser den nationella centralbanken med nödvändiga medel och instrument för att uppnå detta mål, oberoende av alla andra myndigheter. Kravet i fördraget om centralbanksberoende speglar den allmänna uppfattningen att huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet bäst tjänas genom en helt oberoende institution med en precis definition av sitt mandat. Centralbanksberoendet är fullt förenligt med att hålla centralbankerna ansvariga för sina beslut, vilket är en viktig aspekt för att stärka förtroendet för deras oberoende ställning. Detta medför transparens och dialog med tredje parter.

Fördraget är oklart om vid vilken tidpunkt de nationella centralbankerna i medlemsstater med undantag måste uppfylla huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet i enlighet med artikel 105.1 i fördraget och artikel 2 i stadgan. I Sveriges fall gällde frågan huruvida denna skyldighet skulle gälla från den tidpunkt då ECBS upprättades eller från och med eurons införande. För de medlemsstater som anslöt sig till EU den 1 maj 2004 var frågan om huruvida

skyldigheten skulle gälla från det datumet eller från eurons införande. Även om artikel 105.1 i fördraget inte är tillämpligt på medlemsstater med undantag (se artikel 122.3 i fördraget) gäller dock artikel 2 i stadgan för sådana medlemsstater (se artikel 43.1 i stadgan). ECB anser att de nationella centralbankernas skyldighet att ha prisstabilitet som sitt huvudmål gäller från 1 juni 1998 i Sveriges fall, och från 1 maj 2004 för de medlemsstater som vid det datumet anslöt sig till EU. Detta grundas på det faktum att en av de vägledande principerna för gemenskapen, nämligen stabila priser (enligt artikel 4.3 i fördraget) även är tillämplig på medlemsstater med undantag. Det grundas också på fördragets mål att alla medlemsstater skall sträva efter makroekonomisk konvergens, inbegripet prisstabilitet, vilket är syftet med dessa regelbundna rapporter från ECB och kommissionen. Denna slutsats grundar sig även på den grundläggande idén för centralbanksberoendet, som endast kan motiveras om det övergripande målet att upprätthålla prisstabilitet har företräde.

Landbedömningarna i denna rapport baseras på dessa slutsatser avseende tidpunkten för skyldigheten för de nationella centralbankerna i medlemsstater med undantag att ha prisstabilitet som huvudmål.

3.1.2 INSTITUTIONELLT OBEROENDE

I artikel 108 i fördraget och artikel 7 i stadgan finns en uttrycklig hänvisning till principen om institutionellt oberoende. Enligt dessa två artiklar är det förbjudet för de nationella centralbankerna och medlemmar av deras beslutande organ att begära eller ta emot instruktioner från gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ. Dessutom är det förbjudet för gemenskapsinstitutionerna, gemenskapsorganen och medlemsstaternas regeringar att söka påverka de medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ, vars beslut kan påverka de nationella centralbankernas fullgörande av sina ECBS-relaterade uppgifter.

Oavsett om den nationella centralbanken är ett statligt ägt organ, ett särskilt offentlighetsorgan eller helt enkelt ett aktiebolag, finns det en risk att ägaren kan påverka den nationella centralbankens beslut beträffande ECBS-relaterade uppgifter genom sitt ägande. Sådan påverkan kan, oavsett om den sker till följd av aktieägarnas rättigheter eller på annat sätt, få konsekvenser för den nationella centralbankens oberoende och skall därför inskränkas i lag.

FÖRBUD MOT ATT GE INSTRUKTIONER

Rätten för utomstående parter att ge instruktioner till nationella centralbanker, deras beslutande organ eller dessa organs medlemmar är oförenlig med fördraget och stadgan i den mån det gäller ECBS-relaterade uppgifter.

FÖRBUD MOT ATT GODKÄNNA, UPPHÄVA, OGILTIGFÖRKLARA ELLER UPPSKJUTA BESLUT

Rätten för utomstående parter att godkänna, upphäva, ogiltigförklara eller uppskjuta den nationella centralbankens beslut är oförenlig med fördraget och stadgan i den mån det gäller ECBS-relaterade uppgifter.

FÖRBUD MOT ATT GRANSKA BESLUT PÅ RÄTTSLIGA GRUNDER

En rätt för andra organ än oberoende domstolar att på rättsliga grunder förhandsgranska beslut som rör utförandet av ECBS-relaterade uppgifter är oförenlig med fördraget och stadgan, eftersom utförandet av dessa uppgifter inte får omprövas på politisk nivå. En rätt för centralbankschefen att på rättsliga grunder upphäva genomförandet av beslut som fattats av beslutande organ inom ECBS eller den nationella centralbanken, och därefter överlämna dem till politiska organ för ett slutligt beslut, skulle motsvara en begäran om instruktioner från utomstående parter.

FÖRBUD MOT ATT DELTA I EN NATIONELL CENTRALBANKS BESLUTANDE ORGAN MED RÖSTRÄTT

Ett deltagande av företrädare för utomstående parter i en nationell centralbanks beslutande organ med rösträtt i frågor som rör utövandet av den nationella centralbankens ECBS-relaterade uppgifter är oförenligt med fördraget och stadgan, även om denna röst inte är avgörande.

FÖRBUD MOT SAMRÅD INFÖR EN NATIONELL CENTRALBANKS BESLUT

En uttrycklig lagstadgad skyldighet för en nationell centralbank att konsultera utomstående parter i förväg ger de senare en formell mekanism att påverka det slutliga beslutet och är därför oförenlig med fördraget och stadgan.

En dialog mellan nationella centralbanker och utomstående parter är däremot förenlig med centralbanksoberoendet, även när denna grundas på lagstadgade skyldigheter att tillhandahålla information och utbyta åsikter, under förutsättning att

- detta inte påverkar oberoendet hos medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ,
- centralbankschefens särskilda ställning som medlem av ECB:s allmänna råd respekteras fullt ut,
- kraven på sekretess enligt stadgan iakttas.

ANSVARSFRIHET FÖR DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS BESLUTANDE ORGAN

Lagstadgade bestämmelser som ger utomstående parter (t.ex. regeringen) rätt att bevilja ansvarsfrihet åt medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ (t.ex. när det gäller räkenskaperna) skall innehålla tillräckliga skyddsklausuler för att säkerställa att en sådan befogenhet inte inkräktar på möjligheten för denne person att oberoende fatta beslut om ECBS-relaterade uppgifter (eller genomföra sådana beslut som redan fattats på ECBS-nivå). Det rekommenderas att en uttrycklig bestämmelse om detta skall ingå i den nationella centralbankens stadga.

3.1.3 PERSONLIGT OBEROENDE

Centralbanksoberoendet skyddas ytterligare genom stadgans bestämmelser om anställningstrygghet för medlemmarna i de nationella centralbankernas beslutande organ. Centralbankscheferna är medlemmar av ECB:s all-

männa råd. Enligt artikel 14.2 i stadgan skall det i de nationella centralbankernas stadgar särskilt föreskrivas att ämbetsperioden för chefen för en nationell centralbank skall vara minst fem år. Denna artikel gör det också omöjligt att godtyckligt avsätta en centralbankschef genom att föreskriva att denne bara får skiljas från sin tjänst om han/hon inte längre uppfyller de krav som ställs för att han/hon skall kunna utföra sina uppgifter eller om han/hon har gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Ett beslut om avsättning får överklagas vid Europeiska gemenskapernas domstol. De nationella centralbankernas stadgar måste iaktta denna bestämmelse på det sätt som beskrivs i det följande.

MINSTA ÄMBETSPERIOD FÖR CENTRALBANKSCHEFER

De nationella centralbankernas stadgar skall i enlighet med artikel 14.2 i stadgan fastställa att centralbankschefens ämbetsperiod skall vara minst fem år. Detta utesluter inte längre ämbetsperioder, medan en obestämd ämbetsperiod inte kräver att stadgan måste anpassas, förutsatt att grunderna för avsättning av en centralbankschef är i linje med artikel 14.2 i stadgan. När den nationella centralbankens stadgar ändras, måste lagen om sådana ändringar skydda anställningstryggheten för centralbankschefen och övriga medlemmar av de beslutande organen som kan behöva agera som centralbankschefens ställföreträdare.

GRUNDER FÖR AVSÄTTNING AV CENTRALBANKSCHEFER

De nationella centralbankernas stadgar måste säkerställa att en centralbankschef inte kan avsättas av andra skäl än dem som nämns i artikel 14.2 i stadgan. Syftet med detta krav är att förhindra att de myndigheter som är involverade i utnämningen av en centralbankschef, särskilt regeringen eller parlamentet, utnyttjar sin bestämmanderätt till att avsätta denne. De nationella centralbankernas stadgar skall antingen ange grunder för avsättning som är förenliga med dem som är fastlagda i artikel 14.2 i stadgan eller inte alls nämna några grunder för avsättning (eftersom artikel 14.2 är direkt tillämplig).

ANSTÄLLNINGSTRYGGHET FÖR ÖVRIGA MEDLEMMAR I DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS BESLUTANDE ORGAN SOM DELTAR I UTFÖRANDET AV ECBS-RELATERADE UPPGIFTER

Det personliga oberoendet skulle äventyras om övriga medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter inte också omfattades av samma regler om anställningstrygghet som centralbankscheferna. Bestämmelser i fördraget och stadgan kräver jämförbara anställningstrygghet. Artikel 14.2 i stadgan begränsar inte anställningstryggheten till centralbankschefer, medan artikel 108 i fördraget och artikel 7 i stadgan hänvisar till medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ och inte specifikt till centralbankschefer. Detta gäller särskilt då centralbankschefen är den främste bland jämställda kolleger med lika rösträtt eller när sådana andra medlemmar kan behöva agera som centralbankschefens ställföreträdare.

RÄTT TILL RÄTTSLIG PRÖVNING

För att begränsa det politiska handlingsutrymmet i bedömningen av grunderna för avsättning, måste medlemmarna av de nationella centralbankernas beslutande organ ha rätt att överklaga beslut om att avsätta dem till en oberoende domstol.

Enligt artikel 14.2 i stadgan skall en chef för en nationell centralbank kunna överklaga ett beslut om att avsätta honom eller henne till Europeiska gemenskapernas domstol. Den nationella lagstiftningen bör antingen hänvisa till stadgan eller inte alls nämna rätten att överklaga beslutet till Europeiska gemenskapernas domstol (eftersom artikel 14.2 i stadgan är direkt tillämplig).

Den nationella lagstiftningen bör även lägga fast en rätt till att få ett beslut om avsättning av en annan medlem av en nationell centralbanks beslutande organ som deltar i ECBS-relaterade uppgifter rättsligt prövat av en nationell domstol, antingen genom en allmänrättslig bestämmelse, eller genom en specifik bestämmelse i den nationella centralbankens stadgar.

SKYDD MOT INTRESSEKONFLIKTER

Det personliga oberoendet förutsätter också att det säkerställs att inga intressekonflikter uppstår mellan de skyldigheter som medlemmar av de nationella centralbankernas beslutande organ har gentemot sin nationella centralbank (och när det gäller centralbankschefen även dennes skyldigheter gentemot ECB) och andra uppgifter som sådana medlemmar som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter kan ha och som skulle kunna äventyra deras personliga oberoende. Att vara medlem av ett beslutande organ som deltar i utförandet av ECBS-relaterade uppgifter är av principiella skäl oförenligt med utförandet av andra uppgifter som kan ge upphov till en intressekonflikt. Medlemmar av sådana beslutande organ får inte inneha en befattning eller ett intresse som kan påverka deras handlande, vare sig de företräder lagstiftande organ eller regeringar eller innehar en befattning i statens verkställande eller lagstiftande gren, eller i en regional eller lokal förvaltning eller i en företagsorganisation. Det bör särskilt säkerställas att det inte uppstår potentiella intressekonflikter för sådana medlemmar av de beslutande organen som inte ingår i den verkställande ledningen av centralbanken.

3.1.4 FINANSIELLT OBEROENDE

Även om en nationell centralbank är fullständigt oberoende i ett funktionellt, institutionellt och personligt hänseende (genom att detta garanteras i den nationella centralbankens stadgar) skulle dess totala oberoende äventyras om den inte självständigt kunde förfoga över tillräckliga finansiella resurser för att fullgöra sitt uppdrag (dvs. att utföra de ECBS-relaterade uppgifter som krävs enligt fördraget och stadgan).

Medlemsstaterna får inte försätta sina nationella centralbanker i en ställning där dessa inte har tillräckliga finansiella resurser för att utföra sina uppgifter inom ECBS eller Eurosystemet. Det bör noteras att artikel 28.1 och artikel 30.4 i stadgan innebär att de nationella centralbankernas kan anmodas att göra ytterligare inbetalningar till ECB:s kapital och att göra ytterligare överföringar från sina valutareserver⁴. Vidare

föreskriver artikel 33.2 i stadgan⁵ att om ECB ådrar sig en förlust som inte helt kan avräknas mot den allmänna reservfonden, kan ECB-rådet besluta om att avräkna återstoden av förlusten mot de monetära inkomsterna för det ifrågakvarande räkenskapsåret i förhållande till och upp till de belopp som fördelas på de nationella centralbankerna. Principen om finansiellt oberoende kräver att förenlighet med dessa bestämmelser inte försämrar den nationella centralbankens förmåga att fullgöra sina uppgifter.

Principen om finansiellt oberoende innebär desutom att de nationella centralbankerna måste ha tillräckliga medel för att utföra inte bara ECBS-relaterade uppgifter utan också sina egna nationella uppgifter (som t.ex. att finansiera sin förvaltning och den egna verksamheten).

Begreppet finansiellt oberoende bör därför bedömas utifrån perspektivet huruvida utomstående parter direkt eller indirekt kan utöva inflytande inte bara över den nationella centralbankens uppgifter, utan också över dess förmåga (både operativt när det gäller dess personal och finansiellt när det gäller vederbörliga kapitalresurser) att fullgöra sina uppgifter. De fyra aspekterna av det finansiella oberoendet som beskrivs nedan är särskilt viktiga i detta avseende och av vissa av dem har endast nyligen omdefinierats.⁶ Det är avseende dessa aspekter på finansiellt oberoende som de nationella centralbankerna är mest känsliga för påverkan utifrån.

4 Artikel 30.4 i stadgan är endast tillämplig på Eurosystemet.

5 Artikel 33.2 i stadgan är endast tillämplig på Eurosystemet.

6 Vägledande ECB-yttranden inom detta område är:

– CON/2002/16 av den 5 juni 2002 på begäran av Irlands finansministerium om ett förslag till lag om Central Bank and Financial Services Authority of Ireland, 2002,

– CON/2003/22 av den 15 oktober 2003 på begäran av Finlands finansministerium om ett utkast till regeringens förslag att ändra lagen om Suomen Pankki och andra relaterade lagar,

– CON/2003/27 av den 2 december 2003 på begäran av Österrikes federala finansministerium om ett förslag till federal lag om den nationella stiftelsen för forskning, teknologi och utveckling, och

– CON/2004/1 av den 20 januari 2004 på begäran av den ekonomiska kommittén i Finlands parlament om ett utkast till regeringens förslag att ändra lagen om Suomen Pankki och andra relaterade lagar.

FASTSTÄLLANDE AV BUDGETEN

Om en utomstående part har befogenhet att fastställa eller påverka den nationella centralbankens budget är detta oförenligt med finansiellt oberoende, såvida inte lagen innehåller en skyddsbestämmelse om att denna befogenhet inte påverkar de finansiella resurser som är nödvändiga för att den nationella centralbanken skall kunna fullgöra sina ECBS-relaterade uppgifter.

REDOVISNINGSREGLER

Räkenskaperna bör upprättas antingen i enlighet med allmänna redovisningsregler eller enligt regler som fastställts av den nationella centralbankens beslutande organ. Om sådana regler fastställts av utomstående parter, måste de beakta vad de nationella centralbankernas beslutande organ har föreslagit.

Årsredovisningen skall antas av den nationella centralbankens beslutande organ, biträdda av oavhängiga revisorer, och får godkännas i efterhand av utomstående parter (t.ex. aktieägare eller regering). Beträffande vinsten skall den nationella centralbankens beslutande organ ha möjlighet att självständigt och yrkesmässigt besluta hur den skall beräknas.

Om den nationella centralbankens verksamhet kontrolleras av en statlig revisionsmyndighet eller ett liknande organ som har i uppdrag att kontrollera användningen av offentliga medel, bör kontrollens räckvidd vara tydligt definierad i regelverket och inte påverka det arbete som utförs av den nationella centralbankens oavhängiga externa revisor i enlighet med artikel 27.1 i stadgan. Den statliga revisionen bör ske på icke-politisk, oberoende och strikt yrkesmässig grund.

VINSTDISPOSITION, DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS KAPITAL OCH FINANSIELLA AVSÄTTNINGAR

När det gäller vinstdispositionen får de nationella centralbankernas stadgar föreskriva hur vinsten skall fördelas. Om det inte finns några sådana föreskrifter skall beslutet om vinstdisposition fattas av den nationella centralbankens

beslutande organ på yrkesmässiga grunder och inte vara föremål för bestämmanderätt för utomstående parter, såvida det inte finns en uttrycklig skyddsbestämmelse om att detta inte skall påverka storleken av de finansiella resurser som krävs för att den nationella centralbanken skall kunna fullgöra sina ECBS-relaterade uppgifter.

Medlemsstaterna får inte föreskriva nedskärningar av den nationella centralbankens kapital utan föregående samtycke från den nationella centralbankens beslutande organ, vilket syftar till att säkerställa att det fortfarande finns tillräckliga finansiella resurser för att den nationella centralbanken som medlem av ECBS skall kunna fullgöra sitt uppdrag enligt artikel 105.2 i fördraget och stadgan. När det gäller finansiella avsättningar eller buffertar måste de nationella centralbankerna ha frihet att självständigt göra avsättningar för att skydda realvärdet av kapital och tillgångar.

FINANSIELLA ÅTAGANDEN FÖR TILLSYNSMYNDIGHETER

En del medlemsstater har placerat sina tillsynsmyndigheter för den finansiella sektorn inom den nationella centralbanken. Detta medför inte några problem så länge som tillsynsmyndigheterna underordnas den nationella centralbankens oberoende beslutsfattande. Om lagen föreskriver ett separat beslutsfattande för sådana tillsynsmyndigheter är det emellertid viktigt att se till att de beslut som fattas av dessa inte hotar den nationella centralbankens finanser som helhet. I sådana fall bör den nationella lagstiftningen ge den nationella centralbanken möjlighet till slutlig kontroll över alla beslut av tillsynsmyndigheterna som kan få konsekvenser för den nationella centralbankens oberoende och i synnerhet dess finansiella oberoende.

3.2 SEKRETESS

Den tystnadsplikt för tjänstemän vid ECB och de nationella centralbankerna som fastställs i artikel 38 i stadgan kan ge upphov till liknande bestämmelser i de nationella centralbankernas

stadgar eller i medlemsstaternas lagstiftning. Eftersom gemenskapslagstiftningen och de bestämmelser som antas med stöd av denna lagstiftning har företräde, får inte heller nationella bestämmelser om handlingars offentlighet leda till att ECBS sekretessregler överträds.

4 FÖRBUD MOT MONETÄR FINANSIERING OCH POSITIV SÄRBEHANDLING

4.1 FÖRBUD MOT MONETÄR FINANSIERING

Förbudet mot monetär finansiering är fastlagt i artikel 101.1 i fördraget, vilket förbjuder ECB och medlemsstaternas nationella centralbanker att ge gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, centrala, regionala, lokala, eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller ge dem andra former av krediter; detsamma gäller ECB:s eller de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dessa enheter inom den offentliga sektorn. Fördraget innehåller två undantag från förbudet. Det tillämpas inte på offentligt ägda kreditinstitut som, vad gäller tillförseln av centralbanksreserver, skall behandlas på samma sätt som privata kreditinstitut (artikel 101.2 i fördraget); och ECB och den nationella centralbanken får fungera som fiskala ombud för de organ inom den offentliga sektorn som nämns ovan (artikel 21.1 i stadgan). Det exakta tillämpningsområdet för förbudet mot monetär finansiering klargörs vidare i rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 nr 3603/93 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104b.1 i fördraget⁷ (nu artiklarna 101 och 103.I), som förtydligar att förbudet omfattar all finansiering av den offentliga sektorns åtaganden gentemot tredje parter.

Förbudet mot monetär finansiering är av avgörande betydelse för att säkerställa att huvudmålet för penningpolitiken (att upprätthålla prisstabilitet) inte hindras. Vidare minskar en centralbanks finansiering av den offentliga sektorn trycket att iaktta budgetdisciplin. Därför måste förbudet tolkas extensivt för att säkerställa en strikt tillämpning, med förbehåll endast för vissa begränsade undantag i artikel 101.2 i fördraget och förordning (EG) nr 3603/93. ECB:s allmänna hållning när det gäller nationell lagstiftnings förenlighet med förbudet har huvudsakligen utvecklats inom ramen för medlemsstaternas samråd med ECB om förslag till nationella rättsregler enligt artikel 105.4 i fördraget⁸.

NATIONELL LAGSTIFTNING OM INFÖRLIVANDE AV FÖRBUDET MOT MONETÄR FINANSIERING

Generellt sett är det onödigt att i nationell lagstiftning införliva artikel 101 i fördraget, kompletterad av förordning (EG) nr 3603/93,

⁷ EUT L 332, 31.12.1993, s. 1.

⁸ Vissa vägledande EMI/ECB yttranden inom detta område är:

- CON/95/8 av den 10 maj 1995 på begäran av det svenska finansdepartementet i enlighet med artikel 109 f i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (fördraget) och artikel 5.3 i EMI:s stadga (stadgan) om ett lagförslag som inför ett förbud mot monetär finansiering (lagen),
- CON/97/16 av den 27 augusti 1997 om ett yttrande på begäran av Österrikes federala finansministerium enligt artikel 109 f i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (fördraget) och artikel 5.3 i EMI:s stadga utarbetat i rådets beslut av den 22 november 1993 (93/717/EG) (beslutet) om ett förslag till en federal lag om Österrikes deltagande i det nya lånearrangemanget med den internationella valutafonden,
- CON/2001/32 av den 11 oktober 2001 på begäran av Portugals finansministerium om ett förslag till lagdekret om ändring av den rättsliga ramen för kreditinstitut och finansiella företag,
- CON/2003/27 av den 2 december 2003 på begäran av Österrikes federala finansministerium om ett förslag till federal lag om den nationella stiftelsen för forskning, teknologi och utveckling,
- CON/2005/1 av den 3 februari 2005 på begäran av Italiens ministerium för ekonomi och finanser om ett förslag till lag om ändring av lagdekret nr 7 av den 25 januari 1999, i dess omarbetade form genom lag nr 74 av den 25 mars 1999, om brådskande bestämmelser om Italiens deltagande i den Internationella valutafondens interventioner för att bemöta allvariga finansiella kriser i dess medlemsländer,
- CON/2005/24 av den 15 juli 2005 på begäran av Tjeckiens finansministerium om ett förslag till lag om integrationen av tillsynen över de finansiella marknaderna,
- CON/2005/29 av den 11 augusti 2005 på begäran av Österrikes federala finansministerium om ett förslag till federal lag om betalningen av Österrikes bidrag till en fond som förvaltas av den Internationella valutafonden för låginkomstländer som drabbats av naturkatastrofer, och
- CON/2005/60 av den 30 december 2005 på begäran av Lietuvos bankas om ett förslag till ändring av lagen om Lietuvos bankas.

eftersom båda är direkt tillämpliga. Om emellertid nationella rättsregler speglar dessa direkt tillämpliga gemenskapsbestämmelser, får de som ett minimum inte begränsa tillämpningsområdet för förbudet mot monetär finansiering eller utöka de undantag som finns enligt gemenskapsrätten. Till exempel är nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank skall finansiera en medlemsstats finansiella åtaganden till internationella finansinstitut (andra än IMF, som anges i förordning (EG) nr 3603/93) eller till tredje länder oförenliga med förbudet mot monetär finansiering.

FINANSIERING AV DEN OFFENTLIGA SEKTORN ELLER AV DEN OFFENTLIGA SEKTORNS ÅTAGANDEN GENTEMOT TREDJE PARTER

Nationell lagstiftning får inte kräva att en nationell centralbank skall finansiera vare sig utförandet eller funktioner hos andra offentliga organ eller den offentliga sektorns åtaganden gentemot tredje parter. Till exempel är nationella lagar som bemyndigar eller kräver att en nationell centralbank skall finansiera domstolar eller domstolsliknande organ som är oberoende av den nationella centralbanken och fungerar som en förlängning av staten oförenliga med förbudet mot monetär finansiering.

ÖVERTAGANDE AV DEN OFFENTLIGA SEKTORNS ÅTAGANDEN

Nationell lagstiftning som kräver att en nationell centralbank övertar ett tidigare oberoende offentligt organs åtaganden till följd av en omorganisation på det nationella planet av vissa uppgifter och skyldigheter (t.ex. vid ett överförande till den nationella centralbanken av vissa tillsynsuppgifter som tidigare utförts av staten eller oberoende offentliga myndigheter eller organ), utan att den nationella centralbanken isoleras från finansiella åtaganden från andra tillsynsorgans tidigare verksamhet är oförenlig med förbudet mot monetär finansiering.

FINANSIELLT STÖD TILL KREDIT- OCH/ELLER FINANSINSTITUT

Nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank skall ge finansiering till

kreditinstitut, förutom i samband med utförandet av centralbanksuppgifter (såsom penningpolitik, betalningssystem eller tillfälligt likviditetsstödjande åtgärder); särskilt stöd till insolventa kredit- och/eller andra finansinstitut som har finansiella svårigheter är inte förenliga med förbudet mot monetär finansiering.

FINANSIELLT STÖD FÖR SYSTEM FÖR INSÄTTNINGSGARANTI OCH ERSÄTTNING TILL INVESTERARE

Direktivet för system för garanti av insättningar⁹ och direktivet för system för ersättning till investerare¹⁰ föreskriver att kostnaderna för att finansiera system för garanti av insättningar och system för ersättning till investerare måste bäras av kreditinstituten respektive värdepappersföretagen själva. Nationell lagstiftning som föreskriver att en nationell centralbank skall finansiera ett för den offentliga sektorn nationellt system för insättningsgaranti för kreditinstitut eller ett nationellt system för ersättning till investerare för värdepappersföretag är inte förenlig med förbudet mot monetär finansiering, såvida inte finansieringen är kortfristig, avser brådskande situationer, inte innebär en fara ur systemstabilitetssynpunkt, och besluten inte ligger hos den nationella centralbanken.

4.2 FÖRBUD MOT POSITIV SÄRBEHANDLING

De nationella centralbankerna får inte, i egenskap av offentliga myndigheter, vidta åtgärder som ger den offentliga sektorn en positiv särbehandling hos finansinstitut, såvida inte sådana åtgärder baseras på tillsynsmässiga hänsyn. Vidare får reglerna om mobilisering eller pantsättning av skuldinstrument som antagits av de nationella centralbankerna inte användas som ett sätt att kringgå förbudet mot

⁹ Skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar, (EUT L 135, 31.5.1994, s. 5).

¹⁰ Skäl 23 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare (EUT L 84, 26.3.1997, s. 22).

positiv särbehandling¹¹. Medlemsstaternas lagstiftning på detta område får inte skapa sådan positiv särbehandling.

Denna rapport riktar in sig på förenligheten både av nationell lagstiftning som antagits av de nationella centralbankerna och de nationella centralbankernas stadgar med fördragets förbud mot positiv särbehandling. Denna rapport påverkar dock inte bedömningen av huruvida lagar, förordningar eller administrativa handlingar i medlemsstaterna används under förvärdning av tillsynsmässig hänsyn för att kringgå förbudet mot positiv särbehandling. En sådan bedömning ligger utanför denna rapportens område.

5 ENHETLIG STAVNING AV EURON

Euron är den gemensamma valutan för de medlemsstater som har infört den. För att denna enhetlighet skall bli tydlig, kräver gemenskapsrätten att ordet ”euro” stavas på samma sätt i nominativ singular i alla gemenskapsrättsliga bestämmelser och i nationell lagstiftning, med beaktande av förekomsten av olika alfabet.

Vid sitt möte i Madrid den 15 och 16 december 1995 beslöt Europeiska rådet att ”namnet på den europeiska valutan [...] skall vara euro”, att ”[den gemensamma valutan] bör ha samma namn på alla Europeiska unionens officiella språk med hänsyn till förekomsten av olika alfabet” och att ”det specifika namnet euro skall användas [...] i stället för den allmänna beteckningen ecu som används i fördraget för att referera till den europeiska valutaenheten”. Slutligen drog Europeiska rådet slutsatsen att: ”De femton medlemsstaternas regeringar har enats om att detta beslut utgör den godkända och slutgiltiga tolkningen av de relevanta bestämmelserna i fördraget.” Denna otvetydiga och definitiva överenskommelse hos stats- och regeringscheferna i medlemsstaterna har bekräftats i all gemenskapslagstiftning som

hänvisar till euron, där euron alltid stavas på samma sätt på alla officiella gemenskapsspråk. Av särskild betydelse är det faktum att den enhetliga stavning av euron som beslutades av medlemsstaterna har behållits i gemenskapens monetära lagstiftning.¹² I den nyligen antagna rådets förordning (EG) nr 2169/2005 av den 21 december 2005 om ändring av förordning (EG) nr 974/98 om införande av euron¹³ bekräftas den korrekta stavningen av den gemensamma valutan. För det första föreskriver förordning (EG) nr 974/98 i alla språkversioner att ”namnet på den europeiska valutan skall vara ’euro’”. För det andra hänvisar alla språkversioner av förordning (EG) nr 2169/2005 till ”euro”.

År 2003 ratificerade alla medlemsstater det beslut av rådet på stats- eller regeringschefsnivå av den 21 mars 2003 om ändring av artikel 10.2 i stadgan för Europeiska centralbanksystemet och Europeiska centralbanken¹⁴, där, åter, men denna gång i en rättsakt som hänförs till primärrätten, namnet på den gemensamma valutan stavas identiskt i alla språkversioner.

Denna otvetydiga och definitiva hållning hos medlemsstaterna är också bindande för medlemsstater med undantag. Artikel 5.3 i akten om villkoren för anslutning fastställs att ”de nya medlemsstaterna skall ha samma ställning som de nuvarande när det gäller förklaringar, resolutioner eller andra ståndpunkter av Europeiska rådet eller av rådet samt förklaringar, resolutioner eller andra ståndpunkter som medlemsstaterna efter gemensam överenskommelse har

11 Se artikel 3.2 i och skäl 10 i rådets förordning (EG) nr 3604/93 av den 13 december 1993 om specificerande av definitioner för tillämpningen av förbudet mot positiv särbehandling enligt artikel 104a [nu artikel 102] i fördraget (EUT L 332, 31.12.1993, s. 4) (svensk språkversion ej tillgänglig).

12 Se rådets förordning (EG) nr 1103/97 av den 17 juni 1997 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron (EUT L 162 19.6.1997, s.1), rådets förordning (EG) nr 974/98 av den 3 maj 1998 om införande av euron (EUT L 139 11.5.1998, s.1) och rådets förordning (EG) nr 2866/98 av den 31 december 1998 om omräkningskurserna mellan euron och valutorna för de medlemsstater som inför euron (EUT L 359 31.12.1998, s.1); alla tre ändras år 2000 för eurons införande i Grekland; se också de rättsakter som gemenskapen antog avseende euromynt under 1998 och 1999.

13 EUT 346, 29.12.2005, s.1.

14 EUT L 83, 1.4.2003, s. 66.

antagit i frågor om gemenskapen eller unionen; de kommer följaktligen att beakta de principer och riktlinjer som kommer till uttryck i dessa förklaringar, resolutioner eller andra ståndpunkter och kommer att göra vad som behövs för att säkerställa genomförandet.”

På grundval av dessa överväganden och med beaktande av gemenskapens exklusiva behörighet att besluta om namnet på den gemensamma valutan är avvikelser från denna regel oförenliga med fördraget och bör därför avlägnas. Emedan denna princip tillämpas på alla typer av nationell lagstiftning, tar bedömningen i landskapitlen sikte på de nationella centralbankernas stadgar och på lagar om införande av euron.

6 DE NATIONELLA CENTRALBANKERNAS RÄTTSLIGA INTEGRERING I EUROSISTEMET

Så snart en medlemsstat infört euron är bestämmelser i den nationella lagstiftningen (särskilt i den nationella centralbankens stadgar men även i annan lagstiftning) som kunde förhindra utförandet av uppgifter som rör Eurosystemet eller efterlevandet av ECB:s beslut oförenliga med Eurosystemets möjligheter att effektivt bedriva sin verksamhet. Den nationella lagstiftningen måste därför anpassas för att säkerställa att den är förenlig med fördraget och stadgan vad avser uppgifter som rör Eurosystemet. För att uppfylla kraven i artikel 109 i fördraget måste den nationella lagstiftningen anpassas för att säkerställa förenlighet senast vid upprättandet av ECBS (i Sveriges fall) och senast den 1 maj 2004 (vad avser de medlemsstater som anslöt sig till EU vid det datumet). Lagstadgade krav om den nationella centralbankens fullständiga rättsliga integrering i Eurosystemet behöver dock inte träda i kraft förrän den fullständiga integreringen blir verklighet, dvs. den dag medlemsstaten med undantag inför euron.

De viktigaste områdena som behandlas i denna rapport är de där lagstadgade bestämmelser kan hindra en nationell centralbank från att uppfylla Eurosystemets krav. Detta innefattar bestämmelser som kan förhindra den nationella centralbankens deltagande i genomförandet av den gemensamma penningpolitik som utformas av ECB:s beslutande organ, eller som hindrar en centralbankschef från att fullgöra sina skyldigheter som medlem av ECB-rådet eller som inte respekterar ECB:s företrädesrätt. En åtskillnad görs mellan följande områden: mål för den ekonomiska politiken, uppgifter, finansiella bestämmelser, valutapolitik och internationellt samarbete. Slutligen behandlas även andra områden där den nationella centralbankens stadgar kan behöva anpassas.

6.1 MÅL FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN

En nationell centralbanks fulla integrering i Eurosystemet kräver att dess lagstadgade mål är förenliga med ECBS mål, som är fastställda i artikel 2 i stadgan. Detta betyder bland annat att lagstadgade mål med ”nationella drag”, t.ex. där lagbestämmelserna hänvisar till en skyldighet att utföra penningpolitiken inom ramen för den berörda medlemsstatens allmänna ekonomiska politik, måste anpassas.

6.2 UPPGIFTER

Uppgifterna för en nationell centralbank i en medlemsstat som har infört euron bestäms huvudsakligen av fördraget och stadgan, eftersom den nationella centralbanken utgör en integrerad del i Eurosystemet. För att uppfylla kraven i artikel 109 i fördraget måste bestämmelserna om uppgifter i den nationella centralbankens stadgar jämföras med de relevanta bestämmelserna i fördraget och stadgan och eventuell bristande förenlighet undanröjas¹⁵. Detta gäller alla bestämmelser som, efter det att euron införts och den nationella centralban-

¹⁵ Se särskilt artiklarna 105 och 106 i fördraget och artikel 3-6 och 16 i stadgan.

ken integrerats i Eurosystemet, kan försvåra utförandet av ECBS-relaterade uppgifter; särskilt bestämmelser som inte respekterar ECBS befogenheter enligt kapitel IV i stadgan.

När det gäller penningpolitiken bör de nationella rättsreglerna erkänna att gemenskapens penningpolitik skall utföras genom Eurosystemet¹⁶. De nationella centralbankernas stadgar kan innehålla bestämmelser om penningpolitiska instrument. Sådana bestämmelser måste jämföras med dem som finns i fördraget och stadgan och bristande förenlighet måste undanröjas för att kunna vara förenliga med artikel 109 i fördraget.

Nationella rättsregler som ger den nationella centralbanken ensamrätt att utge sedlar måste erkänna ECB-rådets ensamrätt att fråga och med eurons införande tillåta utgivning av eurosedlar enligt 106.1 i fördraget och artikel 16 i stadgan. Dessutom måste nationella rättsregler som gör det möjligt för regeringar att påverka t.ex. valörer, tillverkning, volymer och indragning av eurosedlar antingen upphävas eller erkänna de befogenheter som ECB har när det gäller eurosedlar i enlighet med de ovannämnda bestämmelserna i fördraget och stadgan. Beträffande mynt måste de relevanta bestämmelserna, oavsett hur ansvarsfördelningen mellan regeringarna och de nationella centralbankerna ser ut på detta område, erkänna ECB:s befogenhet att efter eurons införande godkänna den volym av euromynt som ges ut.

När det gäller förvaltningen av valutareserver¹⁷ bryter medlemsstater som har infört euron och som inte överför sina officiella valutareserver¹⁸ till respektive nationell centralbank mot fördraget. Det är inte heller förenligt enligt artikel 105.2 tredje strecksatsen i fördraget om en tredje part – t.ex. regeringen eller parlamentet – har rätt att påverka en nationell centralbanks beslut om förvaltningen av den officiella valutareserven. De nationella centralbankerna måste dessutom överföra reservtillgångar till ECB i proportion till sina andelar av det tecknade kapitalet i ECB. Detta innebär att det inte får finnas några rättsliga hinder mot att de

nationella centralbankerna överför reservtillgångar till ECB.

6.3 FINANSIELLA BESTÄMMELSER

De finansiella bestämmelserna i stadgan omfattar regler om räkenskaper¹⁹, revision²⁰, teckning av kapital²¹, överföring av reservtillgångar²² samt fördelning av monetära inkomster²³. De nationella centralbankerna måste kunna uppfylla sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser och därför måste eventuellt oförenliga nationella bestämmelser upphävas .

6.4 VALUTAPOLITIK

En medlemsstat med undantag får behålla nationell lagstiftning som föreskriver att regeringen skall ansvara för landets valutapolitik och att den nationella centralbanken skall ha en rådgivande och/eller verkställande roll. Vid den tidpunkt då euron införs i medlemsstaten skall emellertid sådan lagstiftning avspegla det faktum att ansvaret för euroområdets valutapolitik har överförts till gemenskapsnivån i enlighet med artikel 111 i fördraget. Enligt artikel 111 i fördraget är det EU-rådet som i nära samarbete med ECB ansvarar för denna politik.

6.5 INTERNATIONELLT SAMARBETE

För att euron skall kunna införas måste den nationella lagstiftningen vara förenlig med artikel 6.1 i stadgan, där det föreskrivs att det är ECB som skall bestämma hur ECBS skall företrädas i internationellt samarbete när det gäller de uppgifter som anförtrotts Eurosystemet.

16 Artikel 105.2 första strecksatsen i fördraget.

17 Artikel 105.2 tredje strecksatsen i fördraget.

18 Med undantag av rörelsemedel i utländsk valuta som medlemsstaterna kan behålla i enlighet med artikel 105.3 i fördraget.

19 Artikel 26 i stadgan.

20 Artikel 27 i stadgan.

21 Artikel 28 i stadgan.

22 Artikel 30 i stadgan.

23 Artikel 32 i stadgan.

met. Den nationella lagstiftningen måste dessutom tillåta att de nationella centralbankerna, med ECB:s godkännande, får delta i internationella monetära institutioner (artikel 6.2 i stadgan).

6.6 ÖVRIGT

Vad gäller vissa medlemsstater finns det, utöver de frågor som behandlas ovan, andra områden där de nationella bestämmelserna måste anpassas (t.ex. beträffande clearing- och betalningssystem och utbyte av information).

7 LANDVISA BEDÖMNINGAR

7.1 LITAUEN

7.1.1 FÖRENLIGHET AV NATIONELL LAGSTIFTNING (ARTIKEL 109 I FÖRDRAGET)

Den rättsliga grunden för Lietuvos bankas och dess verksamhet återfinns i följande lagstiftning:

- Litauens grundlag²⁴, och
- Lagen om Lietuvos bankas (nedan kallad lagen).²⁵

Mot bakgrund av ECB:s konvergensrapport från 2004 och ECB:s yttranden²⁶ antog Litauens parlament den 25 april 2006 tre lagar (nedan gemensamt kallade lagarna om ändring). Dessa lagar var: en lag om ändring av artikel 125 i grundlagen²⁷, en lag om ändring av Lietuvos bankas²⁸ (nedan kallad lagen om ändring), och en lag om upphävande av lagen om utgivning av pengar, lagen om ändring av namn och belopp för monetära enheter, lagen om pengar och lagen om litas trovärdighet²⁹ (nedan kallad lagen om upphävande). Lagarna om ändring kommer att träda i kraft senast den dag då euron införs i Litauen³⁰.

7.1.2 DEN NATIONELLA CENTRALBANKENS OBEROENDE

Vad avser Lietuvos bankas oberoende föreskrivs följande anpassningar i lagarna om ändring.

PERSONLIGT OBEROENDE

I ECB:s konvergensrapport från 2004 noterades att artiklarna 75 och 84.13 i grundlagen var oförenliga med fördraget och stadgan. I enlighet med dessa artiklar kunde Litauens parlament avsätta tjänstemän som utsetts eller utvalts av Litauens parlament³¹, inklusive ordföranden för Lietuvos bankas direktion, genom misstroendevotum efter majoritetsbeslut av samtliga ledamöter. Denna grund för avsättning - ett misstroendevotum - var tidigare inte förenlig med artikel 14.2 i stadgan och måste därför anpassas i enlighet därmed. Lagen om ändring av artikel 125 i grundlagen behandlar denna fråga genom att ange att grunderna för att avsätta ordföranden för Lietuvos bankas direktion är fastlagda i lag.

²⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucija, som bifölls i en folkomröstning den 25 oktober 1992 (offentliggjord i Official Gazette den 10.11.1992, nr 31-953 och den 30.11.1992, nr 33-1014) och senast ändrad genom lag nr X-572 av den 25 april 2006.

²⁵ Lietuvos banko įstatymas lag nr 1-678 av den 1 december 1994, senast ändrad genom lag nr X-569 av den 25 april 2006.

²⁶ ECB:s yttrande CON/2005/38 av den 26 oktober 2005 på begäran av Lietuvos bankas om ett förslag till lag om ändring av artikel 125 i Republiken Litauens grundlag och ECB:s yttrande CON/2005/60 av den 30 december 2005 på begäran av Lietuvos bankas om ett förslag till lag om ändring av lagen om Lietuvos bankas.

²⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucijos 125 straipsnio pakeitimo įstatymas lag nr X-572 av den 25 april 2006 (offentliggjord i Official Gazette den 29 april 2006, nr 48-1701).

²⁸ Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 1, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 19, 20, 25, 31, 33, 35, 36, 38, 47, 49, 50, 53, 54, 54(1), 55 straipsnių, ketvirtojo ir penktojo skirsnių pavadinimų pakeitimo, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37 straipsnių pripažinimo netekusiais galios ir įstatymo priedo papildymo įstatymas lag nr X-569 of 25 april 2006 (offentliggjord i Official Gazette den 29.4.2006, nr 48-1699).

²⁹ Lietuvos Respublikos kai kurių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymas lag nr X-570 av den 25 april 2006 (offentliggjord i Official Gazette den 29.4.2006, nr 48-1700).

³⁰ Ändringen i grundlagen kommer att träda i kraft den 25 maj 2006; med undantag för två artiklar kommer lagen om ändring att träda i kraft den dag då Litauens undantag upphävs. Lagen om upphävande kommer att träda i kraft den dag då Litauen införs euron.

³¹ Förutom de tjänstemän som avses i artikel 74 i Litauens grundlag.

I litauisk lag föreskrevs inte heller med tillräcklig säkerhet vilka domstolar som kunde höra mål om avsättning av vice ordföranden och ledamöter i Lietuvos bankas direktion. Lagen om ändring behandlar denna fråga och förskriver att de ovannämnda tjänstemännen kan vända sig till Vilnius tingsrätt avseende deras avsättning.

7.1.3 ENHETLIG STAVNING AV EURON

I lagförslaget om införande av euron³² stavades namnet på den gemensamma valutan på ett sätt som för närvarande är oförenligt med gemenskapsrätten. Vidare beslöt den statliga litauiska språkkommissionen den 28 oktober 2004 att namnet på den gemensamma valutan skall användas i en anpassad form i den litauiska versionen av alla offentliga handlingar. ECB anser att det föreligger ett rättsligt krav på att namnet på den gemensamma valutan skall återges på ett konsekvent sätt i alla nationella rättsakter i nominativ singular, nämligen "euro".

Lagarna om ändring återger den korrekta stavningen av ordet "euro" och är därför förenlig med fördraget.

ECB förväntar sig att den korrekta stavningen av ordet "euro" också kommer att tillämpas i alla övriga nationella rättsakter, särskilt i lagen om införande av euron.

7.1.4 DEN NATIONELLA CENTRALBANKENS RÄTTSLIGA INTEGRERING I EUROSISTEMET

Vad gäller Lietuvos bankas rättsliga integrering i Eurosystemet, innehåller lagen om ändring följande anpassning för att korrigera den oförenlighet som tidigare förelåg mellan artikel 7.2 i lagen och fördraget och stadgan.

MÅL FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN

Artikel 7.2 i lagen som föreskrev att Lietuvos bankas "skall, inom sina befogenheter, stödja den ekonomiska politik som utförs av Republiken Litauens regering utan att det påverkar huvudmålet för Lietuvos bankas" var tidigare oförenlig med bestämmelserna i fördraget och

stadgan. Lagen om ändring föreskriver en reviderad ordalydelse av artikel 7.2 i lagen avseende målen för den ekonomiska politiken och denna reviderade ordalydelse är förenlig med kraven i fördraget och stadgan.

7.1.5 UPPGIFTER

PENNINGPOLITIK

Tillämpningen av Lietuvos bankas penningpolitiska instrument var beroende av en fast växelkurs för litas samt Lietuvos bankas skyldighet att växla litas till euro som ankarvaluta och ankarvalutan till litas, utan begränsning. Lagens bestämmelser om penningpolitik, inklusive artiklarna 8 och 11 och kapitel 4 erkände tidigare inte ECB:s befogenheter inom detta område.

Lagen om ändring erkänner ECB:s befogenheter inom detta område.

SEDELUTGIVNING

Artikel 125.2 i Litauens grundlag, vilken föreskrev att Lietuvos bankas har ensamrätt att ge ut valuta, var tidigare oförenlig med fördraget och stadgan. Lagen om ändring av artikel 125 i grundlagen avlägsnar denna oförenlighet genom att upphäva Lietuvos bankas ensamrätt till att ge ut valuta.

Artikel 6 i lagen som också föreskrev att Lietuvos bankas hade ensamrätt till att ge ut valuta i Litauen var tidigare oförenlig med fördraget och stadgan. Lagen om ändring erkänner ECB:s befogenheter på detta område.

Lagen om pengar, som gav Lietuvos bankas ensamrätt att ge ut sedlar och mynt var tidigare oförenlig med fördraget och stadgan, eftersom den inte erkände ECB:s befogenheter inom detta område. Lagen om upphävande upphäver lagen om pengar.

Lagen om utgivning av pengar som inte heller erkände ECB:s befogenheter avseende utgivning av sedlar och mynt var tidigare oförenlig

³² Se ECB:s yttrande CON/2005/21 av den 14 juni 2005 på begäran av Lietuvos bankas om ett förslag till lag om införande av euron.

med fördraget och stadgan. Lagen om upphävande upphäver lagen om utgivning av pengar.

FÖRVALTNING AV VALUTARESERVER

Lagen, som inte erkände Eurosystemets rätt att inneha och förvalta den offentliga valutareserven, var tidigare oförenlig med fördraget och stadgan. Lagen om ändring behandlar denna fråga genom att ange att "Lietuvos bankas skall förvalta, använda och förfoga över valutareserver enligt principer och förfaranden som möter EU-rättens krav".

7.1.6 INSTRUMENT

Artiklarna 8 och 11, liksom kapitel 4 i lagen som hänvisade till de penningpolitiska instrument som är tillgängliga för Lietuvos bankas men som inte erkände ECB:s befogenheter på detta område var tidigare oförenliga med fördraget och stadgan. Lagen om ändring erkänner ECB:s befogenhet inom detta område.

Artikel 11.1.2 och artikel 30 i lagen, som båda gäller kassakrav, erkände inte ECB:s befogenheter inom detta område och var därför tidigare oförenliga med fördraget och stadgan. Lagen om ändring inverkar inte negativt på ECB:s befogenheter på detta område och är därför förenlig med fördraget och stadgan.

7.1.7 FINANSIELLA BESTÄMMELSER

FINANSIELL RAPPORTERING

De finansiella bestämmelserna i lagen, särskilt reglerna om finansiell rapportering, revision (utnämning av oavhängiga, externa revisorer), kapitalteckning, överföring av reservtillgångar och monetära inkomster var inte förenliga med gemenskapens och ECB:s befogenheter inom detta område och var därför tidigare oförenliga med fördraget och stadgan. Lagen om ändring erkänner gemenskapens och ECB:s befogenheter på detta område.

UTNÄMNING AV OAVHÄNGIGA EXTERNA REVISORER

Bestämmelserna i lagen om revision (utnämning av oavhängiga externa revisorer) var inte

förenliga med gemenskapens och ECB:s befogenheter inom detta område och var därför tidigare oförenliga med fördraget och stadgan. Lagen om ändring erkänner gemenskapens och ECB:s befogenheter på detta område.

ECB noterar att enligt lagen om den statliga revisionsmyndigheten har denna myndighet befogenhet att kontrollera huruvida statens egendom förvaltas på ett effektivt sätt. ECB förstår att: i) den statliga revisionsmyndigheten också är bunden av artikel 3.2 i lagen, vilken rör det allmänna förbudet att ge instruktioner till den nationella centralbanken, ii) den statliga revisionsmyndighetens revision är begränsad till förvaltning, användning och förfogande av Lietuvos bankas fastigheter, utrustning och kapital, och iii) den statliga revisionsmyndigheten inte kan påverka vare sig de externa revisorernas åsikter eller Lietuvos bankas ECBS-relaterade uppgifter.

Med beaktande av det skydd som anges ovan är den statliga revisionsmyndighetens befogenheter inte oförenliga med centralbanksberoendet.

7.1.8 VALUTAPOLITIK

Lagen om litas trovärdighet och lagen om utländsk valuta i Republiken Litauen erkände inte gemenskapens och ECB:s befogenheter vad avser valutapolitiken och var därför tidigare oförenliga med fördraget och stadgan. Lagen om litas trovärdighet föreskrev att alla litas i omlopp måste backas av Lietuvos bankas valutareserv och att en officiell växelkurs måste sättas mellan litas och ankarvalutan (euro). Lagen om upphävande upphäver lagen om litas trovärdighet.

7.1.9 INTERNATIONELLT SAMARBETE

Lagen, som föreskrev att Lietuvos bankas kunde delta i internationella monetära institut utan samtycke från en annan part, var tidigare oförenlig med fördraget och stadgan, eftersom ett sådant deltagande kräver ECB:s godkännande enligt artikel 6.2 i stadgan. Lagen om

ändring erkänner ECB:s befogenheter på detta område.

7.1.10 ANPASSNING AV ÖVRIG LAGSTIFTNING

Vad beträffar övrig lagstiftning är ECB inte medveten om några andra lagstadgade bestämmelser som kräver anpassning enligt artikel 109 i fördraget.

7.1.11 SAMMANFATTNING

Mot bakgrund av nyligen gjorda ändringar är Litauens grundlag och lagen om Lietuvos bankas förenliga med kraven enligt fördraget och stadgan för etapp tre av Ekonomiska och monetära unionen.

7.2 SLOVENIEN

7.2.1 FÖRENLIGHET AV NATIONELL LAGSTIFTNING (ARTIKEL 109 I FÖRDRAGET)

Följande lagstiftning utgör den rättsliga grunden för Banka Slovenije och dess verksamhet:

- Sloveniens grundlag, och
- lagen om Banka Slovenije (nedan kallad lagen).³³

Den 30 mars 2006 antog Sloveniens parlament en lag om ändring av lagen om Banka Slovenije (lagen om ändring)³⁴ för att möta fördragets och stadgans krav avseende Banka Slovenijes oberoende och dess integrering i ECBS. ECB har konsulterats om lagen om ändring, som slutfördes bland annat mot bakgrund av ECB:s konvergensrapport 2004 och ECB:s yttrande³⁵. Lagen om ändring trädde i kraft den 14 april 2006.

7.2.2 DEN NATIONELLA CENTRALBANKENS OBEROENDE

Vad gäller Banka Slovenijes oberoende beskriver lagen om ändring följande anpassningar.

INSTITUTIONELLT OBEROENDE

Artikel 27.2 i lagen, som föreskrev att ”Banka Slovenije och ministeriet med ansvar för finanser skall i ett bakomliggande avtal avgöra typ, omfattning, villkor och sätt för den verksamhet som utförs för Republiken Slovenien i enlighet med artikel 12 i denna lag”, var tidigare oförenlig med fördraget och stadgan.

Artikel 27.2 i lagen kunde ha satt Banka Slovenijes oberoende i fråga avseende förvaltningen av valutareserver, eftersom den innebar att Banka Slovenije måste ha finansministeriets samtycke för att avgöra frågor som rör förvaltningen av valutareserver. Denna artikel ändras av artikel 9 i lagen om ändring, vilken utesluter förvaltningen av valutareserver från tillämpningsområdet för artikel 27.2.

PERSONLIGT OBEROENDE

Tidigare speglade lagen inte helt bestämmelserna i fördraget och stadgan avseende personligt oberoende.

Artikel 39.1 i lagen (avseende de grunder på vilka Banka Slovenijes ordförande kan avsättas), vilken föreskrev att ordföranden kunde avsättas om han begått en straffrättslig handling och villkorslöst dömts till fängelse, var oförenlig med fördraget och stadgan. Artikel 16 i lagen om ändring avlägsnar denna grund och anpassar ordalydelsen av grunden i punkt 4 (ny punkt 3) avseende allvarlig försummelse till ordalydelsen i artikel 14.2 i stadgan.

ECB uppfattar det som att referensen till en intressekonflikt i artikel 39.1.2 endast avser de situationer som definieras i artikel 38 i lagen och anser att ur rättssäkerhetssynpunkt skulle en hänvisning välkomnas i en ytterligare revidering av lagen.

³³ *Zakon o Banki Slovenije*, antagen den 19 juni 2002, offentliggjord i Republiken Sloveniens Official Gazette nr 58/2002 och 85/2002 (korrigendum).

³⁴ *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Banki Slovenije*, som antogs den 30 mars 2006, offentliggjord i Republiken Sloveniens Official Gazette nr 39/2006.

³⁵ ECB:s yttrande CON/2006/17 av den 13 mars 2006 på begäran av Sloveniens finansministerium om ett förslag till lag om ändring av lagen om Banka Slovenije.

Lagen om förebyggande av korruption³⁶ och hur den eventuellt kunde påverka ordförandens personliga oberoende var inkompatibel med fördraget och stadgan. Enligt lagen om förebyggande av korruption kunde ordföranden för Banka Slovenije också avsättas om denne inte kunde förevisa eller uppdatera sin förmögensdeklaration och/eller information om sina sidoaktiviteter. I situationer då ordföranden villigt skulle ha samarbetat med de behöriga myndigheterna, skulle denna grund för avsättning ha varit oförenlig med artikel 14.2 i stadgan. Lagen om ändring behandlar detta på ett tillfredsställande sätt, eftersom artikel 17 föreskriver att bestämmelserna i lagen om förebyggande av korruption eller lagen avseende oförenligheten av att ha inneha en offentlig befattning och att utföra vinstgivande verksamhet i relation till sanktionen förtida entledigande ”inte skall tillämpas på medlemmarna i Banka Slovenijes styrelse”.

7.2.3 ENHETLIG STAVNING AV EURON

Lagen tillämpade inte rätt stavning av namnet på den gemensamma valutan och hänvisade felaktigt till ”evro”. Lagen om ändring behandlar detta problem och avlägsnar oförenligheten. I artikel 1 i lagen om Banka Slovenije måste ordet ”evro” i alla grammatiska kasus ersättas av ordet ”euro” i rätt kasus.

ECB förväntar sig att den korrekta stavningen av ordet ”euro” också kommer att tillämpas i alla övriga nationella rättsakter, särskilt i lagen om införande av euron. Först när alla nationella rättsakter använder den korrekta stavningen av ordet ”euro” kommer Slovenien att uppfylla alla krav enligt fördraget.

7.2.4 DEN NATIONELLA CENTRALBANKENS RÄTTSLIGA INTEGRERING I EUROSISTEMET

Vad avser Banka Slovenijes rättsliga integrering i Eurosystemet föreskrivs följande anpassningar i lagen om ändring för att behandla vissa oförenligheter mellan lagen, å ena sidan och fördraget och stadgan å den andra.

MÅL FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN

Artikel 4 i lagen som föreskrev att Banka Slovenije, utan att det påverkar huvudmålet prisstabilitet, ”skall stödja den allmänna ekonomiska politiken och sträva efter finansiell stabilitet”, var tidigare oförenlig med fördraget och stadgan. Ordalydelsen av detta sekundära mål behövde tillnärmans artikel 105.1 i fördraget. Vidare krävdes att det tredje målet på ett tydligare sätt underordnades det sekundära målet. Denna artikel har på ett tillfredsställande sätt ändrats genom artikel 2 i lagen om ändring vilken förskriver att ”utan att det påverkar målet att säkerställa prisstabilitet, skall Banka Slovenije stödja den allmänna ekonomiska politiken i enlighet med de mål som anges i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen”.

7.2.5 UPPGIFTER

SEDELUTGIVNING

Artikel 58.2 i lagen som föreskrev att Banka Slovenije måste agera självständigt och inte vara bunden av stadgans bestämmelser när den utför uppgifter i enlighet med artiklarna 5, 6, 9, punkterna 2-7 i artikel 12, och artiklarna 23 och 27 i lagen, var tidigare oförenliga med fördraget och stadgan.

Ordalydelsen av artikel 58.2 i lagen krävde ytterligare anpassning för att klart specificera att utförandet av uppgifter i enlighet med dessa artiklar inte skall påverka Eurosystemets mål och uppgifter. Artikel 29 i lagen om ändring föreskriver ändringar i artikel 58.2 i lagen, som erkänner Eurosystemets mål och uppgifter. I enlighet med denna bestämmelse måste Banka Slovenije från den dag då euron införs i Slovenien agera i enlighet med fördragets och stadgans bestämmelser avseende genomförandet av penningpolitiken, utförandet av valutatransaktioner, innehav och förvaltning av valutareserver samt främjandet av väl fungerande betalningssystem.

³⁶ *Zakon o preprečevanju korupcije*, antagen den 19 december 2003, offentliggjord i Official Gazette för Republiken Slovenien Nr 2/2004.

Lagen om ändring modifierar också lagen vad avser sedlar och mynt. Artikel 32 i lagen om ändring inför en ny artikel 60a som föreskriver att från och med den dag då euron införs i Slovenien skall Banka Slovenije ”börja sätta sedlar i omlopp i enlighet med artikel 106 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen”. Vidare upphäver lagen om ändring de artiklar i lagen som kommer att bli obsoleta när euron införs.

7.2.6 INSTRUMENT

Artiklarna 15, 16, 17, 18, 19, 20 och 45 i lagen (avseende Banka Slovenijes befogenhet att genomföra penningpolitiken), tillsammans med kapitel 11 i lagen om införandet av euron i Slovenien, som inte på ett tillfredsställande sätt erkände ECB:s befogenhet inom detta område var inkompatibla med fördraget och stadgan. Lagen om ändring behandlar denna fråga genom att ändra artikel 61 i lagen. Artikel 3 i lagen om ändring föreskriver att från och med den dag då euron införs i Slovenien måste Banka Slovenije vid genomförandet av penningpolitiken tillämpa stadgan och besluten från ECBS beslutande organ. Dessutom föreskrivs det att Banka Slovenijes uppgifter vad gäller utformandet och genomförandet av penningpolitiken (i enlighet med artikel 11, punkterna 1 och 3) och beslutsfattande (specificerat i artiklarna 15, 16, 17, 18, 19 och 20 i lagen) är ECBS-kompetenser. Vidare föreskriver artikel 35 i lagen om ändring att artikel 45 kommer att upphöra att gälla från och med den dag då euron införs i Slovenien.

7.2.7 INTERNATIONELLT SAMARBETE

Artikel 48 i lagen som föreskrev att Banka Slovenije kunde samarbeta med internationella finansiella institutioner, erkände inte på ett tydligt sätt ECB:s befogenheter inom detta område enligt artikel 6.1 i stadgan och var därför tidigare oförenlig med fördraget och stadgan. Artiklarna 3 och 36 i lagen om ändring föreskriver en ändring i artikel 12 i lagen respektive en ny artikel 67a. I enlighet med den nya artikeln 67a som införts genom lagen om

ändring skall Banka Slovenije från och med den dag då euron införs i Slovenien ”delta i internationella monetära organisationer med Europeiska centralbankens godkännande”.

7.2.8 ANPASSNING AV ÖVRIG LAGSTIFTNING

Vad beträffar övrig lagstiftning är ECB inte medveten om några andra lagstadgade bestämmelser som kräver anpassning enligt artikel 109 i fördraget.

7.2.9 SAMMANFATTNING

Mot bakgrund av nyligen gjorda ändringar är lagen om Banka Slovenije förenlig med kraven enligt fördraget och stadgan för etapp tre av Ekonomiska och monetära unionen. I enlighet med beskrivningen ovan förespråkas ur rättssäkerhetssynpunkt en teknisk anpassning av artikel 39.1.2 i lagen om Banka Slovenije i en ytterligare revidering av lagen.

ORDLISTA

Allmänna rådet är ett av **ECB:s** beslutande organ. Det består av ECB:s ordförande och vice ordförande samt nationalbankscheferna i **Europeiska centralbankssystemet**.

Ansvarsförbindelser Statliga åtaganden som uppstår vid särskilda händelser t.ex. statsgarantier.

Central myndighet Staten, enligt definitionen i **Europeiska national- och regionalräkenskaps-systemet (ENS) 1995**, men exklusive regionala och lokala myndigheter (se även **offentlig sektor**). Den inkluderar alla administrativa statliga departement och andra centrala organ vars behörighet normalt sträcker sig över hela det ekonomiska området, utom vad avser administration av socialförsäkring.

Centralkurs Växelkursen mot euron för valutorna i **ERM2**, runt vilka **fluktationsbanden** fastställs.

ECB:s direktion är ett av **ECB:s** beslutande organ. Direktionen består av ECB:s ordförande, vice ordförande och fyra andra ledamöter som utses genom överenskommelse mellan stats- eller regeringscheferna i de medlemsstater som har infört euron.

ECB-rådet är **ECB:s** högsta beslutande organ. Det består av alla ledamöterna i **ECB:s direktion** samt cheferna för de nationella centralbankerna i de medlemsstater som infört euron.

Effektiv (nominell/real) växelkurs Den nominella effektiva växelkursen är ett vägt genomsnitt av ett lands bilaterala växelkurs gentemot valutorna för dess handelspartner. De vikter som används speglar varje partnerlands andel av handeln med landet under utredning och tar hänsyn till konkurrensen på marknaderna i tredje land. Den reala effektiva växelkursen är den nominella effektiva växelkursen deflaterade med ett vägt genomsnitt av utländska priser, i förhållande till inhemska priser.

Ekofin-rådet Se **EU-rådet**.

Ekonomiska och monetära unionen (EMU) Processen för att skapa en ekonomisk och monetär union skall enligt **fördraget** ske i tre etapper. Etapp ett av EMU startade i juli 1990 och avslutades den 31 december 1993. Den kännetecknades främst av avvecklingen av alla interna hinder mot fria kapitalrörelser inom EU. Etapp två började den 1 januari 1994. Under denna etapp upprättades bl.a. **Europeiska monetära institutet (EMI)**, infördes förbud mot centralbanksfinansiering av den offentliga sektorn och mot positiv särbehandling av den offentliga sektorn hos finansinstitut samt fastställdes bestämmelser för att undvika alltför stora underskott i de offentliga finanserna. Etapp tre började den 1 januari 1999 då befogenheten att föra penningpolitik överfördes till ECB och euron infördes. I och med kontantutbytet till euro den 1 januari 2002 fullbordades EMU.

ERM2 (växelkursmekanism 2) Den växelkursmekanism som utgör ramen för det valutapolitiska samarbetet mellan länderna i **euroområdet** och de EU-medlemsstater som inte deltar i etapp tre av **EMU**. ERM2 är ett multilateralt arrangemang med fasta men justerbara **centralkurser** och ett normalt fluktationsband på $\pm 15\%$. Beslut som rör centralkurser och eventuellt smalare fluktationsband fattas genom ömsesidig överenskommelse mellan de berörda EU-medlemsstaterna, länderna i euroområdet, **ECB** och de övriga EU-medlemsstaterna som deltar i mekanismen. Samtliga medlemmar som deltar i ERM2, inklusive ECB, har rätt att inleda ett konfidentiellt förfarande i syfte att ompröva centralkurserna (se även **valutakursjustering**).

EU:s regelverk består av hela den gemenskapslagstiftning, inklusive EG-domstolens tolkning av denna, som alla EU:s medlemsstater är bundna av.

Eurogruppen är en informell grupp som samlar de ledamöter i **Ekofinrådet** som representerar länderna i **euroområdet**. De möts regelbundet (vanligen före Ekofinrådets möten) för att diskutera frågor som har samband med euroområdesländernas delade ansvar för den gemensamma valutan. **Europeiska kommissionen** och **ECB** bjuds regelbundet in att delta i dessa möten.

Euroområdet är ett område som består av de EU-medlemsstater som har antagit euron som gemensam valuta i enlighet med **fördraget** och i vilka en gemensam penningpolitik förs under ledning av **ECB-rådet**. Euroområdet omfattar för närvarande Belgien, Tyskland, Grekland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal och Finland.

Europaparlamentet är en av Europeiska unionens institutioner. Det består av 732 representanter för medlemsstaternas medborgare (juli 2004). Parlamentet är en del av EU:s lagstiftningsprocess, med varierande befogenheter beroende på vilket förfarande som används för att anta olika rättsakter. Vad gäller penningpolitik och **ECBS** har parlamentet huvudsakligen rådgivande befogenheter. **Fördraget** anger emellertid vissa förfaranden för ECB:s demokratiska ansvarighet inför parlamentet (framläggande av ECB:s årsrapport och en allmän debatt om penningpolitiken och utfrågningar inför behöriga parlamentsutskott).

Europeiska centralbanken (ECB) är kärnan i **Eurosystemet** och **Europeiska centralbankssystemet (ECBS)** och är en juridisk person enligt artikel 107.2 i **fördraget**. ECB säkerställer att de uppgifter som har ålagts Eurosystemet och ECBS genomförs antingen i dess egen verksamhet eller via de nationella centralbankerna i enlighet med **ECBS-stadgan**. ECB styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion** och ett tredje beslutande organ, **ECB:s allmänna råd**.

Europeiska centralbankssystemet (ECBS) är Europeiska unionens centralbankssystem. Det består av **ECB** och de nationella centralbankerna i samtliga 25 medlemsstater, dvs. det omfattar förutom medlemmarna i **Eurosystemet** även de nationella centralbankerna i de medlemsstater som ännu inte antagit euron. ECBS styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion** samt av **ECB:s allmänna råd**, det tredje beslutande organet i ECB.

Europeiska kommissionen är den institution inom Europeiska Unionen som ser till att bestämmelserna i **fördraget** tillämpas. Kommissionen utformar gemenskapspolitiken, lägger fram förslag till gemenskapslagstiftning och utövar befogenheter på olika områden. På det ekonomisk-politiska området lägger kommissionen fram integrerade riktlinjer för tillväxt och sysselsättning med allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och sysselsättningsriktlinjer och rapporterar till **EU-rådet** om ekonomisk utveckling och politik. Den övervakar de offentliga finanserna inom ramen för multilateral övervakning och överlämnar rapporter till rådet.

Europeiska monetära institutet (EMI) är en institution som upprättades vid starten av **Ekonomiska och monetära unionens** andra etapp den 1 januari 1994 för en tidsbegränsad period. EMI:s två huvuduppgifter var att stärka samarbetet mellan centralbankerna och samordningen av penningpolitiken samt att vidta de nödvändiga förberedelserna för **Europeiska centralbankssystemet**, för den gemensamma penningpolitiken och för den gemensamma valutan i etapp tre. EMI trädde i likvidation efter upprättandet av **ECB** den 1 juni 1998.

Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995 (ENS 95) är ett övergripande och integrerat system av makroekonomiska räkenskaper baserade på en uppsättning internationellt erkända statistik-koncept, definitioner, klassificeringar och redovisningsregler i syfte att få fram harmoniserade kvantitativa beskrivningar av ekonomin i EU:s medlemsstater. ENS 95 är gemenskapens version av det internationella nationalräkenskapssystemet 1993 (SNA 93).

Europeiska rådet tillför EU den nödvändiga dynamiken för dess utveckling och utformar de allmänna politiska riktlinjerna i enlighet därmed. Det sammanför medlemsländernas stats- eller regeringschefer och **Europeiska kommissionens** ordförande (se också **EU-rådet**). Det har inte lagstiftande makt.

Eurostat Europeiska gemenskapernas statistikkontor. Eurostat är en del av **Europeiska kommissionen** och ansvarar för framställningen av gemenskapsstatistik.

Eurosystemet är euroområdet centralbankssystem och omfattar **ECB** och de nationella centralbankerna i de medlemsländer som har infört euron i etapp tre av **Ekonomiska och monetära unionen** (se även **euroområdet**). Eurosystemet styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion**.

EU-rådet är en av Europeiska unionens institutioner och består av företrädare för regeringarna i medlemsstaterna, normalt de ministrar som ansvarar för de frågor som står på dagordningen. När EU-rådet är sammansatt av ekonomi- och finansministrarna kallas det ofta **Ekofin-rådet**. För speciellt viktiga beslut träffas EU-rådet i sammansättning på stats- eller regeringschefsnivå. Detta skall inte förväxlas med **Europeiska rådet**.

Finansiell utlandsställning (i.i.p.) är värdet på och sammansättningen av ett lands utestående finansiella nettofordringar på (eller finansiella nettoskulder till) omvärlden. Kallas även nettoställning gentemot omvärlden.

Fluktuationsband för ERM2 skapas genom ett s.k. golv och ett tak. Inom detta utrymme får valutorna som deltar i **ERM2** fluktuera mot euron.

Fonderade och ofonderade pensionssystem Fonderade pensionssystem är system i vilka pensionsutfästelserna täcks av tillgångar som byggts upp genom inbetalningar. Ofonderade pensionssystem däremot är fördelningssystem, ofta kallade "pay-as-you-go", där pensionerna huvudsakligen finansieras genom avgifter som betalas in av dagens arbetstagare. Följaktligen ackumuleras inget kapital.

Fördraget avser fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (Rom-fördraget). Fördraget har ändrats vid flera tillfällen, framför allt genom fördraget om Europeiska unionen (Maastrichtfördraget) som lade grunden för **Ekonomiska och monetära unionen** och innehåller **ECBS-stadgan**.

Förfarande vid alltför stora underskott Enligt artikel 104 i **fördraget** och ytterligare specifikationer i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott, skall EU:s medlemstater iakttä budgetdisciplin, definieras efter vilka kriterier en budgetställning skall beaktas som ett alltför stort underskott och anges vilka åtgärder som skall vidtas när kraven på budgetbalans eller stats-skuld inte uppfyllts. Detta kompletteras med rådets förordning (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997, ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1056/2005 av den 27 juni 2005, om

påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott, vilket är ett av elementen i **stabilitets- och tillväxtpakten**.

Harmoniserade långa räntor Enligt artikel 4 i protokollet om konvergenskriterierna, som nämns i artikel 121 i **fördraget**, skall räntorna beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper med beaktande av skillnader i nationella definitioner. För att uppfylla kravet i fördraget har **ECB** genomfört en harmonisering av statistik över de långa räntorna och samlar regelbundet in uppgifter från de nationella centralbankerna i samarbete med och på uppdrag av **Europeiska kommissionen (Eurostat)**. Fullt harmoniserade uppgifter ligger till grund för konvergensgranskningen i den här rapporten.

Harmoniserat index för konsumentpriser (HIKP) är ett mått på konsumentpriser sammanställt av **Eurostat** och harmoniserat för alla EU-medlemsstater.

Interventioner innanför bandgränserna är interventioner av en centralbank för att påverka sin växelkurs inom sitt **fluktuationsband för ERM2**.

Interventioner vid bandgränserna är obligatoriska interventioner av centralbankerna om deras valuta når golvet eller taket av deras **fluktuationsband för ERM2**.

Investering Bruttoinvestering enligt definitionen i **Europeiska nationalräkenskapssystemet 1995**.

Konjunkturkomponenten i budgetsaldot visar effekten på budgetsaldot av **produktionsgapet**, enligt uppskattning av **Europeiska kommissionen**.

Konjunkturoberoende eller icke-cykliska effekter Effekter på de offentliga finanserna som inte beror på variationer i konjunkturen (se **konjunkturkomponenten i budgetsaldot**). De kan därför vara resultatet av antingen strukturella, dvs. varaktiga, ändringar i budgetpolitiken eller av **åtgärder med en tillfällig effekt**.

Konvergenskriterier De kriterier som definieras i artikel 121.1 i **fördraget** (och som beskrivs mer i detalj i protokollet om konvergenskriterierna till vilket refereras i artikel 121). Dessa kriterier måste uppfyllas av varje EU-medlemsstat för att kunna få anta euron. Konvergenskriterierna behandlar prisstabilitet, den offentliga sektorns finansiella ställning, växelkurser och långa räntor. I de rapporter som utarbetas av **Europeiska kommissionen** och **ECB** i enlighet med artikel 121.1 granskas på basis av uppfyllandet av dessa kriterier huruvida varje medlemsstat uppnått en hög grad av varaktig konvergens.

Konvergensprogram innehåller en regerings medelfristiga planer och antaganden om utvecklingen av viktiga ekonomiska variabler mot ett uppfyllande av **referensvärden** som anges i **fördraget**. Åtgärder för att förbättra budgetsaldona tas också upp tillsammans med underliggande ekonomiska scenarier. Konvergensprogrammen löper normalt över en tidsram på tre till fyra år men uppdateras regelbundet under den tiden. De granskas av **Europeiska kommissionen** och Ekonomiska och finansiella kommittén, vilkas rapporter ligger till grund för **Ekofinrådets** granskning. Efter starten av etapp tre av **Ekonomiska och monetära unionen** har de EU-medlemsstater som inte deltar i EMU skyldighet att lägga fram konvergensprogram medan de länder som ingår i **eurområdet** årligen skall lägga fram stabilitetsprogram i enlighet med **stabilitets- och tillväxtpakten**.

Löpande transfereringar statliga transfereringar till företag, hushåll och omvärlden, nettotransfereringar från omvärlden som inte är relaterade till investeringar. De omfattar produktions- och importsubventioner, sociala förmåner och transfereringar till EU-institutioner.

Nettoinvesteringar omfattar en stats slutliga investeringar (dvs. fasta bruttoinvesteringar plus nettoinköp av mark och immateriella tillgångar plus lagerförändringar) och erlagda nettokapitaltransfereringar (dvs. investeringsstöd plus ensidiga överföringar som staten betalar för att finansiera vissa delar av andra sektors investeringar, minus skatter på kapital och andra kapitaltransfereringar som erhålls av den **offentliga sektorn**).

Offentlig sektor är en sektor som enligt definitionen i **Europeiska räkenskapssystemet 1995** omfattar institutionella enheter vars primära uppgift är att producera varor och tjänster som är avsedda för enskild och kollektiv konsumtion och/eller omfördelning av inkomster och förmögenhet. Till denna sektor räknas staten, regionala och lokala myndigheter samt socialförsäkringsfonder. Offentligt ägda enheter som bedriver kommersiell verksamhet och är organiserade som offentliga bolag ingår inte i den offentliga sektorn.

Primärsaldot Den **offentliga sektorns** nettoupplåning eller nettoutlåning exkl. räntor på den konsoliderade bruttoskulden.

Produktionsgap Skillnaden mellan den faktiska och den potentiella produktionsnivån i en ekonomi, räknat i procent av den potentiella produktionen. Potentiell produktion beräknas på basis av den trendmässiga tillväxten i ekonomin. Ett positivt produktionsgap innebär att den faktiska produktionen ligger över trenden eller den potentiella nivån och kan tyda på inflationstryck. Ett negativt produktionsgap innebär att den faktiska produktionen ligger under trenden eller den potentiella nivån och kan tyda på en möjlig avsaknad av inflationstryck.

Referensperiod Ett tidsintervall, definierat i artikel 121 i **fördraget** och i protokollet om konvergenzkriterierna, för bedömning av utvecklingen mot konvergens.

Referensvärde I protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställs konkreta referensvärden för den offentliga sektorns **underskottskvot** (3 % av BNP) och **skuldkvot** (60 % av BNP). I protokollet om konvergenzkriterierna som nämns i artikel 121 i **fördraget** anges metoden för att beräkna referensvärdena för bedömning av konvergens avseende priser och långa räntor.

Rättslig konvergens är den process genom vilken EU-medlemsstater anpassar sin nationella lagstiftning så att den överensstämmer med **fördraget** och **stadgan** i syfte att 1) integrera de nationella centralbankerna i **Europeiska centralbankssystemet** och 2) anta euron och göra dessa nationella centralbanker till en del av **Eurosystemet**.

Sammantagna direkt- och portföljinvesteringar Summan av direkt- och portföljinvesteringar i de finansiella posterna i betalningsbalansen. Direktinvesteringar är gränsöverskridande investeringar som görs i syfte att uppnå ett varaktigt inflytande (kriterium 10 % av aktiekapitalet eller rösträtterna) i företag som har sin hemvist i ett annat land. Detta omfattar aktiekapital, återinvesterade vinster och annat kapital som har samband med transaktioner inom företagskoncernen. Posten portföljinvesteringar omfattar aktier (om det inte rör sig om direktinvestering), skuldförbindelser i form av obligationer, statsskuldväxlar och penningmarknadsinstrument.

Skuldkvot (offentlig sektor) Den **offentliga sektorns** skuld definieras som den totala bruttoskulden till nominellt värde som är utestående i slutet av året och som är konsoliderad mellan och inom den offentliga sektorns olika delar. Skuldkvoten definieras som kvoten mellan den offentliga sektorns skuld som andel av bruttonationalprodukten till löpande priser. Det är ett av de kriterier som används för att definiera ett alltför stort underskott enligt artikel 104.2 i **fördraget**.

Stabilitets- och tillväxtpakten syftar till att garantera sunda offentliga finanser i **Ekonomiska och monetära unionens** tredje etapp för att stärka förutsättningarna för prisstabilitet och för en stark och hållbar tillväxt, vilket främjar skapandet av nya jobb. I pakten föreskrivs för detta ändamål att medlemsstaterna skall ange medelfristiga budgetmål. Den innehåller även konkreta specifikationer om **förfarandet vid alltför stora underskott**. Pakten består av Europeiska rådets resolution om stabilitets- och tillväxtpakten, som antogs vid toppmötet i Amsterdam den 17 juni 1997 samt två rådsförordningar, nämligen 1) rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997, ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1055/2005 av den 27 juni 2005 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken och 2) rådets förordning (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997, ändrad genom förordning (EG) nr 1056/2005 av den 27 juni 2005 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott.

Stadgan avser det protokoll om stadgan för **Europeiska centralbankssystemet** och **Europeiska centralbanken** som bifogats till **fördraget** om upprättandet av Europeiska gemenskapen, ändrad genom Amsterdampfördraget, Nicefördraget, rådets beslut 2003/223/EG och akten om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen.

Tillväxt-/ränteskillnad är skillnaden mellan den årliga tillväxten i nominell BNP och den nominella räntan på den utestående statskulden (den effektiva räntan). Tillväxt-/ränteskillnaden är en av determinanterna för förändringar i **skuldkvoten**.

Underskotts-/skuldjustering är skillnaden mellan den offentliga sektorns budgetsaldo (statens underskott eller överskott) och förändringarna i den offentliga sektorns skuld. Sådana justeringar kan härröra från bl.a. ändringar i det belopp av finansiella tillgångar som staten håller, omvärderingar eller statistikanpassningar.

Underskottskvot (offentlig sektor) Den **offentliga sektorns** underskott definieras som nettoupplåning och motsvarar differensen mellan den offentliga sektorns intäkter och utgifter. Skuldkvoten definieras som kvoten mellan den offentliga sektorns skuld som andel av bruttonationalprodukten till löpande priser. Den är ett av de kriterier som används för att definiera ett alltför stort underskott i enlighet med artikel 104.2 i **fördraget**. Det kallas även budgetsaldo eller budgetbalans (underskott eller överskott).

Valutakursjustering är en ändring i **centralkursen** för en valuta som deltar i **ERM2**.

Växelkursvolatilitet är ett mått på växelkursernas rörlighet som anges i årliga standardavvikelser som normalt beräknas på basis av de dagliga procentuella förändringarna.

Åtgärder med en tillfällig effekt omfattar alla icke-cykliska effekter på skattemässiga variabler som 1) minskar (eller ökar) den **offentliga sektorns** underskott eller bruttoskuld (se även **skuld-kvot** och **underskottskvot**) under en specifik period (engångseffekter) eller 2) förbättrar (eller försämrar) budgetsituationen under en specifik period på bekostnad av (eller till gagn för) framtida budgetsituationer (åtgärder med självupphävande effekter).

Äldrekvoten andelen av befolkningen i ett land som är 65 år eller äldre i förhållande till antalet personer mellan 15 och 64 år.

ISSN 1725937-1

9 771725 937001